

Lâlegül

Lâlegül Dergisi Yıl: 7 Sayı: 83 Cemâziyelevvel - Cemâziyelâhir 1441 OCAK 2020 Fiyatı: 15 TL

CEMÂZİYELEVVEL VE CEMÂZİYELÂHİR AYLARININ NAMAZLARI

s.76

CÜZÂM, DELİRME, KÖRLÜK VE FELÇTEN KURTARACAK VE CENNETİN DÖRT KAPISINI AÇTIRACAK DUA

s.76-78

YETKİLİ BİRİYLE ALÂKALI BİR İSTEĞİN GERÇEKLEŞMESİ İÇİN YAPILACAKLAR

s.78

MALIN ÇALINMAKTAN KORUNMASI İÇİN YAZILACAK DUA

s.79-80

DARGIN OLAN EŞLERİN BARIŞMASI İÇİN OKUNACAK ÂYET-İ KERİMELER

s.80

Özbekistan Ziyâretleri -3-
Büyük Fakîh Merğînânî, Silsile-i Aliyye'den
Ârif-i Rivgerî (*Kuddise Sirruhû*), Zengi Atâ ve
Seyfüddîn Bâharzî Hazarâti

Ahmet Mahmut ÜNLÜ s.04

Başımıza Gelenler, Sözde Ulemânın Dîni
Tahrip Etmelerinin Neticesidir

Resul BÖLÜKBAŞ s.16

Fazlurrahmancılık Âfeti ve Diyânet

Dr. Ahmet GELİŞGEN s.24

Devlet-i Aliyye'nin 26. Şeyhulisâmı,
Ebu'l-Meyâmin Mustafâ Efendi

Hasan KUDUOĞLU s.32

Müslümanın Zihnî Dünyasında
Allah Resulü ﷺ ve Sünnet-i Seniyye -1-

Ömer Faruk KORKMAZ s.40

Yemek Yemenin Sünnet ve Edepleri
Yemek Yemenin Mekruhları

Hüsamettin VANLIOĞLU s.44

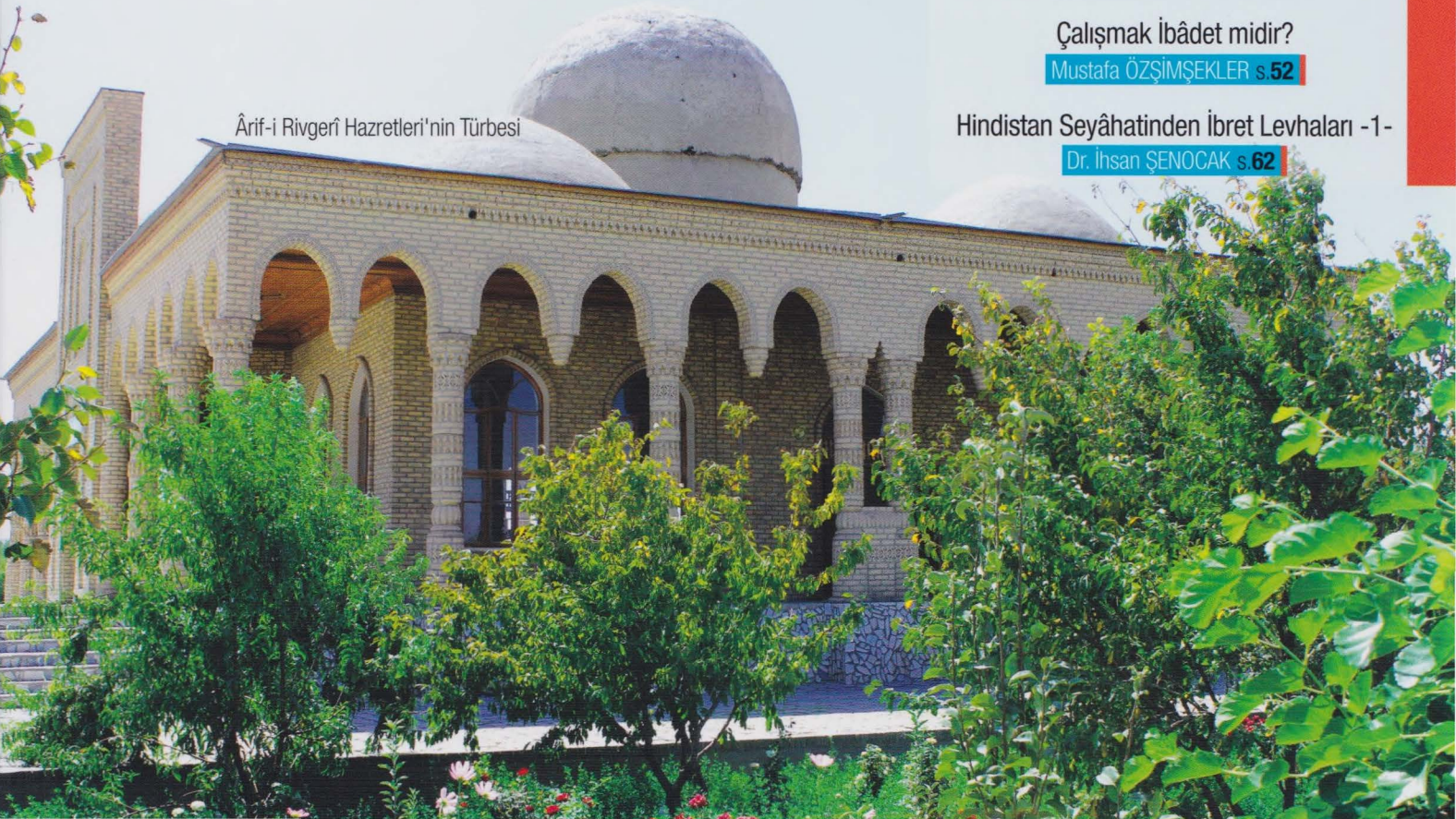
Çalışmak İbâdet midir?

Mustafa ÖZŞİMŞEKLER s.52

Hindistan Seyâhatinden İbret Levhaları -1-

Dr. İhsan ŞENOCAK s.62

Ârif-i Rivgerî Hazretleri'nin Türbesi

Enes (Radiyallâhü anh)dan rivayet edildiği üzere Resûlullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu:

“Zaman yakınlaşmadıkça kıyâmet kopmaz! Bu yakınlaşma öyle olur ki, bir yıl bir ay gibi, ay bir hafta gibi, hafta da bir gün gibi, gün saat gibi, saat de bir çıra tutuşması gibi (kısa) olur.” (Tirmizî, Zühd: 24/2332)

Ahir zamandayız ve Resûlullah'ın beyanı açıkça zuhur ediyor. Gerçekten de zaman çok çabuk geçiyor ve ömür hızla tükeniyor. İşte koskoca bir yılı daha geride bıraktık, hani ne anladık?.. Boş ver geçen bir seneyi, bu güne kadar yaşadığımız ömürden bir şey anlayabildik mi?.. Bin küsur sene yaşayan Nuh (Aleyhiselam)a:

- Dünyadan ne anladın? diye sormuşlar:

- Dünya iki kapılı bir han, bir kapısından girdim diğer kapısından çıktım, diye cevap vermiş.

Bin seneden fazla ömür süren Nuh (Aleyhiselam)a bile dünya hayatı bu kadar kısa geldiğine göre, ahir zaman ümmeti olarak bizim ömrümüzün kısalığını konuşmaya bile gerek yok sanırım. Aslında bu dünya hayatı ne kadar uzun olursa olsun, ahiret hayatına nispetle çok kısadır. Nitekim bir âyet-i kerime'de şöyle buyrulmuştur:

“(Allah-u Teala inkârcılara): ‘Yeryüzünde kaç sene kaldınız?’ diye sorar.

(Onlar): ‘Bir gün veya bir günün bir kısmı kadar az bir süre kaldık, sayanlara (hesap tutan meleklerle) sor.’ derler.

(Allah-u Teala) buyurur: ‘Çok az bir zaman kaldınız, keşke bunu (daha önce) bilmiş olsaydınız.’ (Müminûn 112, 113, 114)

Âhiretin zaman ölçülerine göre dünya hayatı çok kısadır. İnsanoğlu şu dünya hayatında her ne kadar bunu anlayamasa da, öldüğünde anlayacak.. Koskoca bir ömrün, sanki bir akşam veya bir kuşluk vakti kadar kısa olduğunu bilecek.. İşte esas mesele, bunu şu dünya hayatında anlayıp idrak edebilmektir.

Bu kısacık ömür için ne hazırlıklar, ne plan ve programlar yapıyor, binalar imar ediyoruz da, ebedî olan ahiret hayatı için maalesef esaslı bir hazırlık ve tedarik yapmıyoruz. Ne yazık ki,

EDİTÖRDEN

Dünya hayatı bizi oyalıyor ve birçoğumuzu aldatıyor. Yüce Rabbimiz bu konuda bizi ikaz edip uyarıyor:

“Bu dünya hayatı sadece bir oyun ve oyalanmadan ibarettir. Ahiret yurduna gelince, işte asıl hayat odur. Keşke bilmiş olsalardı.” (Ankebût: 64)

Dünya lezzetlerinin, makam ve saltanatının geçici olduğunu keşke anlayıp idrak edebilsek... Zira bizden evvel niceleri, geçici olan şu dünyaya aldandılar ve istemeseler de asıl olan ahiret yurduna gittiler. Şu köhnemiş dünyadan kimler geldi, kimler geçti... Firavunlar, Nemrutlar, Şeddatlar, Hâmanlar, Karunlar hep gittiler. Ne kudretli krallar, kayserler, kısıralar dünyaya veda ettiler. Şeytan onları aldatıp kandırdı, yaptıkları isyanları ve zulümleri süsledi. Onlar saraylarında sefahat ve ihtişam dolu bir hayat sürüp zevk ederlerken, halklarını zulümle inim inim inlettiler.

Sonunda Allah'ın emri geldi ve emanetler geri alındı. Saltanatları, topladıkları servetleri dağılıp gitti. O kuş tüyü sıcak yataklarından alınıp buz gibi toprağa bırakıldılar. Büyük ve gösterişli konaklarından çıkarılıp, o küçücük dar ve karanlık kabirlere indirildiler. Onlardan geriye hiç bir şey kalmadı, ne mal, ne mülk, ne de saltanat...

“Hele bir bak onlardan yana bir bakiye görebiliyor musun?” (Hâkka:8)

Onlara bakıp ibret alalım, şöyle bir silkinip kendimize gelelim ve gaflet uykusundan uyanalım. Henüz can tendeyken, hatalarımızı telafi etme imkan ve fırsatımız varken elimizi çabuk tutalım ve ahiret azıklarımızı şimdiden tedarik etmeye gayret edelim. Zira yolumuz uzun, yükümüz ağır. Önümüzde nice meşakkatli merhaleler bizi bekliyor.

Evet koskoca bir seneyi daha geride bıraktık ve yeni bir seneye girdik. Rabbim evvelce yaptığımız tüm hata ve günahlarımızı affeylesin. Bundan sonra da, hayatımızda tertemiz ve yepyeni bir sayfa açarak imânen daha kâmil, amelen daha sâlih, ahlâken daha yüksek seciyeli kimseler olmayı bizlere nasip eylesin.

Fi emânillah!

Mustafa Özşimşekler

LÂLEGÜL DERGİSİ ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
TUANA YAYINCILIK A. Ş.

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Mustafa ÖZŞİMŞEKLER

GENEL MÜDÜR
Gürsel YILDIZ

REKLAM İLETİŞİM
reklam@lalegulyayinlari.com

YAYIN TÜRÜ
Aylık İlim-Kültür ve Fikir Dergisi

BASIM YERİ
Matsis Matbaa Hizmetleri - Tefikbey Mah.
Dr. Ali Demir Cad. No:51 Sefaköy / İSTANBUL
Tel: 0212 624 21 11 www.matbaasistemleri.com

YURTIÇİ ABONELİK BEDELİ (12 AYLIK)
180 TL

YURTDIŞI ABONELİK BEDELİ (12 AYLIK)
200 Euro

ABONELİK ÖDEMESİ İÇİN
BANKA HESAP BİLGİLERİ
TUANA YAYINCILIK A. Ş.

❖ VAKIF KATILIM TL HESABI
İBAN: TR77 0021 0000 0000 8388 9000 01

❖ VAKIF KATILIM EURO HESABI
İBAN: TR66 0021 0000 0000 8388 9001 02

❖ VAKIF KATILIM DOLAR HESABI
İBAN: TR93 0021 0000 0000 8388 9001 01

POSTA ÇEKİ HESAP NUMARASI
TUANA YAYINCILIK A. Ş.
14851995

ABONE DAĞITIM
TUANA YAYINCILIK A. Ş.
0212 435 10 58

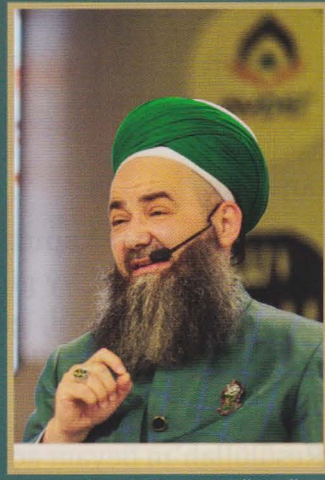
ABONE İŞLEMLERİ
0212 435 10 58

BİLGİ
www.laleguldergisi.com

ADRES
Tuana Basın Yayın - Çınar Mah. Osman Gazi Cad.
No: 50/A Bağcılar / İSTANBUL

Dergimizde yayınlanan yazıların, reklamların
sorumluluğu yazarına ve reklam sahibine aittir.

İÇİNDEKİLER

■ AHMET MAHMUT ÜNLÜ

ÖZBEKİSTAN
ZİYÂRETLERİ -3-

BÜYÜK FAKİH
MERĞİNÂNÎ, SİLSİLE-İ
ALİYYE'DEN ÂRİF-İ
RÎVGERÎ (Kuddise
Sirruhû), ZENGİ ATÂ VE
SEYFÜDDİN BÂHARZÎ
HAZARÂTİ

► 4

- 38 YESEVİ YOLU
50 SÜNNET - HADİS-İ ŞERİFLER
72 RÖPORTAJ - ENGİN UZUN
74 HİKMETLİ SÖZLER

• DUALAR, ZİKİRLER ve FAZİLETLİ AMELLER •

- 76 CEMÂZİYELEVEL AYININ NAMAHLARI
76 CEMÂZİYELÂHİR AYININ NAMAHLARI
SABAHL NAMAHLINDAN SONRA SÜREKLİ OKUYANI, CÜZÂM, DELİRME,
KÖRLÜK VE FELÇTEN KURTARACAK VE KENDİSİNE CENNETİN DÖRT
KAPISINI AÇTIRACAK TESBİHÂT VE DUA
78 MÜCERREBÂT-I SENÛSÎ'DEN FAYDALI İLİMLER
78 YETKİLİ YA DA MAKAM SÂHİBİ BİRİYLE ALÂKALI BİR İSTEĞİN
GERÇEKLEŞMESİ İÇİN YAPILACAKLAR
78 SINIRLI OLAN KİŞİYİ YATIŞTIRMAK İÇİN OKUNACAK DUA
78 BİRİSİNDEN İSTEĞİ OLAN KİŞİNİN,
İŞİNİN HÂLLOLMASI İÇİN OKUNACAK ÂYET-İ KERÎME
79 (ALLÂH İÇİN BUĞZEDİLEN) BİRİNİN UZAKLAŞMASI İÇİN
OKUNACAK ÂYET-İ KERÎMELER
79 EMÂNETİN YA DA MALIN ZÂYİ OLMaktan VE ÇALINMaktan KORUNMASI
İÇİN YAZILACAK DUA
80 BİRBİRİNE DARGIN OLAN EŞLERİN BARIŞMASI İÇİN OKUNACAK ÂYET-İ
KERÎMELER

BAŞIMIZA GELENLER, ZAMANIN SÖZDE ULEMÂSININ DÎNİ TAHRİP ETMELERİNİN NETİCESİDİR

■ RESUL BÖLÜKBAŞ
▶16

EFENDİ HAZRETLERİ'NİN KIYMETLİ KELÂMLARINDAN

▶22

FAZLURRAHMANCILIK ÂFETİ VE DİYÂNET

■ Dr. AHMET GELİŞGEN
▶24

DEVLET-İ ALİYYE'NİN YİRMİ ALTINCI ŞEYHULİSLÂMİ, 2 KERE ŞEYHULİSLÂM OLUP SULTAN 1.AHMED'E KILIÇ KUŞATAN EBU'L-MEYÂMİN MUSTAFÂ EFENDİ (Rahimehullâh)

■ HASAN KUDUOĞLU
▶32

ŞİRKET-İ MÜLK SİSTEMİ

■ FATİH KALENDER
▶36

MÜSLÜMANIN ZİHNİ DÜNYASINDA ALLAH RESULÜ VE SÜNNET-İ SENİYYE -1-

■ ÖMER FARUK KORKMAZ
▶40

YEMEK YEMENİN SÜNNET VE EDEPLERİ - YEMEK YEMENİN MEKRUHLARI

■ HÜSAMETTİN VANLIOĞLU
▶44

ÇALIŞMAK İBÂDET MİDİR?

■ MUSTAFA ÖZŞİMŞEKLER
▶52

SAFİYE BİNTİ HUYEY

(Radyallâhü Anhâ)

- 2. Bölüm -
■ MUSTAFA ÖZŞİMŞEKLER
▶58

HİNDİSTAN SEYÂHATİNDEN İBRET LEVHALARI -1-

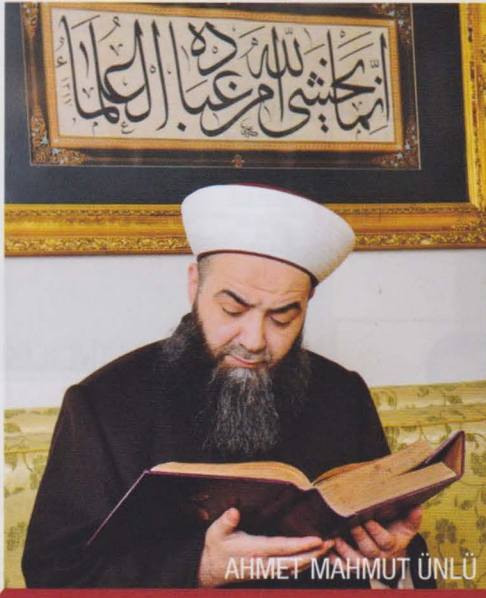
■ Dr. İHSAN ŞENOCAK
▶62

Lâlegül

FREKANS

Uydu adı	Türksat 4A
Lokasyon	Doğu
Frekans	12423
Polarizasyon	Yatay (H)
Sembol Oranı	30000
FEC	3/4

ÖZBEKİSTAN ZİYÂRETLERİ -3-

Bütün hamd-ü senâlar ve şükr-ü evfâlar:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ﴾

“Ey îmân etmiş olan kimseler! (Râzı olmadığı şeylere yaklaşma konusunda) Allâh’tan hakkıyla sakının ve (hem îmanda, hem ahde vefâda, özü sözü doğru olan) sâdık kimselerle (bedenen ve rûhen, maddeten ve mânen) berâber olun.” (Tevbe Sûresi:119) buyuran Allâh-u Te‘âlâ’ya mahsustur.

Nâmütenâhî (sonsuz) salât-ü selâmlar:

«إِنَّ الرُّوحَ لَتَلْقَى الرُّوحَ.»

“Hiç şüphesiz ki elbette ruh rûha kavuşur.” (İbnü Ebî Şeybe, el-Musannef, rakam:18, 1/21; Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, rakam:21864, 36/188) buyuran Rasûlül-lâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in, onun güzîde âl-i ashâbının ve kıyâmete kadar onların yolunda sülûk eden ve insanları da bu yola dâvet eden meşâyih-i izâm hazarâtının üzerine olsun. Âmîn!

Bizlere bir kere daha uzak mesâfeleri sağ-sâlim olarak kat ettirip Özbekistan topraklarına giderek silsile-i aliyyemizin yüce ricâlini ve sâir meşâyih-i ziyâret etmeyi nasîb eden Rabbimiz’e hamd ettikten sonra Yüce Mevlâmız’dan niyâzımız bütün sevenlerimizi, okurlarımızı ve bizleri bu mübârek zatların şefâatlerine nâil kılmasıdır. Âmîn!

Geçtiğimiz iki ayda sizlere, Özbekistan’da kabri şerîflerini ziyâretle şeref-yâb olduğumuz sahâbe-i kirâm hazarâtından Kusem ibni Abbâs (Radyallâhu Anhümâ), “el-Câmi‘u’s-sahîh” müellifi İmâm-ı Buhârî (Rahimehullâh), îtikatta imâmımız olan İmâm-ı Mâtürîdî Hazretleri, Şâfi‘î fakîhi Kaffâl Şâşî Hazretleri, Ebu’l-Leys es-Semerkindî Hazretleri, Muhaddis Deylemî Hazretleri ve Silsile-i Aliyye’dan Abdülhâlık el-Ğucdûvânî (Kuddise Sirruhû) Hazretleri’nin terceme-i hâllerinden bir miktar yazmıştım.

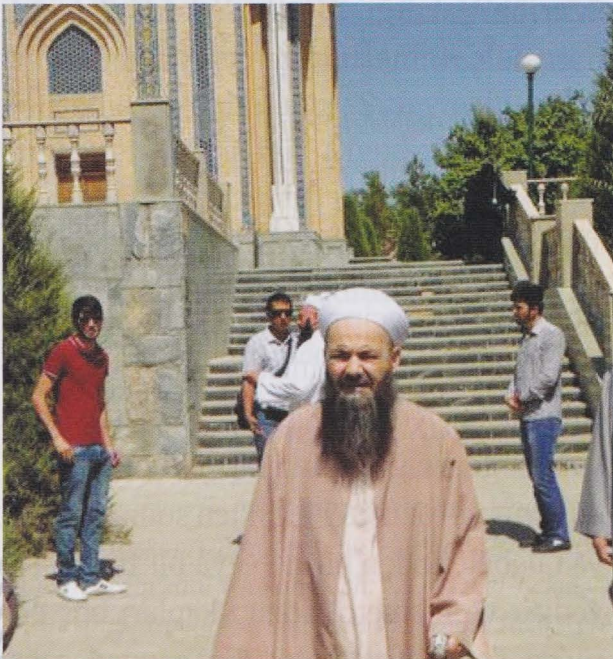
Bu ay da ziyâret ettiğimiz diğer bâzı zevât-ı kirâmın terceme-i ahvâlinde sizlere bir nebze olsun bâzı mâlûmâtı nakletmek istiyorum.

8) “el-HİDÂYE” MÜELLİFİ BÜYÜK FAKİH MERĞİNÂNÎ HAZRETLERİ

Tam ismi Ebu'l-Hasen Burhânüddîn Alî ibni Ebî Bekr ibni Abdilcelîl el-Ferğânî el-Merğînânî'dir.

Mâverâünnehir'de Ferğana bölgesine bağlı Merğînân şehrinin Riştân köyünde doğdu. Kendisi **Ebû Bekr** (*Radiyallâhu Anh*)ın soyundan olup çeşitli âlimler yetiştiren bir âileye mensuptur. **İmâm-ı Leknevî** (*Rahimehullâh*), “*el-Hidâye*”nin matbû nüshasının başına koyduğu terceme-i hâlde Merğînânî'nin 8 Receb 511'de (5 Kasım 1117) doğduğuna dâir bir rivâyet naklede.

Merğînânî (*Rahimehullâh*); ilk başta **Şemsü'l-eimme es-Serahsî**'den ders almış olan anne tarafından dedesi **Ebû Hafs Ömer ibni Alî ez-Zenderâmasî**'den, ayrıca **Necmüddîn en-Nesefî**, **Sadrüş-**

Merğînânî Hazretleri'nin türbesi

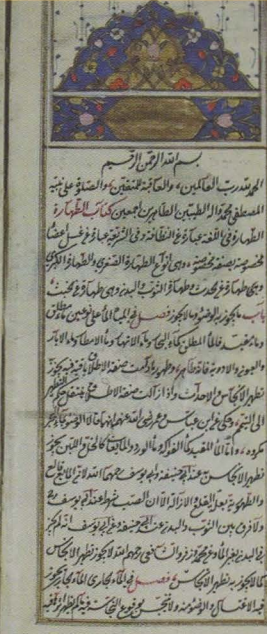
şehîd, **Alâüddîn es-Semerkindî**'nin talebesi **Ziyâüddîn Muhammed ibni Hüseyin el-Bendenîcî**, **Şemsü'l-eimme es-Serahsî**'nin talebesi **Osmân ibni Alî el-Bîkendî**, **Ebû Muhammed Ziyâüddîn Sâid ibni Es'ad el-Merğînânî** ve **Kıvâmüddîn Ahmed ibni Abdırreşîd el-Buhârî** gibi hocalardan okudu.

Kendisi başta fıkıh olmak üzere hadîs, tefsîr, Arap dili ve edebiyatı alanlarındaki bilgisiyle tanınmış, kaynaklarda “İmam, hâfız, muhakkik” gibi sıfatlarla anılmış ve muâsırları olan **Kādîhân**, **Burhânüddîn Mahmûd ibni Ahmed el-Buhârî**, **Zahîrüddîn Muhammed ibni Ahmed el-Buhârî** ve **Ahmed ibni Muhammed el-Attâbî** gibi büyük âlimler tarafından ilmî dirâyeti dile getirilmiştir.

Taşköprizâde (*Rahimehullâh*) kendisini Hanefî mezhebi içerisinde as-hâb-ı tercîhten sayarken **Leknevî** (*Rahimehullâh*) onun mezhepte müctehid kabûl edilmesinin daha doğru olacağını, son dönem Osmanlı âlimlerinden **Seyyid Bey** ise kitaplarının meselede müctehid olduğuna şâhitlik ettiğini belirtmektedir.

Merğînânî (*Rahimehullâh*)ın talebeleri arasında oğulları **Celâlüddîn Muhammed** ve **Nizâmüddîn Ömer**'in yanı sıra **Şemsü'l-eimme el-Kerderî**, **Celâlüddîn Mahmûd ibni Hüseyin el-Üsrüşenî** ve “*Ta'limü'l-müte'allim*” müellifi **Zernûcî** gibi âlimler bulunmaktadır. (*Rahimehüllâh*)

14 Zülhicce 593'te (28 Ekim 1197) Buhârâ'da Moğol kralı **Cengiz**'in askerleri tarafından şehîd edilen **Merğînânî** (*Rahimehullâh*) Semerkant'ta defnedildi.

Mergînânî (Rahimehullâh)ın
“Bidâyetü’l-mübtedî” adlı eserinin, **Ebû Bekr ibni Alî el-Hâmîlî** tarafından **“en-Nazmü’l-mensûr (Dürrü’l-mühtedî ve zuhrü’l-muktedî)”** adıyla nazma çekilmiş hâlinin **Ebû Bekr el-Haddâd** tarafından **“Sirâcü’z-zalâm ve bedrû’t-temâm”** adıyla yazılan şerhinin ilk sayfası (Lâleli, rakam:1051)

Mergînânî (Rahimehullâh)ın
“Muhtârât (muhtâr)ü’n-nevâzil” adlı eserinin ilk sayfası (Hamidiye, rakam:559)

Mergînânî (Rahimehullâh)ın
“et-Tecnîs ve’l-mezîd fi’l-fetâvâ” adlı eserinin ilk sayfası (Lâleli, rakam:832)

Eserleri

1) “Bidâyetü’l-mübtedî.”

Muhammed ibni Hasen eş-Şeybânî'nin **“el-Câmi’u’s-sağîr”**i ile Kudûrî'nin **“el-Muhtasar”**ında mevcut meselelerin bir araya getirildiği bu eser 1355’de (1936) Kâhire’de basılmıştır.

Eseri **Ebû Bekr ibni Alî el-Hâmîlî** **“en-Nazmü’l-mensûr (Dürrü’l-mühtedî ve zuhrü’l-muktedî)”** adıyla nazma çekmiş, **Ebû Bekr el-Haddâd** bu manzûmeyi **“Sirâcü’z-zalâm ve bedrû’t-temâm”** adıyla şerhetmiştir (Süleymaniye Ktp., Lâleli, no:1051).

2) “el-Hidâye.”

Eser birçok kere basılmıştır. Müellifin **“Bidâyetü’l-mübtedî”** üzerine yaptığı bir

şerh olup Hanefî mezhebinin en tanınmış ve en çok güvenilen metinlerinden biridir.

Bu eser asırlarca Osmanlı medreselerinde birer fıkıh husûsunda okutulan temel bir kitap olmuştur. Üzerinde pek çok şerh, hâşîye ve ihtisar çalışması yapılan kitap çeşitli dillere de çevrilmiştir. Hanefî fıkıh âlimlerinden **İbnü’l-Hümâm**’ın bu eser üzerine yazdığı **“Fethü’l-kadîr”** isimli eser de çok meşhur ve çok kıymetlidir.

Leknevî (Rahimehullâh)ın beyânı vehile; **“Hidâye”** sâhibi bu eserini on üç yılda tamamlamış ve bu uzun süre içinde hep oruçlu olup, bir günü olsun (bayramlar hâric) oruçsuz geçirmemiş, oruçlu olduğunu da gizleyerek hiç kimseye sezdirmemeye çalışmıştır. Rivâyete göre; hizmetçisi ona yemek getirdiği zaman: **“Bırak oraya git.”** buyurur ve hizmetçi gittikten sonra yemeği ya talebelerinden birine veyâ bir başkasına yedirir ve hizmetçi dönüp kapları boş görünce, yemeği onun yediğini zannedermiş.

3) “*Muhtârât (muhtâr)ü’n-nevâzil.*”

Fıkha dâir olan eserin ibâdetlerle ilgili bölümü **Mahmûd Muhammed İsmâ’îl** tarafından Medîne el-Câmi‘atü’l-İslâmiyye Külliyyetü’ş-Şerîa’da yüksek lisans tezi olarak neşre hazırlanmıştır. (1414/1994)

(Süleymaniye Ktp., Hamidiye, no:559; Yeni Cami, no:566)

4) “*et-Tecnîs ve’l-mezîd fi’l-fetâvâ.*”

Kadîm fıkıh kitaplarının usûlüne sahip, vâkı‘ât türü hacimli bir eserdir. (Süleymaniye Ktp., Süleymaniye, no:587; Karaçelebizâde Hüsâmeddin, no:194; Şehid Ali Paşa, no:913; Lâleli, no:832)

5) “*Kifâyetü’l-müntehâ.*”

Müellif “*Bidâyetü’l-mübtedî*”ye şerh olarak başladığı bu eserin yaklaşık seksen cüzlük bir hacme ulaşması ve çok dağınık olması sebebiyle okuyucuyu bıktıracağından endişe ederek çalışmasını tamamlamaktan vazgeçmiş ve daha kısa bir şerh olan “*el-Hidâye*”yi kaleme almıştır. **Mergînânî** (*Rahimehullâh*) “*el-Hidâye*”de ayrıntısına giremediği bâzı meseleler için bu şerhe atıfta bulunur. Süleymaniye Kütüphanesi’nde (Âşir Efendi, no:129; İzmir, no:166; Yazma Bağışlar, no:3546) bu adla kayıtlı olan eserin gerçekte “*el-Hidâye*” olduğu tespit edilmiştir.

(Ferhat Koca, *Tdv İslâm Ansiklopedisi*, 29/182-183; *Burhânüddin el-Mergînânî, el-Hidâye*, 1-11; *ez-Zehabî, A‘lâmü’n-nübelâ*, 21/232; *el-Kuraşî, el-Cevâhirü’l-muziyye*, 2/627-629; *İbnü Kutluboğa, Tâcü’t-terâcim fî men şannefe mine’l-Hanefiyye*, sh:148; *Taşköprizâde, Miiftâhu’s-sa‘âde*, 2/263-266; *A.mlf., Tabekâtü’l-fukahâ*, sh:9, 101; *el-Leknevî, el-Fevâidü’l-behiyye*, sh:141-144; ‘Ömer Rızâ Kehhâle, *Mu‘cemü’l-müellifîn*, 7/45)

1996 senesinde **Mahmud Efendi Hazretleri** ile birlikte Özbekistan’a gittiğimizde, bu zâtın kabri bir Yahûdî’nin evinin bir odasının tahtaları altında küffârın ayakları altında çiğnenirken çok üzülmüştük, sonra toplanan yardımlarla o ev Yahûdî’den satın alınarak ziyârete açıldı.

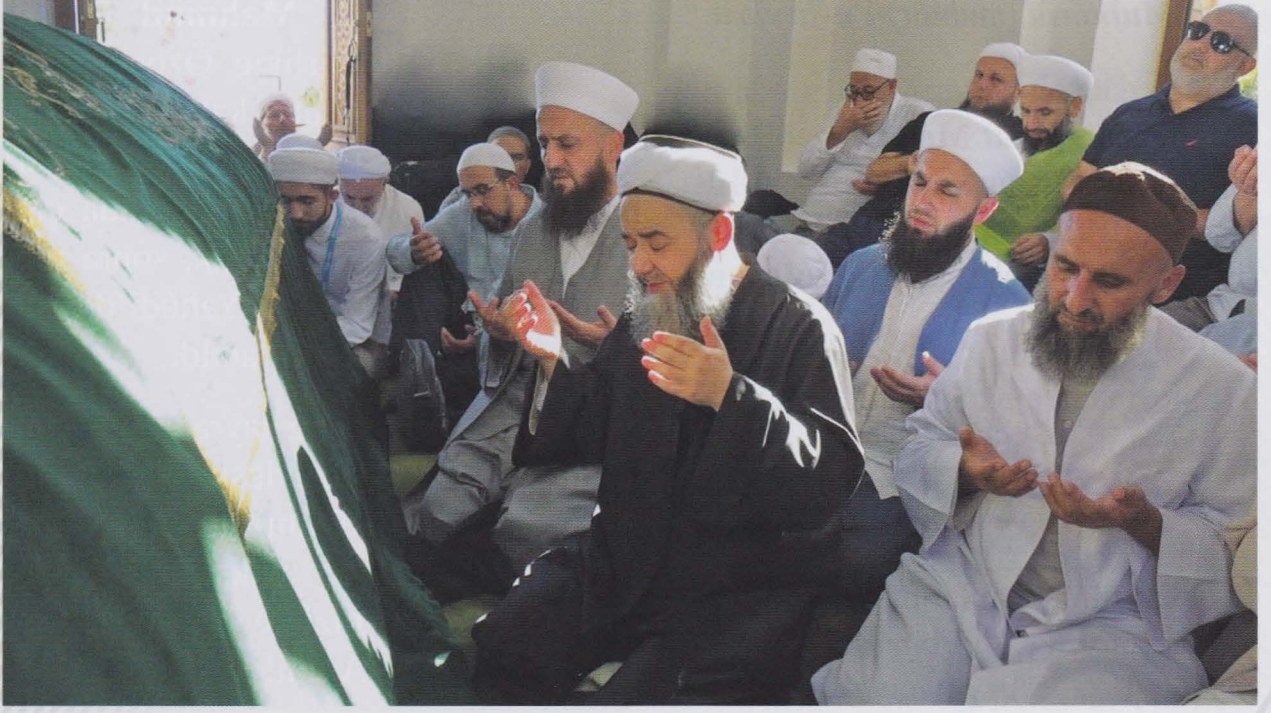
Allâh-u Te‘âlâ bu hayra vesîle olanlara çok ecir ihsân eylesin. **Mergînânî Hazretleri**’ne dînimize yaptığı hizmetlerden dolayı yüksek dereceler ihsân eylesin, bizlere de şefâatlerini nasîb eylesin. Âmîn!

9) SİLSİLE-İ ALİYYE’DEN ÂRİF-İ RÎVGERÎ (*KUDDİSE SİRRUHÛ*) HAZRETLERİ

Ârif-i Rîvgerî (*Kuddise Sirruhû*) **Hazretleri** Gucdüvân ve Buhârâ yakınlarında bulunan (günümüzde Şâfirkan beldesine bağlı) Rîvger köyünde doğdu ve burada vefât etti. Doğum târihi kesin olarak bilinmemektedir.

Ârif-i Rîvgerî (*Kuddise Sirruhû*) **Hazretleri** hâcegân tarîkatının kurucusu kabûl edilen **Abdülhâlik el-Ğucdüvânî** (*Kuddise Sirruhû*) **Hazretleri**’nin dört büyük halîfesinden biridir, ayrıca **Mahmûd-u İncîrfağnevî** (*Kuddise Sirruhû*) **Hazretleri**’nin de şeyhidir.

Nakşibendiyye tarîkatının kurucusu **Şâh-ı Nakşibend** (*Kuddise Sirruhû*) **Hazretleri**’nin tarîkat silsilesi Ârif-i Rîvgerî (*Kuddise Sirruhû*) **Hazretleri** vâsıtası ile **Abdülhâlik el-Ğucdüvânî** (*Kuddise Sirruhû*) **Hazretleri**’ne ulaşır. Bu cihetten **Ârif-i Rîvgerî** (*Kuddise Sirruhû*) **Hazretleri**’nin Nakşibendiyye tarîkatı târihinde önemli bir yeri vardır.

Ârif-i Rîvgerî Hazretleri'nin kabri şerîfinde duâ ederken

Ârif-i Rîvgerî (Kuddise Sirruhû) **Hazretleri** medrese tahsîli görüp zâhirî ilimlerde büyük gayret ve çaba gösterdi. Hocası kendisini çok sever ve takdîr ederdi. Bu tahsîl sırasında **Ârif-i Rîvgerî** (Kuddise Sirruhû) **Hazretleri** bir gün çarşıda büyük âlim **Abdülhâlik el-Ğucdûvânî** (Kuddise Sirruhû) **Hazretleri**'ni evine erzak götürürken gördü. Bunun üzerine edeple yaklaşarak eşyâları taşımak için izin istedi.

Şeyh Efendi Hazretleri'ne yükünü **Ârif-i Rîvgerî** (Kuddise Sirruhû) **Hazretleri**'ne verip berâberce yürüyerek eve gittiler ve eşyâları bıraktıktan sonra **Abdülhâlik el-Ğucdûvânî** (Kuddise Sirruhû) **Hazretleri**: "Bir saat sonra gel de yemeği berâber yiyelim." diyerek **Ârif-i Rîvgerî** (Kuddise Sirruhû) **Hazretleri**'ni dâvet etti.

Ârif-i Rîvgerî (Kuddise Sirruhû) **Hazretleri** evden ayrıldıktan sonra, kendisinde bir boşluk hissetti. Kalbinde sâdece **Abdülhâlik el-Ğucdûvânî** (Kuddise Sirruhû) **Hazretleri**'ne karşı hizmet aşkı vardı.

Bir saat sonra eve gittiğinde **Abdülhâlik el-Ğucdûvânî** (Kuddise Sirruhû) **Hazretleri**'nden iltifatlar görüp evlatlığa kabûl edildi. Hocası tarafından kendisine mânevî ilimler ve evliyâlık yolunun esasları öğretilmeye başlandı. **Ârif-i Rîvgerî** (Kuddise Sirruhû) **Hazretleri** hep bunlarla meşgûl olduğundan artık önceki medresesine ve hocasına geri dönmedi.

Bir Kerâmeti

Ârif-i Rîvgerî (Kuddise Sirruhû) **Hazretleri**'i medreseyi terk edip artık **Abdülhâlik el-Ğucdûvânî** (Kuddise Sirruhû) **Hazretleri**'nin mânevî tadrîsi altına girdiğinden dolayı önceki medrese hocası her gördüğünde azarlıyor, hattâ ona hakâret edip medreseye dönmesi için ısrar ediyordu. **Ârif-i Rîvgerî** (Kuddise Sirruhû) **Hazretleri** ise ona mukâbele etmeyerek hiç sesini çıkarmıyordu.

Bir gece **Ârif-i Rîvgerî** (Kuddise Sirruhû) **Hazretleri**'nin bahsedilen bu önceki hocası bir günah işledi.

Ertesi gün **Ârif-i Rîvgerî** (*Kuddise Sirruhû*) **Hazretleri**'ni gördüğünde yine hakârete başlayınca bu sefer **Ârif-i Rîvgerî** (*Kuddise Sirruhû*) **Hazretleri** ona: "Hocam niye hep benim gibi bir gariple uğraşırın?! Siz, dün gece büyük bir günah işlediniz, kendi hatânız yetmiyor muş gibi beni de mi doğru yoldan ayırmak istiyorsunuz?!" deyince hocası çok utandı ve **Ârif-i Rîvgerî** (*Kuddise Sirruhû*) **Hazretleri**'nin bulunduğu makâmı anlayarak tevbe etti. Ardından o da **Abdülhâlik el-Ğucdûvânî** (*Kuddise Sirruhû*) **Hazretleri**'ne gidip talebe oldu.

Ârif-i Rîvgerî (*Kuddise Sirruhû*) **Hazretleri** şeyhinin derslerini büyük bir dikkatle tâkip eder ve her söylediğini ezberlemeye gayret ederdi. Böylece zâhirî ilimlerde büyük bir âlim, bâtınî ilimlerde ise çok üstün bir velî oldu.

Hayatları boyunca mürşidi **Abdülhâlik el-Ğucdûvânî** (*Kuddise Sirruhû*) **Hazretleri**'nin hizmetiyle şereflendi. Onun pek çok feyz ve bereketlerine kavuştu. Hocasının vefâtından sonra, yerine geçip talebelere kendisi ders vermeye başladı. Pek çok talebenin hidâyete ve evliyâlık makamlarında yüksek derecelere kavuşmalarına vesîle oldu.

Ârif-i Rîvgerî (*Kuddise Sirruhû*) **Hazretleri** herkese çok iyi ve yumuşak davranır ve kimsenin kalbini kırmazdı. Nefsinin istediklerini hiçbir zaman yapmaz aksine istemediklerini yaparak rûhunu yükseltmek için çok çalışırdı. Haramlardan şiddetle kaçır, hattâ harama düşmek korkusu ile mübahların fazlasını dahî terk ederdi. Gece vakitlerini hep ibâdetle, gündüzleri ise talebe okutmakla geçirirdi. Sünnet olduğu için gündüz öğleden önce bir miktar kaylûle yaparak uyurdu.

Rasûlüllâh (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*)'in sünnet-i seniyyesini çok iyi bilir, onun unutulmaması için nasîhatlerinde üzerinde durur ve sünnetleri târif ederdi. Sünnetlerin yaşanması için çok gayret gösterirdi. Onun böyle gayretine karşılık **Allâh-u Te'âlâ** da kendisine büyük makamlar ihsân etti. Uzun bir ömür yaşadı. 606 (1209) senesinde Rîvger'de vefât etti ve oraya defnedildi.

(Süleyman Uludağ, *Tdv İslâm Ansiklopedisi*, 3/369; İbnü Muhammed Şerîf el-Abbâsî, *Reşehât Tercümesi*, sh:51; Lâmi'î Çelebî, *Nefehât Tercümesi*, s. 413; 'Abdülmeçîd el-Hânî, *el-Hadâiku'l-verdiyye*, sh:372; Hüseyin Vassâf, *Sefîne-i Evliyâ*, 2/7; Hocazâde Ahmed Hilmî, *Hadîkatü'l-evliyâ*, sh:28; Necdet Tosun, *Bahâeddîn Nakşebend, Hayâtı, Görüşleri*, *Tarîkatı*, sh:57-58)

10) AHMET YESEVÎ HAZRETLERİ'NİN HALÎFESİ, TÜRK EVLİYÂSININ ULUSU ZENGİ ATÂ HAZRETLERİ

Zengi Atâ Hazretleri'nin asıl adının **Ay Hoca** olduğu nakledilir. Siyah derili olduğundan dolayı **Zengi Atâ** diye ün kazanmıştır.

Taşkent'te yaşadı. İlk tahsîlini **Arslan Baba Hazretleri**'nin (Bâb) neslinden gelen babası **Tâc Hoca**'dan aldı. Babasının vefâtından sonra **Ahmed Yesevî Hazretleri**'nin halîfelerinden **Hakîm Atâ Hazretleri**'ne intisâb etti ve halîfesi oldu.

Hakîm Atâ Hazretleri biraz esmerceydi. Bir gün eşi **Anber Ana**'nın kalbinden "Keşke kocam siyah olmasaydı." şeklinde bir düşünce geçti. **Hakîm Atâ Hazretleri** onun bu düşüncesini **Allâh-u Te'âlâ**'nın izniyle anlayıp "Sen beni beğenmiyorsun ama benden sonra dışından başka beyaz yeri olmayan bir karaya düşeceksin." dedi.

Zengi Atâ Hazretleri'nin kabr-i şerîfi

Anber Ana bu düşüncesinden dolayı çok ağlayıp tevbe ettiyse de, **Allâh-u Te'âlâ** o sevgili kulunun duâsını kabûl etmiş ve iş işten geçmişti. **Hakîm Atâ Hazretleri** vefâtına yakın Harezmi'de ilim tahsîl etmekte olan oğulları **Muhammed Hoca** ile **Asgar Hoca'yı** çağırtdı ve onlara: "Ölümümden sonra gün doğusundan kırk ebdâl gelecek, içlerinde gözü zayıf ve ayağı aksak bir kara ebdâl vardır. İddeti bitince, ananızı onunla evlendirirsiniz." dedi.

Gerçekten vefâtından bir müddet sonra bahsedilen kırk mübârek kimse geldi. İçlerinden biri arkada kalmıştı. Târiflere uygun olan o mübârek kimse **Zengi Atâ Hazretleri** idi. **Zengi Atâ Hazretleri** aslında Taşkent taraflarında çobanlıkla meşgûl olurdu. Kalın dudaklı, dişlerinden başka beyazı olmayan, oldukça esmer biriydi.

Anber Ana'nın iddet müddeti (kocası ölen kadının, ikinci bir nikâh akdinden önce beklemesi gereken 4 ay 10 günlük zaman) bitince, bir yakınına gönderip nikâh talep etti. **Anber Ana** önce kabûl etmeyip: "Ben **Hakîm Atâ'dan** sonra kimseye varmam. Hele böyle siyah bir kimseye aslâ varmam." deyip reddetti. Bu esnâda boynu tutuldu. Yüzünü çeviremez oldu. Çok sıkıntı çekti.

Zengi Atâ Hazretleri'ne durum haber verildi. **Zengi Atâ Hazretleri** adam gönderip: "Bilmez misin ki bir gün hatırımdan: 'Keşke **Hakîm Atâ** esmer olmasaydı.' düşüncesi geçmişti de, **Hakîm Atâ Hazretleri** kerâmetle bunu bilip: 'Yakında benden siyaha eş olursun.' demişti." dedi.

Bunun üzerine **Anber Ana** takdîrin böyle olduğunu anlayıp ağlayarak nikâha rızâ gösterdi. Nikâha râzı olur olmaz da, boynu eski hâline döndü. Böylece **Zengi Atâ Hazretleri** ile evlendiler. Çocukları oldu. Soylarından sâlih kimseler, velîler ve âlimler yetişti.

Rivâyete göre; **Zengi Atâ Hazretleri** çobanlık yaparken dört gençle karşılaşmış, medrese tahsîli görmüş olan bu gençlerin tasavvuf yolunda bir mürşid aradıklarını öğrenince onlara kendisine intisâb edebileceklerini söylemiş, gençlerden ikisi hemen, diğer ikisi de biraz tereddütten sonra ona intisâb etmiştir.

Bunlar tasavvufî terbiyelerini **Zengi Atâ Hazretleri'**nin yanında tamamlayıp hilâfet alan **Uzun Hasan Atâ Hazretleri**, **Seyyid Atâ Hazretleri**, **Sadr Atâ Hazretleri** ve **Bedr Atâ Hazretleri'**dır.

Zengi Atâ Hazretleri'nin **Seyyid Atâ Hazretleri** ve **Sadr Atâ Hazretleri'**ni halkı İslâm'a dâvet etmek üzere Deştikıpçak bölgesine gönderdiği, onların irşâdıyla o dönemde Altın Orda hükümdarı olan **Özbek Hân**'ın halktan 70.000 kişiyle birlikte İslâmiyet'i kabûl ettiği nakledilir.

“*Hazînetü'l-asfiyâ*” gibi kaynaklarda **Zengi Atâ Hazretleri**'nin 656 (1258) yılında vefât ettiği kaydedilmektedir. **Özbek Hân** 713'te (1313) tahta geçtiğine göre **Zengi Atâ Hazretleri** bu ihtidâ olayından (720/1320) çok önce vefât etmiştir.

Ubeydullâh Ahrâr (*Kuddise Sirruhû*) **Hazretleri**, **Zengi Atâ Hazretleri**'nin kabrini ziyâret ettiğinde kabrinden Lafza-i Celâl zikrini duyduğunu nakletmiştir ki bu da onun kerâmetlerinden sayılmıştır.

Zengi Atâ Hazretleri'nin **Ahmed Yesevî Hazretleri** ve **Hakîm Atâ Hazretleri** gibi hikmet tarzında tasavvufî şiiirler söylediği anlaşılmaktadır. Ancak onun şiiirlerinden sâdece bir tânesi günümüze ulaşabilmiştir. Taşkent'teki Bîrûnî Şarhiyat Enstitüsü Kütüphânesi'nde Yesevî hikmetlerini ihtivâ eden iki mecmûa içinde bu hikmeti bulunmaktadır (no:11367, vr:92a; no:12308, vr:109a-110b).

Halîfeleri

Zengi Atâ Hazretleri'nin birinci halîfesi **Uzun Hasan Atâ Hazretleri** medrese ilimlerinden özellikle usul derslerindeki mahâretinden dolayı **Usullük Hasan Atâ** adıyla da bilinir. Semerkant'ta ona nispet edilen bir mezar vardır.

Zengi Atâ Hazretleri'nin ikinci halîfesi **Seyyid Atâ Hazretleri**, Hârizm bölgesine yerleşip halkı irşadla meşgul olmuş, yerine geçen oğlu **Abdullâh Zerbahş** Buhârâ'ya göç etmiştir. Yesevî şeyhlerinden **İsmâ'îl Atâ Hazretleri**'nin **Seyyid Atâ Hazretleri**'nden feyiz aldığı söylenir.

Zengi Atâ Hazretleri'nin üçüncü halîfesi **Sadr Atâ Hazretleri**, Taşkent yakınlarında irşadda bulunmuş, kendisinden sonra devâm eden Yesevî kolu Mâverâünnehir'de uzun süre etkinliğini göstermiştir.

Bedr Atâ Hazretleri'nin irşâd faaliyetleri hakkında ise bilgi yoktur. **Rızâ Kulu Han** Türkmen bölgesinde yaşayan **Adun Atâ**'nın da **Zengi Atâ Hazretleri**'nin müridlerinden olduğunu kaydeder.

Zengi Atâ Hazretleri'nin kabri bugün Özbekistan'da Taşkent'in Zengiata ilçesinin aynı adı taşıyan köyündedir. **Timur** tarafından inşâ edilen türbenin yanına zamanla mescid, minâre ve medrese eklenmiş, daha sonra bunlar birkaç defa tamir görmüştür.

Türbenin 50 m. kadar yakınında **Anber Ana**'ya âit türbe vardır. Halkın ziyâret ettiği türbe etrâfında, “**Zengi Atâ Hazretleri Bayramı**” diye anılan ve her yıl eylül başlarında icrâ edilen bir şenlik geleneği ortaya çıkmıştır. Bu bayramda halk kutlamalardan birkaç gün önce ve özellikle cumâ günü köyde toplanır, köy bir panayır yerine döner, kurulan tezgâhlarda yiyecek ve içeceklerin yanı sıra bayrama özgü değişik kaftanlar da satılırdı.

Bu arada bıçak ve kılıçla gösteri yapanlara, **Rasûlullâh** (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*) ve onun dönemiyle ilgili çeşitli hikâyeler anlatanlara rastlanır, derviş kılıklı insanlar **Zengi Atâ Hazretleri**'nin kabrinde duâ okuyuculuğu yapardı.

1873'te Orta Asya'da seyâhat eden **Eugene Schuyler**'in de izlediği bu bayram, Ruslar'ın Orta Asya'ya hâkim olmasından sonra dînî yapısını yitirmeye başlamış ve zamanla unutulup târihe karışmışsa da **Zengi Atâ Hazretleri**'nin kabri Özbekistan'da hâlâ önemli bir ziyaretgâhtır.

(Necdet Tosun, *Tdv İslâm Ansiklopedisi*, 44/261-262; *Hakîm Atâ Kitabı* (haz. Münevver Tekcan), İstanbul 2007, sh:63-65; *Fahreddin Safî, Reşehât-ı 'Aynü'l-hayât* (nşr. Ali Asgar Muînîyân), Tahran 1356 hş./1977, 1/19, 21-30; M. Âlim Sıddîkî, *Le-mehât min nefehâti'l-kuds* (nşr. M. Nezîr Rânchâ), İslâmâbâd 1986, sh:132-145; M. Şerîf Hüsey-nî, *Hüccetü'z-zâkirîn li-reddi'l-münkirîn*, Süleymaniye Ktp., *Reşid Efendi*, no:372, vr:98a-b, 108a-b; *Menâkıb-ı Zengî Âtâ ve Evrâd ve Nesebnâme-i Seyyid Âtâ*, Özbekistan Fenler Akademisi Bîrûnî Şarkiyat Enstitüsü Ktp., no:12094, vr:1a-57b; *Gulâm Server Lâhûrî, Hazînetü'l-asfiyâ*, Kanpûr 1312/1894, 1/536-539)

11) ŞEYH NECMÜDDÎN-İ KÜBRÂ'NIN HALİFELERİNDEN, KÜBREVIYYE TARİKATININ BÂHARZİYYE KOLUNUN KURUCUSU SEYYİD SEYFÜDDÎN BÂHARZÎ HAZRETLERİ

Seyfüddîn Bâharzî Hazretleri 586'da (1190) Nîşâbûr ile Herât arasında bulunan Bâharz'da doğdu. İlk tahsîlini burada yaptı. Ardından tahsîl maksadıyla küçük yaşta seyâhate çıktı. Buhârâ, Bağdat ve Nîşâbur gibi ilim merkezlerini dolaştıktan sonra hacca gitti. Bağdat'ta **Şehâbüddin es-Sühreverdî**'nin, Horasan'da **Alî et-Tûsî**'nin derslerine devâm etti.

Celâlüddîn el-Merğînânî'den, babasına âit "*el-Hidâye*" adlı eserini okudu. Buhârâ'da **Cemâlüddin el-Mahbûbî** ve **Şemsü'l-eimme el-Kerderî** gibi âlimlerden faydalandı. Daha sonra Herat'a giderek **Tâcüddîn Mahmûd el-Üşnühî**'den hırka giydi.

Şeyhi **Necmüddîn-i Kübrâ Hazretleri**'ne Hîre'de intisâb etti. Daha sonra şeyhinin halîfesi sıfatıyla o sırada Moğollar tarafından yağma ve tahrip edilen Buhârâ'ya giderek şehrin dış mahallelerinden **Fethâbâd**'a yerleşti.

Orada vaazlar verdi, "**Sahîh-i Buhârî**" okuttu ve hadîs şerhetti. Kısa zamanda bir hayli kendisini seven insan kazanan **Bâharzî Hazretleri** "**Şeyh-i Âlem**" ünvanıyla anılmaya başlandı. Semâ meclislerine devâm etmesi ve tesbîh namazlarını cemâatle kıldırması, hakkında birtakım dedikoduların çıkmasına ve inançlarının tenkit konusu yapılmasına yol açtı.

Devlet Ricâlinin Kendisine Hürmeti

Bâharzî Hazretleri pek çok vezir, devlet adamı ve hükümdârın saygısını kazandı. **Cuci**'nin oğlu **Berke Hân** kendisini Buhârâ'da ziyâret etmiş ve onun telkiniyle Müslüman olmuştu.

Mengü Kaan'ın annesi **Sirkutay Bigi** Buhârâ'da yaptırdığı medresenin idâresini **Bâharzî Hazretleri**'ne bıraktı, ayrıca birkaç köyün gelirini buraya vakfetti.

1257-1282 yılları arasında Kirman'da hüküm süren **Terken Sultan, Bâharzî Hazretleri**'ne değerli hediyeler göndererek oğlunu Kirman'a yollamasını ricâ etti, bunun üzerine **Bâharzî Hazretleri** oğlu **Burhânüddîn Ahmed**'i oraya gönderdi. Menkıbelere göre; **Halîfe Mu'tasım-Billâh, Hazreti Alî**'nin hattıyla yazılmış bir mushaf da dâhil olmak üzere kendisine birtakım hediyeler yollamıştır.

Şîraz hâkimi **Muzafferüddîn** de kendisine her yıl 1000 dînar göndermekteydi. Hint Sultânı **Nâsırüddîn Aybeg** ile Sind ve Mülta hâkimi **Gıyâsüddîn** onunla mektuplaşırlardı. **Mengü Kaan**'ın veziri **Burhânüddîn Mes'ûd ibni Mahmûd Yalvaç** da **Şeyh Efendi Hazretleri**'ni çok sevip sayardı.

Seyfüddîn Bâharzî Hazretleri'nin kabri-şerîfi

Menkıbeler **Bâharzî Hazretleri**'nin gördüğü bu saygıyı şeyhi **Necmüddîn-i Kübrâ Hazretleri**'nin bu hususta ona ettiği duâya bağlar.

Moğollar'ın "Ulu şeyh" ünvanını verdikleri **Bâharzî Hazretleri** onlar arasında İslâmiyet'in yayılmasında çok tesirli oldu. Altın Orda Hükümdârı **Batu Hân**, kendisi Müslüman olmadığı hâlde kardeşi **Emîr Berke**'nin şeyhin irşâdıyla Müslüman olup ona mürîd olmasından memnun kalmıştı.

Bâzı menkıbelere göre **Batu Hân** ile **Hülâgû Hân** da onun vâsıtasıyla Müslüman olmuşlar, ancak bunu gizli tutmuşlardı. Bütün bunlar, şeyhi **Necmüddîn-i Kübrâ Hazretleri**'ni öldürmüş olan Moğollar'ın **Bâharzî Hazretleri**'ne bü-

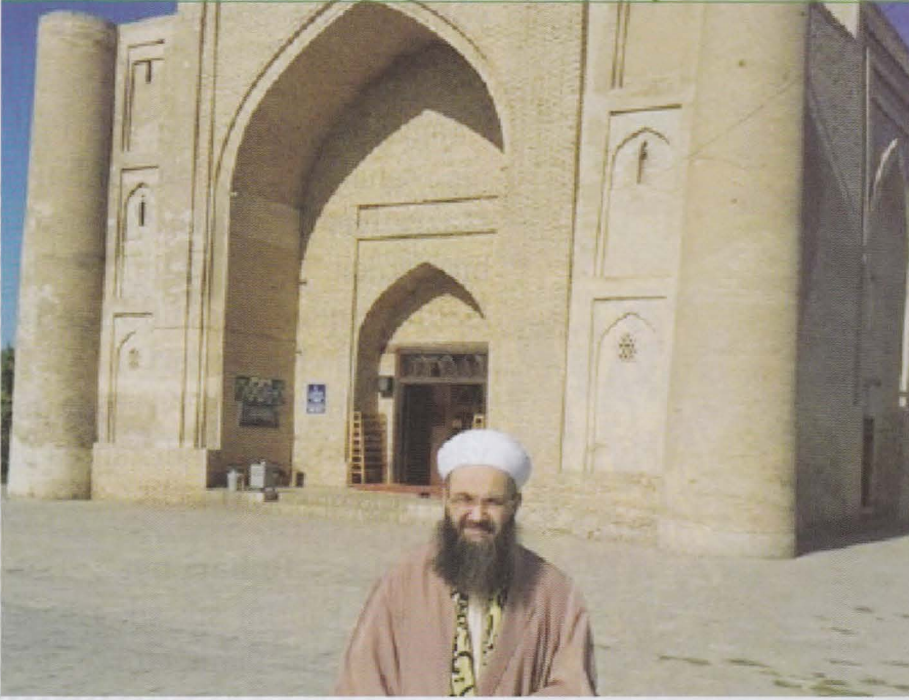
yük bir saygı duyduklarını göstermektedir.

Sağlığında şöhreti ve tesiri geniş sahalara yayılan **Bâharzî Hazretleri**'ne Bâharziyye adlı bir tarikat nispet edilmektedir. Halîfelerinden **Bedrüddîn-i Semerkandî Hazretleri**'nin müridlerinden **Şeyh Necîbüddîn** vâsıtasıyla tesiri Hindistan'da da yayılmıştır.

İmâm-ı Buhârî'nin Hertenk'teki kabrini sık sık ziyâret edip türbesini tâmir ettiren, içini örtü ve kandillerle süslettiren **Bâharzî Hazretleri**, 25 Zilka'de 659'da (21 Ekim 1261) Fethâbâd'daki hankâhında (tekkesinde) vefât etti. Ardında büyük bir servet, çok sayıda mürîd ve halîfe bıraktı.

Bâharzî Hazretleri'nin Fethâbâd'daki kabri ve tekkesi uzun müddet halkın ve devlet adamlarının ziyâret ettikleri bir yer olmuştur. **İbnü Battûta**'nın ifâdesine göre; 7. (13.) yüzyılın ilk yarısında burayı ziyâret ettiği zaman hankâh **Bâharzî Hazretleri**'nin torunu **Şeyh Yahyâ** tarafından idâre edilmekteydi.

Yahyâ, İbnü Battûta'yı evinde ağırlamıştı, şehrin ileri gelenleri burada toplanmış, vaazlar verilmiş, hâfızlar tarafından Kur'ân-ı Kerîm tilâvet edilmiş, makamla Farsça ve Türkçe şiirler okunmuştu. **İbnü Battûta** hankâhın zengin vakıfları bulunduğunu özellikle belirtir. Bu tekke son asırlarda "**Tarâiku'l-hakâik**" müellifi **Ma'sûm Alî Şâh** tarafından da ziyâret edilmiştir.

Seyfüddîn Bâharzî
Hazretleri'nin türbesi

Eserleri

Aynı zamanda şâir olan **Bâharzî Hazretleri**'nin Arapça ve Farsça eserlerinin başlıcaları şunlardır:

1) “*Şerhu esmâi'l-hüsna.*”

(Süleymaniye Ktp., Fâtih, no:5341)

2) “*Risâle der 'Işk.*”

(nşr. İrec Efşâr, Mecelle-i Dânişkede-i Edebiyyât, 8/4, Tahran 1340 hş., sh:11-24).

3) “*Rubâ'iyât.*”

4) “*Vesâyâ.*”

Bâharzî Hazretleri'nin vasiyetnâmesi **İrec Efşâr** tarafından yayımlanmıştır (Feraheng-i İrân-zemîn, 20/1-2, Tahran 1353 hş., sh:316-323).

5) “*Rûznâme.*”

Torunu **Şeyh Yahyâ**'nın anlattığına göre **Bâharzî Hazretleri**'nin karşılaştığı önemli hâdiseleri günü gününe kaydettiği bu eser bugün mevcut değildir.

Evrâdı (Şehid Ali Paşa, no:1384/6) ile **Sa'deddîn-i Hammûye**'ye yazdığı bir mektup (Bağdatlı Vehbi Efendi, no:2023/11, vr:8082) Süleymaniye Kütüphânesi'ndedir.

(Süleyman Uludağ, Tdv İslâm Ansiklopedisi, 4/474-475; Ebu'n-Necîb es-Sühreverdî, Âdâbü'l-mürîdîn (nşr. Necîb Mâyil Herevî), Tahran 1404, Nâşirin mukaddimesi, sh: 29; ez-Zehbî, A'lâmü'n-nübelâ, 23/363-370; Eflâkî, Menâkıbü'l-'ârîfîn (Yazıcı), sh:273; es-Safedî, el-Vâfî, 15/262; Câmî, Nefehât, sh:430; Hândmîr, Habîbü's-siyer, 3/36, 61, 64; İbnü'l-'İmâd, Şezerât, 5/298; Zeynü'l-'âbidîn-i Şirvânî, Riyâzü's-seyâha, Tahran 1341 hş., sh:151; Sa'îd-i Nefîsî, Seyfüddîn-i Bâharzî, Mecelle-i Dânişkede-i Edebiyyât, 2/4, Tahran 1334 hş., sh:1-15)

RESUL BÖLÜKBAŞ
0532 321 43 78

BAŞIMIZA GELENLER, ZAMANIN SÖZDE ULEMÂSININ DİNİ TAHRİP ETMELERİNİN NETİCESİDİR

Yüce Allah celle celâlihû kâinâtı ve kâinatta bildiğimiz ve bilmediğimiz sayılamayacak kadar varlıklar yaratmıştır, insan aklıyla idrak ettiğimiz bu varlıkları üç kısımda mütalaa edebiliriz.

- 1) Cemâdât
- 2) Nebâtât
- 3) Hayvanat ve bunların üstünde ekmel-i mahluk olan insan.

Cemâdât Allah tarafından muayyen işler için yaratılmıştır. Örneğin güneş, ay, gezegenler, uydular, yıldızlar ve daha bilmediğimiz henüz keşfedemediğimiz cemadat bir de yeryüzünde gördüğümüz dağlar, taşlar, çeşitli madenler, dereler, tepeler, ırmaklar ve denizler bu cemâdât nevinden olan varlıklar Cenâb-ı Mevlâ tarafından yaratılmış ve yine Cenâb-ı Hak tarafından rotası ve gördükleri vazifelerle donatılmıştır. Bu cemâdât şuur olmadığı hâlde Cenâb-ı Hakk'a O'nun tayin ettiği kaidelere ilave ve ihtiyarı olmaksızın uymak zorundadırlar.

Yüce Allah güneşi, ayı vesaire diğer cemâdâtı murad ettiği şekilde yaratmıştır ve bunlar mûtat olan vazifelerini yapmaktadırlar. Ve bütün bunların insanlığın hizmetinde olduklarından asla şüphemiz yoktur.

2. sınıf varlıklar ise nebâtât diye tabir ettiğimiz bitkiler, ağaçlar, çeşit çeşit meyvelerdir. Bunlar da Allah tarafından yaratılmış olup kendilerine dercedilmiş vazifeleri yapmaktadırlar. Bunlar da yaptıkları işin şuurunda olmayıp adeta Cenâb-ı Mevlâ tarafından yaratılmış fabrikalar gibidir. Örneğin; bir armut ağacı ham maddesi olan topraktan ve yine hammaddesi olan sudan ve odundan ibaret olan ağaçtan meydana gelen çiçekler ve daha sonra oluşan meyve. Bütün meyvelerde aynı şeyi düşünebiliriz. Ağacın tepesinde meydana gelen armut, elma, şeftali vesaire gibi...

Meyveler tadı tuzu olmayan topraktan ve yine tadı tuzu olmayan yağmur suyundan ve sert cisimden ibaret olan meyve ağacından meydana gelen çeşitli tatlar ve çeşitli kokular son derece yumuşak olan cisimler halinde bize sunulmaktadır. Öyle ki bütün insanlık bir araya gelse bütün teknik bilgilerini bir araya getirseler ve yüzlerce dönüm arazi üzerinde bir fabrika kursalar bir armut veya herhangi bir meyveyi ihdas edemezler ve aciz kalırlar. Hâlbuki yüce Allah sayamayacağımız kadar meyveleri, tatları ve kokuları bir ağaç veya bitki vasıtasıyla bize sunmakta olup hem kendi kudretini hem de bizlerin aciziyetini ortaya koymaktadır.

Mevlâ Teâlâ'nın yarattığı 3. nevi varlıksa hayvânattır. Burada da Cenâb-ı Hak celle celâlühû irade ve kudretini göstermektedir. Bu irade ve kudretin neticesinden elde edilen nimetler insanlar tarafından yapılamayacak ve insanlığı âciz bırakacak derecede olan mucizelerdir. Örneğin insanlar birleşip dönümlerce arazi üzerine bir fabrika kursalar, sonra bu fabrikaya her türlü teknik edevatı koysalar ve bu fabrikaya kuru otları doldursalar da 12 saat sonra o otları süt haline getirmeye kudretleri yetmeyeceği aşikârdır.

Hâlbuki küçük bir hayvan olan koyun, keçi, inek ve deve gibi hayvanlar akşamdan yedikleri kuru otu sabahleyin süt halinde memelerinden bize sunmaktadırlar. Öyle bir süt ki içinde yağ, peynir gibi temel gıda maddelerini ihtiva etmektedir. Bu hususu yüce Allah celle celâlühû Nahl Sûresi'nin 66. âyetinde şöyle ifade etmektedir:

Nahl Sûresi (66)

وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُّسْقِيكُم مِّمَّا فِي بُطُونِهِ مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَبَنًا خَالِصًا سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ ﴿٦٦﴾

“Şüphesiz (sağmal) hayvanlarda da sizin için bir ibret vardır. Onların karınlarındaki fişkı ile kan arasından (süzülen) içenlere halis ve içimi kolay süt içiriyoruz.”

Bir başka örnek verecek olursak yine dönümlerce arazi üzerinde bir fabrika kursak ve toplayacağımız çiçekleri o fabrikanın ham maddesi olarak kullansak ve akılla donatılmış ve teknik bilgilere sahip olan biz insanlar olarak bu çiçekten bal yapmaya gayret etsek insanlık olarak sadece “Acziyetimiz” ortaya çıkar. Ancak çiçeklerin içine koyacağımız şekerle reçel imal edebiliriz.

Hâlbuki sinek kadar bir arının kursağında bu bal imal edilmektedir. Kursağında imal edilen balın imalinden arının haberi bile yoktur. Akıldan yoksun olan bu arının yaptığı şifa ve gıda kaynağı olan balı imal etmekten akılla donatılmış olan insanın aciz kalmasıyla Cenâb-ı Hak kendi kudret ve azametini sergilerken bizimde kulluk ve aciziyetimizi ortaya koymaktadır. Bu hususu Kur’ân-ı Azîmüşşân Nahl Suresi’nin 68. ve 69. âyetlerinde bakınız ne güzel izah ediyor:

Nahl Sûresi (68)

وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنْ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ ﴿٦٨﴾

“Rabbin bal arısına şöyle ilhâm etti: ‘Dağlardan, ağaçlardan ve insanların yaptıkları çardaklardan (kovanlardan) kendine evler edin.’

Nahl Sûresi (69)

ثُمَّ كُلِّي مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ ذُلًّا يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٦٩﴾

Sonra meyvelerin hepsinden ye de Rabbinin sana kolaylaştırdığı (yaylım) yollarına gir.’ Onların karınlarından çeşitli renklerde bal çıkar. Onda insanlar için şifa vardır. Şüphesiz bunda düşünen bir (toplum) için bir ibret vardır.”

Velhasıl hayvânat da Allah tarafından belli işleri yapmak için yaratılmış fakat yaptıkları işlerden ne mükâfat ne de ceza terkip edilmemektedir.

Ne arı bal yaptığı için me'cûr ne de yılan zehirlediği için mes'ûl olur. Bütün bunların fevkinde ekmel-i mahlûk olarak akıl nimetiyle donatılmış iyiyi kötüden ayırt edebilen ve Cenâb-ı Hakk'a halife olan bir de insan vardır. İnsandan mâ'ada (başka) canlı ve cansız bütün varlıklar muayyen hususlar için yaratılmış ve yaratıldıkları çizgiden dışarıya isteseler de çıkamamaları onların mükellef olmadıkları gerçeğini ortaya koyar.

Ama ekmel-i mahluk olarak yaratılan insan ise iç güdüsüyle terk edilmeyip Cenâb-ı Mevla tarafından gönderilen kitaplar ve bu kitapların muhatabı olan peygamberlerin rehberliğinde yaşamakla emrolunmuştur. İnsanoğlu Mevlâ Teâlâ'nın talimatıyla yaşarsa ekmeliyetini korumuş olur. Bu talimattan çıkarsa hayvanlardan daha aşağıya düşerek canavar ve diğer hayvanların yapmadığını yapmaya başlar.

Mâsum bir insanı hiçbir sebep olmadan hatta tanımadığı halde yolda yürüyen 20 yaşındaki bir kız çocuğunu öldürebilecek kadar alçalır. Bu gibi saldırgan insanların Mevla Teâlâ ile onun kitabıyla bağlantısı olsaydı asla böyle bir şeyi yapmak şöyle dursun yolda gördüğü yaralı bir kurbağayı dahi alıp yolun kenarına koyardı.

Şimdi gelelim dünyanın ve özellikle memleketimizin haline bakalım. Bakıtığımızda gördüğümüz şey kadın cinayetleri; koca-karısını, baba-evladını, evlat-babasını, kardeş-kardeşini acımasızca ve canavarcasına öldürebiliyorsa bunun sebeplerini araştırmak lazım. İnanan insanlar için bunun sebebi tektir. O da Allah'tan onun vahyinden peygamberin sünnetinden ayrılmak yatmaktadır.

Şöyle bir düşünelim ahiret gününe inanmış yaptıklarından mes'ûl olduğunu bilen Allâh tarafından yaratılan insanı öldürmenin bütün insanlığı öldürmek demek olduğunu bilen namazında niyazında mümin ve muvahhid olan bir kişi mâsum bir insana saldırıp öldürebilir mi?!

İman ve ameli sâlihle donatılmış bir insan başkasının canını en az kendi canı kadar kıymetli olduğunu bilir ve asla ona en küçük zararı dokundurmaktan uzak durur hatta mağdur gördüğü insanların mağduriyetini gidermek için bütün gücüyle çalışır.

Yine Allah indinde mes'ûliyetini bilen ve yaptıklarından sorumlu olacağına inanan bir insan bir başkasının malını gasp eder mi?! Hatta yolda bulduğu cüzdanı sahibini arayıp bulur ve teslim eder. Yine mes'ûliyetini bilen bir insan başkasının nâmus ve iffetini kendi nâmus ve iffeti kadar aziz bilip ona tecavüz etmek şöyle dursun onun nâmusuna ve iffetine gelecek olan en küçük zararı def eder, edemezse üzülür.

Öyleyse biz bu cânîlerin cezalarını elbette verelim, cezaları idam dahi olsa yine de bu cânîlikler önlenemez. Bakıyoruz ki kişi kendi hanımını, çocuklarını, annesini, babasını öldürmek suretiyle katliam yaptıktan sonra kafasına silahı dayayıp idam ediyor, demek ki idam da nihâi bir çare değildir.

İşin temeline inmek lazımdır, işin temeliyse ailede büyütülen çocukların önce ailelerini eğitmek, daha sonra milli eğitime teslim edilen yavruların Dîn-i Mübîn-i İslam'la techiz edilmesi gerekir.

Bu hususta Kur'an ve Sünnet esas alınmalı, beşeriyetin kurtuluşu ancak ve ancak bununla mümkündür. 20 milyon nüfusumuzun büyük bir kısmı milli eğitimde eğitilmektedir. Bunları biz Allah korkusuyla, güzel ahlâkla, peygamber sevgisiyle yetiştirirsek 15-20 sene sonra bakarız ki tertemiz bir nesle sahip olmuş oluruz. Ancak bunu yapabilmek için bu yavrularımızı eğiten öğretmenlerin inanç ve itikatlarının da müstakim olması lazımdır.

Geçmişte ipin ucunu kaçırmış olabiliriz ama zararın neresinden dönülürse kâdır kabilinden bu eksiklikleri telafi etmek mümkündür. İdarecilerimizin bu eğitim yuvalarına azami dikkat göstermeleri gerekmektedir.

Okul kitaplarında çocukların zihnini karıştıracak İslam dininden başka bir sürü bâtil dinleri empoze etmekten, onları öğretmekten kaçmamız lazımdır.

Diğer dinlerin de İslam dini ile neredeyse eş değerde olduğunu savunan insanlarla eğitim yapılamaz. Şimdi Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı eğitim merkezlerinde eski adıyla Haseki dediğimiz yerlerde konmuş olan bazı ek programlar vardır ki gâyesi müftü, vâiz ve diğer din adamlarını yetiştirmek olan bu yuvalarda ek program olarak sunulan bazı maddelerden bahsedeceğiz.

Deniliyor ki:

1-İslam merkeze alınarak diğer dinler değerlendirilemez.

2-Kurumsal İslam tek ve mutlak doğru bir din değildir. Başka bir ifadeyle kurumsal İslam tüm insanlık için mutlak kabul edilmesi gerekli tek doğru inanç kaynağı olamaz.

3-Hazreti peygamberin tebliğ ettiği kurumsal İslam öğretisini ve ulemanın ortaya koyduğu şeriat İslam'ını merkeze koyarak başka dinleri değerlendirmek yanlışır.

4-İslam'ın sahip olduğu kutsal kitap Kur'an kendisini en doğruya ileten ilahi rehber olarak tanımlamaktadır. Ancak bu iddia dinsel çoğulculuk çerçevesinde yeniden mütalaa sevk eden bir meydan okumadır. Yani Kur'an'ın en doğru yola ilettiği inancı çoğulculuk anlayışı çerçevesinde yeniden gözden geçirilmelidir.

5-Geleneksel inancımızı yeniden mütalaa etmeliyiz.

6-Kur'an hitabını tarihsel bir bağlam içinde yapmıştır. Dolayısıyla Kur'an öncelikle o devirdeki Arapların ahlâkî ve dînî durumlarını düzeltmek için indirilmiştir. Kur'an'ı anlamada bu tarihsel olgu göz ardı edilmemelidir.

7-Kur'an hazreti peygamber tarafından tebliğ edilen İslam'ı, tek kabul edilebilir yol iddia etmek suretiyle diğer yollarla nizaa eden ve onları lanetleyen bir din olarak nitelendirilmemiştir.

8-Hazreti peygamberin tebliğ ettiği mesaj Allah'ın kendini izah ettiği tek din değildir. Yani hazreti peygambere gelen İslamiyet dışında başka kurtarıcı dinler de vardır.

Şimdi bunlara Kur'an ışığında cevap vermeye çalışalım:

1. maddede zikredilen İslam mümeyyiz bir din değildir manasında sarf edilen hezeyana Kur'an-ı Kerim cevap veriyor:

Bakara Sûresi (106)

مَا نَنْسَخْ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنسَخْهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَا أَوْ مِثْلَهَا أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٠٦﴾

“Biz herhangi bir âyetin hükmünü yürürlükten kaldırır veya onu unutturur (ya da ertelersek), yerine daha hayırlısını veya mislini getiririz. Allah'ın gücünün her şeye hakkıyla yettiğini bilmez misin?!”

Burada ifade edildiği gibi nâsîh (nesh edici) olan Kur'an âyetleri mensuh (nesh edilen) olan diğer dinlerin âyetlerini nesh etmektedir. Kur'an-ı Kerim geldikten sonra diğer dinlere ve hükümlerine karşı beyan edilen Kur'anî deliller geçerli olup diğer dinlerde var olan aynı hükümler ortadan kalkmıştır. Biz bu değerlendirmeyi yaparken Kur'an'ı merkeze almamız kadar tabii ne olabilir.

2. maddede beyan edilen husus ise tam bir hezeyandır. “Kurumsal İslam tek ve mutlak doğru bir din değildir” demek, “Üzeyir Al-lâh'ın oğludur” diyen Yahudilerin bu itikadını “İsa Allah'ın oğludur” diyen Nasrânîlerin şirkle beraber kabul ettikleri dini, din olarak kabul etmemiz asla mümkün değildir.

Bugünkü haliyle bu dinler şirkle beraber kabul edilen dinlerdir ki İslamiyet'in ve Müslümanın bunu kabul etmesi aynı şirke ortak olması demektir. Musa aleyhisselama gönderilen Tevrat'ın ve İsa aleyhisselama gönderilen İncil'in kendi zamanları içerisinde geçersiz olduğunu söyleyen hiçbir İslam âlimi mevcut değildir.

Kaldı ki Kur'an-ı Kerim tarafından nesh edilen Tevrat ve İncil'in hükümleri Kur'an tarafından nesh edildikten sonra geçerliliği kalmamıştır. Ancak Tevrat veya İncil'de var olan hükmün aynısı Kur'an tarafından teyit edilmiş olması halinde Kur'an hükmü sayılacağından geçerlidir.

3. maddede beyan edilen hezeyan ise adeta yüce peygamberi devreden çıkaran bir dinin savunuculuğunu yapmak anlamına gelecek olan büyük bir hezeyandır. Bu hezeyanlar Kur'an-ı Kerim âyetleriyle tekzip edilmektedir. Bu hezeyanları savunanlar eğer Kur'an'ın beyânını kabul etmiyorlarsa yüce peygamberi ve ona indirilen Kur'an'ı kabul etmiyorlar demektir ki bu halleriyle batıl dinleri savunmak uğruna İslamiyet'i reddettiklerinin farkında mıdır?!

4. maddede Kur'an-ı Kerim'in en doğrusu olduğunu ne biz, ne ulemanın dediği bir husus değildir bunu beyan eden hazreti Allah'tır. Şöyle ki İsrâ Sûresi'nde:

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا ﴿٩﴾ وَأَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ أَغْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٠﴾

“Gerçekten bu Kur'an en doğru olan yola götürür ve iyi işler yapan mü'minler için büyük bir mükafat olduğunu ve ahirete inanmayanlar için elem dolu bir azap hazırladığımızı müjdeler.” (9-10) buyrulmaktadır.

Burada yüce Allah celle celâlühû ism-i tafdil siğasıyla en doğru yola hidayet eden Kur'an-ı Kerim olduğunu apaçık beyan ederken bunun aksi beyanı Allah'a isyan değil midir?! Yoksa Allah'ın ekmele diye nitelendirdiği Kur'an'ı bu kişiler eb'as kabul etmektedirler.

Şaşırılmamak mümkün değil yani adeta Kur'an-ı Kerim'in ifadelerini zaafa düşürmek için gayret ettiklerini buna mukabil diğer dinlere revaç verdiklerini müşahede etmekteyiz yazıklar olsun..

Yüce Allah celle celaluhu bir başka ayetinde şöyle buyurmaktadır;

Âl-i İmrân Sûresi (19)

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٩﴾

“Şüphesiz Allah katında din İslam'dır. Kitap verilmiş olanlar, kendilerine ilim geldikten sonra sırf, aralarındaki ihtiras ve aşırılık yüzünden ayrılığa düştüler. Kim Allah'ın âyetlerini inkar ederse, bilsin ki Allah hesabı çok çabuk görendir.”

Burada bu hezeyanı savunanlara Allah tarafından cevap verilmektedir yoksa buna da mı karşı çıkacaklar.

5. maddede beyan edildiği üzere geleneksel İslam'ı adından da anlaşılacağı gibi geleneksel yani gelen din. Kur'an-ı Kerim âyetlerinin tamamı mütevâtir olduğu halde bu âyetlerin kim tarafından geldiğini düşünmemiz gerekir. Bu Kur'an Cenab-ı peygamber (salallahu aleyhi ve sellem) tarafından sahabeyi kirama ve sahabeden günümüze kadar yalan üzere ittifakları mümkün olmayan cemaatler tarafından bize kadar intikal etmiş tevatüre dayalı mütevatir bir kitaptır. Yüce peygamberimize ise yüce Allah tarafından Cibril-i emin vasıtasıyla intikal etmiş vahye dayalı bir kitap olduğundan asla şüphemiz yoktur. Bu iddiada bulunanlar bu hususta şüpheleri varsa onların imanını sorgulamak lazım. İslam'dan başka din arayanların aradıklarının yanlış olduğunu beyan eden bir başka âyet-i celilede ise şöyle buyrulmaktadır:

Âl-i İmrân Sûresi (85)

وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٨٥﴾

“Kim İslam'dan başka bir din ararsa, (bilsin ki o din) ondan kabul edilmeyecek ve o ahirette hüsrana uğrayanlardan olacaktır.”

Âl-i İmrân Sûresi (86)

كَيْفَ يَهْدِي اللَّهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ إِيْمَانِهِمْ
وَشَهِدُوا أَنَّ الرَّسُولَ حَقٌّ وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَاللَّهُ
لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٦﴾

“İman ettikten, Peygamberin hak olduğuna şahitlik ettikten ve kendilerine açık deliller geldikten sonra inkar eden bir toplumu Allah nasıl doğru yola eriştirir? Allah zalim toplumu doğru yola iletmez.”

Bu âyetlerden anladığımız İslam’dan başka din arayanlara aradıklarını bulamayacakları ve hakkı arıyoruz diye batıla düşecekleridir ki bu muhakkaktır. Bu duruma düşenlerin hidayetleri de kararmıştır. Asla hidayet yolunu bulamayacaklarını beyan etmektedir. Ve dünya ve ahiretleri hüsrana ulaştırır.

Şimdi dönelim yazımızın başında beyan ettiğimiz toplumun bozulup masum insanların öldürmenin başarı kabul edildiği bir başkasının malını gasp etmenin marifet haline geldiği devlet dairelerinin rüşvetle ve iltimasın zirvede olduğu ahlaksızlığın alabildiği hızla günbegün artarak yayıldığı sebepleri ortaya çıkmaktadır. Yukarıdan aşağıya zikrettiğimiz sözde ulemanın bozulması sebebiyledir ki ümmet yolunu kaybetmiş ahlâkî değerleri yitirmiş tamamen egoistleşmiş maddecî ve mîdecî hale gelmiştir. Bu hususu Cenab-ı Hak’ın âyetiyle teyid edelim şöyle ki:

İsrâ Sûresi (16)

وَإِذَا أَرَدْنَا أَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا
فِيهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَّرْنَاَهَا تَدْمِيرًا ﴿١٦﴾

“Biz bir memleketi helâk etmek istediğimizde, onun refah içinde yaşayan sınırlı elebaşlarına (itaati) emrederiz de onlar orada kötülük işlerler. Böylece o memleket hakkındaki hükmümüz gerçekleşir de oranın altını üstüne getiririz.”

İsrâ Sûresi (17)

وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنَ الْقُرُونِ مِنْ بَعْدِ نُوحٍ وَكَفَى
بِرَبِّكَ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿١٧﴾

“Nûh’tan sonra da nice nesilleri helak ettik. Kullarının günahlarını hakkıyla bilici ve görücü olarak Rabbin yeter.”

Burada açıkça beyan edildiği üzere Cenab-ı Hak bir memleketi helak edeceği zaman veya huzur içinde yaşayan milleti birbirine düşürmek suretiyle cezalandıracağı zaman onların başındakilere emrederiz yani sözde ulema dediğimiz din tahripçileri devreye girer helak sözü hak olur ve helak olurlar.

Bir başka ayette ise şöyle buyrulmaktadır;:

Ra’d Sûresi (11)

لَهُ مُعَقَّبَاتٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ
مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا
مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ
وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَالٍ ﴿١١﴾

“İnsanı önünden ve ardından takip eden melekler vardır. Allah’ın emriyle onu korurlar. Şüphesiz ki, bir kavim kendi durumunu değiştirmedikçe Allah onların durumunu değiştirmez. Allah, bir kavme kötülük diledi mi, artık o geri çevrilemez. Onlar için Allah’tan başka hiçbir yardımcı da yoktur.”

Bu âyet-i celîlede de aynı husus beyan edilmektedir. Hiçbir yorum ve tefsire hacet olmadan bizlere hakikati beyan etmektedir. Öyleyse memleketin düzelmesi üç sınıftan düzelmesine bağlıdır. Birincisi umerâ (idareciler), ikincisi eğniyâ (zenginler), üçüncüsü ise ulemâdır. Bu üç sınıf el ele vererek gönül birliği yaparak topyekûn eğitimi maneviyatla donatmak elzendir. Aksi takdirde kurtuluş beklemek eşyanın tabiatına aykırıdır. Vesselam...

Mahmud Efendi Hazretleri'nin KIYMETLİ KELÂMLARINDAN

• Şeriat **Mevlâ**'nın beyanatıdır. Onu okuyunca görmediğimiz şeyleri görmüş gibi oluyoruz. Âyetler, hadisler şeriattır, illa okuyalım. Cehalet ortalığı çok kapladı. Bir şey bilen az kaldı.

• Milletimiz İslâmî ilimleri bilmiyor, bu konuda cahil kaldı. Medrese yok ki uyansınlar. Bakın bir papaz elli gencimizi birden Hristiyan edebiliyor. Tabi eder, öyle gençlerimiz var ki yirmi yaşına gelmişler daha Kelime-i Şehadet nedir bilmiyorlar.

• En büyük cahil varsa, o da insandır. En büyük âlim olması lazımken cahil oluyor. **Allâh** seni kulaksız yaratsaydı,

sana kim kulak verecekti?! Gözün olmasana sana kim göz yapabilirdi?! Ancak **Allâh** yapar.

• Kur'ân'a kelime kelime mana verir ama yine cahil. **Rabb**isinin bu iyiliklerinden haberi yok. İnsan düşünmesi lazım ki "**Allâh** bana şeriat verdi, beni temizledi."

• Mahkeme-i Kübrâ bekliyor ne cevap verecek bu cahil insan?! **Rabb**ini bilmeyen cahildir.

• Cahil insan elmanın içindeki böceğe benzer. Sadece kendini ve bulunduğu dünyayı bilir.

• Cahil insan kör gibidir, ne yapacağını bilemez.

• İlim sahipleri büyük bir rütbededirler, onlara yardım edenler de aynı rütbededirler. **Allâh** sevap vermek için bahane arıyor. Sadece para vermekle de kalmayalım.

Hanımlarımızı, gelinlerimizi, çocuklarımızı medreseye gönderelim ve kendimiz de okuyalım. Cahillik bize yakışmaz, cahil adam hem kendine hem başkasına zararlıdır.

• İlim, amel, ihlas üçü bir arada olsun, bunları cem et, dünyayı fethedersin.

• Burada duyduklarınızı yayacaksınız bütün dünyaya, üzerinize emânettir.

• Siz ilme ne kadar değer verirsiniz, ben de size o kadar değer veririm.

• Bir adam olursa tilki, onda ne arar bilgi.

• Doksan yaşında olsanız ilim öğrenin.

• Ey okuyup okutanlar! Size gıpta ediyorum.

• Bir memlekette ilim olmasa orada zulüm olur.

• Açlıktan geberse dahi **Mahmud** bunu (şeriat ilmini) okuyacak. Hiçbir rütbe vermeseler dahi bunu okuyacak.

• Çok hevesim var eski hale gelmenize (şeriat ilimlerine dönmenize). Bu mevsimde (zor zamanda hizmeti yürütebilmem için) bana yardım edenlere **Allâh'ü Teâlâ** yardım etsin.

• Evini terk edip okumaya gelen, Tebûk muhârebisine çıkmış sayılır.

• Ey talebeler! Sizler kurumuş toprakların yağmur yüklü bulutlarısınız. Direksiz kubbelerin direklerisiniz.

• İngilizce, Almanca, Fransızca bilirsiniz, Arapça bilmezsiniz. Eyvah eyvah! Hem de ne kadar eyvah!

• İlim fazlalaştıkça, ışığın artması gibi insanın kendi suçlarını görmesi lazım. O zaman kendini beğenmeye ve iftihara meydan kalmaz.

• Bize çok hoca lazım. Dünyayı sevmeyen hoca.

• Teheccüd namazı için üç türlü kalkmak vardır; gecenin üçte ikisi geçip birisi kaldığında, gecenin yarısında ve gecenin üçte biri geçip ikisi kaldığında.

Şu da var ki tez yatmayanın tez kalkmasında hayır yoktur. Uykusunu tam alamadığından ne yaptığını bilemez. Bu âcize: "Gündüz kırk beş dakika kadar yat, beden dinlensin, uyumak şart değil" diye emir buyruldu.

FAZLURRAHMANCILIK ÂFETİ VE DİYÂNET

DR. AHMET GELİŞGEN Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı

A- GİRİŞ

Fazlurrahman 1919'da Pakistan (o günkü Hindistan)'ın Hazara şehrinde doğdu. 1940'da Pencap Üniversitesi Arapça bölümünü bitirdi. 1949'da Durham Üniversitesi öğretim görevlisi oldu. Daha sonra, Montreal'de, Mc. Gill Üniv. Öğretim görevlisi oldu. 1961'de Pakistan İslami Araştırmalar Enstitüsüne Profesör olarak atandı. 1969'da bu Enstitünün müdürü oldu. 1969'da A.B.D. Chicago Üniversitesi'nde İslam Düşüncesi Profesörlüğüne getirildi. 26 Temmuz 1988'deki ölümüne kadar bu görevini sürdürdü. Eserleri Ankara Okulu tarafından Türkçe'ye çevirilerek yayınlanmıştır. Fazlurrahman'ın görüşlerinden dolayı mürted olduğu iddiasıyla Pakistan uleması tarafından ülkeden tard edildiği belirtilmektedir.

Görmez ve ekibi tarafından kurulan Ankara Okulu/İslamiyyat/Kitâbiyyat yayın grupları, yaklaşık son yirmi yılda Fazlurrahman'ın nerdeyse ulaşılabilen bütün kitaplarını yayınlamış durumdadırlar. Geçen senelerde Ankara ilahiyatta bazı derslerde ders kitabı olarak okutulduğunu da öğrendik. Eski İslamiyat Dergisi müntesipleri olan Görmez ve ekibi başta olmak üzere, İlahiyat

Fakültelerindeki modernist düşünceli öğretim üyelerinin Diyanette yönetici olarak görevlendirilmeleriyle birlikte, Diyanet'in tüm basın, yayın ve matbuatı da modernist fikirlerle örülemeye başlanmıştır.

Bu ilahiyatçıların önceden yaptıkları ilmi çalışmalarındaki modernist söylem daha açık görülürken, Diyanet'teki söylem, demeç ve yazılarında daha itinalı ve diplomatik bir yaklaşımla konuları ele aldıkları gözlemlenmektedir.

Diyanet'teki Fazlurrahmancı/modernist ekip, göreve gelişlerinden itibaren "Haseki Eğitim Merkezleri"ni de önemsemişler ve buralardaki programa da Fazlurrahman/modernist ağırlıklı bir programı yerleştirmişlerdir. Çünkü Haseki merkezleri, objektif İslami eğitimin (onlara göre geleneğin) resmi alandaki tek kaynağı ve Tarihsellik karşısındaki en büyük engel olarak algılanmaktadır.

Dini Yüksek İhtisas Merkezi olarak adı değiştirilen Haseki Eğitim Merkezleri, İlahiyat eğitiminden sonra, 2-3 yıl süren bir eğitimle, Diyanet'in ve Türkiye'mizin müftü ve vazilerinin yetiştirildiği en yüksek dini eğitim kurumlarıdır.

Bu amaçla İlahiyat Fakültelerinden görevlendirilen hocaların da yer aldığı bir komisyon marifetiyle, Fazlurrahman ağırlıklı Haseki programı hazırlanmıştır. Bu çalışma, Kızılcahamam'daki Asya Termal'de aralıklı da olsa beş yıl kadar sürmüştür.

Hasekilerde uygulamaya konan bu program, yapılan şiddetli tenkitler neticesinde birkaç kez tadilata tabi tutulmuşsa da modernist niteliğini halen korumaktadır.

Haseki programlarında yer alan müfredatı ayrı bir yazımızda uzunca inceledik. Bu yazımızda, mahiyetinin bilinmesi açısından Fazlurrahman'ın bazı fikirlerini, kısa eleştiriler eşliğinde kısaca tanıtmayı hedefliyoruz.

B- FAZLURRAHMAN'IN SAKAT FİKİRLERİNDEN BİR KESİT

1- Dini Modernizmi savunan Fazlurrahman'a göre, "Dini modernizmin yapmak zorunda olduğu ilk şey, İslam Hukukuna, şeriata değişiklik getirmektir. Çünkü İslami çözüm, sadece Kur'an ve Sünnet'ten çıkarılabilecek ilkelere dayanan çözümden ibaret olamaz." O'na göre, "*değişme ilkesinin gereği, Kur'an'ın özel hukuki hükümlerine uzanacak şekilde serbest tutulmak zorundadır.*" (Bkz. Fazlurrahman, İslam, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2004, Çevirenin (Mehmet Aydın) Makalesi, s. 35, 36; Fazlurrahman'ın İslamic Modernizm adlı esrinin 141. sayfasından naklen).

Fazlurrahman'a göre Kur'an, *dini ve ahlaki ilke ve uyarılar kitabıdır; hukuki bir belge değildir.* (Bkz. Fazlurrahman, İslam, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2004, s. 86).

2- Fazlurrahman, "bilginin İslamlaştırılması" prensibini kabul etmektedir. O'na göre bilginin İslamlaştırılması, batıda gelişen modern laik eğitimi benimseyip, onu İslamlaştırmaktır. (Bkz. Fazlurrahman, İslam, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2004,

Çevirenin (Mehmet Aydın) Makalesi, s. 37; Fazlurrahman'ın İslamic Modernism adlı esrinin 131 ve 132. sayfasından naklen).

3- Fazlurrahman'ın, vahyi izah tarzı da adeta vahyi buharlaştırıp ortadan kaldırır mahiyettedir. Fazlurrahman, vahyin, "Ruhu'l-Emin" vasıtasıyla geldiğini kabul eder ve buna "Kutsal Ruh" adını verir. O'na göre "*Hazreti Peygamber (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem)in vahiy olayında hissettikleri, kalbi (manevi) bir histir. Bu hisleri, ihtiyaç oldukça doğrudan kelimelerine dökülmüştür; zira, ruhani durum şiddetle yoğunlaşınca, his somut bir şekil kazanır.*" (Fazlurrahman, Ana Konularıyla Kur'an, Ankara Okulu, 2005, s. 150, 151). "*Ruh, Hazreti Peygamber'in kalbinde oluşan ve ihtiyaç duyduğunda vahiy şekline dönüşen bir kuvve veya bir duyu veya bir araç olarak yorumlanabilir. Fakat bu Ruh, aslında Allah tarafından indirilmektedir.*" (Ana Konularıyla Kur'an, s. 157).

Târihselcilerden Fazlurrahmân

"Ana Konularıyla Kur'an" adlı eserinde Fazlurrahman, uzun uzadıya karmaşık bir şekilde vahiy felsefesi yapmaktadır. Fazlurrahman'a ait yukarıdaki sözlerden anlaşıldığına göre kendisine göre vahiy, Hazreti Peygamber (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem)in kalbinde potansiyel olarak bulunan, ihtiyaç duyduğunda söze dökülen bir olgudur.

Her ne kadar, “bu duygular Allah tarafından indirilir” dese de, O’nun vahiy anlayışı kabul edildiği takdirde vahyin, Hazreti Peygamber’in hayalen gerçekleştirdiği keyfi bir tasarrufu olduğu anlamı ortaya çıkar.

Nitekim o dönemde müşrikler, bu dönemde müsteşrikler, bu iddiayı dile getirmişlerdir. Bu anlayış kabul edilirse, vahyin Allah tarafından indirildiği ve Allah kelamı olduğu gerçekliği ortadan kalkar; Kur’an’ın hâşâ, “halüsinasyon ürünü” olduğu sonucu gündeme gelir. Böylesi bir düşünce, dini temelinden sarsacak en büyük dinamittir.

Halbuki vahiy, Peygamber (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*) Efendimiz’e doğrudan kalbine ilkâ edildiği gibi, perde arkasından vasıtalı olarak kulakla işitilebilen bir sesle yahut da bizzat Cebrail vasıtasıyla da gönderilmiştir. “Cibril” hadisi diye bilinen ve İslam esaslarını öğreten olay, o anda bir insan suretinde gelen Cebrail tarafından Hazreti Peygamber’e, onlarca sahabe huzurunda telkin edilmiş; en sonunda Peygamber Efendimiz, gelen kimsenin Cebrail olduğunu, insanlara dinlerini öğretmek için geldiğini haber vermiştir. Sahih hadiste anlatılan bu hadise kabul edilmezse o zaman, hâşâ, Hazreti Peygamber (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*) yalancı olarak kabul edilmiş olmaz mı?.. Dinin inanç, ibadet, nübüvvet, vahiy ve ahiret ahvaline ilişkin konuları, sadece nakille (vahiyle) bilinir. Bu sahada akıl terazisi çekmez.

Fazlurrahman, Cebrail ve Mikail’in melek olmadığını, Kur’an’da böyle bir bilginin verilmemesini, ancak bunların melek üstü varlıklar olduğunu iddia etmektedir. (Bkz. Fazlurrahman, Ana Konularıyla Kur’an, s. 197). Halbuki Kur’an’da, Cebrail ve Mikail isimleri zikredilmektedir (Bakara, 2/97 vd.).

4- Fazlurrahman’a göre, Kur’an’daki muamelatla ilgili hükümler, tarih içinde değerini kaybeder. Çünkü bu hükümler o

zamanın şartlarına ilişkin hükümlerdir. O’na göre, Kur’an’daki ahlaki hükümler ise tarih üstü değerler olup her devirde geçerliliğini korur. (Bkz. Fazlurrahman, İslam ve Çağdaşlık, s. 72; Fazlurrahman, Tarih Boyunca İslami Metodoloji Sorunu, s. 158; Mustafa Karataş, “Fazlurrahman ve ‘Yaşayan Sünnet’ Kavramı”, s. 8).

O halde Fazlurrahman’a göre, sadece sünnetle gelen hükümler değil, Kuran hükümleri de tarihseldir. Bu bağlamda Fazlurrahman, Kuran’daki ceza hükümlerinde (örneğin el kesme cezasının) bu devirde bağlayıcı olmayacağını, suçu önleyici herhangi bir tedbirin yeterli olacağını savunur. (Bkz. Fazlurrahman, İslam, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2004, Çevirenlerin (Mehmet Aydın, Mehmet Dağ) Önsözü, s. 15).

O’na göre, Kur’an’da gerçek ifadesiyle hüküm içeren pek az şey vardır. Miras hukuku ile ilgili ayrıntılı beyanlar, belirlenmemiş olan hırsızlık ve zina suçlarına ilişkin cezalar da bağlayıcı hükümler değildir (Fazlurrahman, İslam, s. 124).

Fazlurrahman Kur’an’ın hukuki kurallarının, indiği çevrenin özelliklerini yansıttığını, savaş ve barışla ilgili hükümlerinin de tamamen yöresel olduğunu kabul etmektedir. (Fazlurrahman, Tarih Boyunca Metodoloji Sorunu, s. 31).

Aynı şekilde faizin o devre ait bir yasak olduğunu, bugün bankanın nasıl çalışması gerektiğine, ekonomistlerin ve para uzmanlarının karar vermesi gerektiğini kabul eder. Bunun için bugün faizin yasak olduğunun ve lanetli bir iş olduğunun savunulmasının yanlış olacağını vurgulayarak, Kur’an ve Sünnet’te katı şekilciliğe sapanmamamız gerektiğini ileri sürmektedir. (Fazlurrahman, Tarih Boyunca Metodoloji Sorunu, s. 86).

Fazlurrahman tarihsellik anlayışının etkiyle, zaman ve şartlara bağlı olarak dini hükümlerin farklı yorumlanabileceğini ileri sürer. Fıkıhî ve fıkıh usulünü kıyasıya eleştirdiği gibi (Fazlurrahman, Tarih Boyunca Metodoloji Sorunu, s. 44, 142-160), hadis için de yeni bir metodoloji oluşturulması, buna bağlı olarak da hadislerin ve sünnetin yeniden yorumlanması gerektiğini savunmaktadır. (Fazlurrahman, Tarih Boyunca Metodoloji Sorunu, s. 55).

Benzer fikirleri, çoğu yazılarında İslâmiyat Dergisi temsilcileri ile Diyanet üst yönetiminin de benimsediğini görmekteyiz.¹

5- Fazlurrahman, “Ehli Sünnet”i, dînî akılcılık hareketini yok eden etki olarak görmektedir. Hür ve çağdaş dini yorumu üzerine bina ettiği akli yoruma büyük önem veren Fazlurrahman, “Ehli Sünnet”i, dînî akılcılık hareketini yok eden etki olarak görmekte ve bu yüzden Ehli Sünnet’e saldırmaktadır. (Fazlurrahman, İslam, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2004, s. 47). O kadar ki, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemâat’i, Hıristiyanlıktaki Ortodoksluğa benzeterek “İslam Ortodoksluğu” olarak nitelirmektedir. (Fazlurrahman, Tarih Boyunca Metodoloji Sorunu, s. 65, 68-72).

Fazlurrahman’a göre, Sünni kelamın görüşleri de tam bir determinizm içerisindedir, Kur’an’ın ortaya çıkarmak istediği canlılığa ve şevke oldukça tersdir (!). (Fazlurrahman, İslam, s. 328).

Değerlendirme: Bilindiği gibi “Ortodoksluk”, Hristiyanlığın asli öğretilerine bağlı olduğunu savunan bir Hristiyanlık mezhebidir. Gerçekte ise, sonradan uydurulmuş bir Hristiyanlık anlayışı olduğu malumdur. Buna göre Ehli Sünnet, Fazlurrahman tarafından, asla bağlı olduklarını iddia ettikleri halde gerçekle ilgisi olmayan uyduruk anlayış, olarak nitelenmiş olmaktadır.

6- Hadisler, Fazlurrahman tarafından “yaşayan sünnet” anlayışı önünde birer engel olarak görülmektedir. (Aynı görüşü DİB Başkanı Görmez’in de ifade ettiğini görüyoruz. (Bkz. İslam’ın Anlaşılmasında Sünnetin Yeri ve Önemi -Kutlu Doğum Sempozyumu 2001- TDV Yayınları, Ankara, 2008, s. 268).

Fazlurrahman’a göre “yaşayan sünnet”, çağa göre yapılan değişken özgür yorumdur. Bu nedenle nebevi hadislerin çok az olduğunu, ilk dönemden itibaren hadislerin çoğunun uydurma olduğunu, sadece ahlak ve ibadetle ilgili hadislerin Hazreti Peygamber’e ait olduğunu iddia etmektedir. “Kim bana yalan söz isnad ederse cehennemdeki oturağına hazırlansın” hadisini bile uydurma kabul etmektedir. (Fazlurrahman, Tarih Boyunca Metodoloji Sorunu, s. 53). Buhari, Müslim, Ebu Davud, Tirmizi ve Nesâî ve Ahmed b. Hanbel rivayetlerinde gelen, “Müslüman, herkesin elinden ve dilinden sâlim olduğu kimsedir” (Buhârî, İmân, 4, 5; Rikâk, 26; Müslim, İmân, 64, 65; vd.) hadisini bile, iç savaşların engellenmesi amacıyla sorumsuz politikacılar tarafından uydurulmuş bir hadis olarak kabul etmektedir. (Fazlurrahman, Tarih Boyunca Metodoloji Sorunu, s. 108).

Hadis hareketinde öncü olarak gördüğü ve “hadis şampiyonu” dediği İmam Şafii, Fazlurrahman tarafından en çok suçlu görülen fakihtir. (Fazlurrahman, Tarih Boyunca Metodoloji Sorunu, s. 56, 160; İslam, 114).

Fazlurrahman hadisleri karalamada o kadar ileri gider ki, Buhari ve Müslim’de gelen birçok haberi bile inkâr ederek bunların hadisle ilgilerinin olmadığını belirtir. (Bkz. Fazlurrahman, Tarih Boyunca Metodoloji Sorunu, s. 69).

Halbuki, Buhari- Müslim hadisleri, hadis âlimlerinin en sahih olarak kabul ettikleri hadislerdir. Dini hükümlerin en büyük

dayanağı olan makbul hadisler saf dışı edildiği takdirde, dini yıkmak için başkaca bir gayrete ihtiyaç duyulmayacağı açıktır.

7- Fazlurrahman, “önceki nesillerin Kur’an’ı ve Sünneti özgürce yorumlayıp, kendi zamanlarının yapısına göre somutlaştırarak, kendi sorunlarını uygun bir şekilde çözdükleri gibi biz de aynı şeyleri kendi çabamızla çağdaş tarihimiz için yapmalıyız” demektedir. (Fazlurrahman, Tarih Boyunca Metodoloji Sorunu, s. 164).

Hür ve sürekli değişen yorum, yukarıda belirtildiği gibi Fazlurrahman tarafından “yaşayan sünnet” olarak tanımlanmakta ve savunulmaktadır. (Fazlurrahman, Tarih Boyunca Metodoloji Sorunu, s. 56, 82). Bu bağlamda Fazlurrahman, “toplumsal değişmeyi görmemezlikten gelerek Kur’an’ın kurallarını lafzi manası ile uygulamakta ısrar edilmesinin yanlış yöntem olduğunu” belirtmektedir. (Fazlurrahman, İslam ve Çağdaşlık, s. 72).

8- Fazlurrahman, Miraç Hadisesi ile ilgili şunları söylemektedir: “Sünnilik teşekkül etmeye başladığı sırada, hadisler tarafından işlenerek Hazreti Muhammed’in miraç hadisesi ile ilgili bedenen vuku bulmuş eşsiz canlı bir olay haline sokulmuş ve daha da sonraları miraç sırasında Hazreti Peygamber’in bindiği hayvan; yedi gök tabakasının her yerinde kalışı; Adem’den İsa’ya kadar geçmiş asırların peygamberleri ile konuşmaları hakkındaki bütün canlı ayrıntılar ortaya konmuştur. (...); ancak her iki halde de Sünniler tarafından İsa’nın göğe çıkışına benzer bir şekilde geliştirilip, hadislerle desteklenen miraç anlayışı, malzemelerini çeşitli kaynaklardan alan tarihi bir kurgudan başka bir şey değildir.” (Fazlurrahman, İslam, s. 57, Çevirenler: Mehmet Aydın, Mehmet Dağ, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2004).

Değerlendirme: İfade baştan aşağı yanlış fikirlerle doludur. “Sünnilik teşekkül etmeye başladığı sırada” ifadesi, Sünniliğin sonradan kurgulandığı, güya Hazreti Peygamber (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*)e dayanmadığı anlamını verir. İfadenin devamında, miraç hadisesinde vuku bulduğu sahih olarak bize bildirilen bazı olayların, “uydurma hadislerle sonradan ortaya konduğu” belirtilmektedir. Halbuki yukarıdaki ifadede “asılsız” olduğu söylenen miraç olayları, Buhari-Müslim hadislerinde “müttefekun aleyh” olarak haber verilmektedir. Sonuç olarak miraçla ilgili, hatta Müslim’de yer alan İsa’nın indirilişi ile ilgili hadisler, yukarıda Fazlurrahman’a ait ifadelerde tarihi kurgu, yani zamanla uydurulmuş sözler olarak değerlendirilmektedir. Bundan dolayı olsa gerek ki, miraç gerçeğini “anlayış” olarak nitelemektedir.

9- Fazlurrahman, Hazreti İsa’nın indirileceği olayının, Hıristiyanlık görüşü olduğunu ifade ederek, zamanla bu görüşün Ehli Sünnet tarafından da benimsendiğini iddia etmektedir. (Fazlurrahman, Tarih Boyunca İslami Metodoloji Sorunu, s. 54, 108, 109, Çeviren: Salih Akdemir, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 1997).

Halbuki, farklı izahlar yapılsa da Hazreti İsa’nın nüzulünü haber veren müttefekun aleyh (Buhari ve Müslim’in birlikte rivayet ettiği çok güçlü hadisler mevcuttur. (Bkz. Buhari, Salat 1, Hacc 76, Enbiya 5, Tevhid, 37, Menakıb 24; Müslim, İman 259, 263; Ve diğer kaynaklar).

10- “Garanîk/Şeytan Ayetleri” hadise-i ile ilgili olarak Fazlurrahman, Hazreti Peygamber’in Müşriklere taviz vermek zorunda kalarak, onların putlarını övmek durumunda kaldığını ve bu nedenle, güya nesnedilmiş ilgili ayetleri Necm Suresi’ne ilave etmiş olabileceğini ifade etmektedir. (Bkz. Fazlurrahman, İslam ve Çağdaşlık, s. 69, Çeviren: Alpaslan Açıkgenç, Hayri Kırbaoğ-

lu, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 1996; Fazlurrahman, Ana Konularıyla Kur'an, Çeviren: Alpaslan Açıkgeç, s.144).

Değerlendirme: “Garanik kıssası/Şeytan Ayetleri” düzmece bir olaydır. Güya, Hazreti Peygamber (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*) Müslümanların Habeşistan’da hicret ettikleri zamanda, Necm Suresi’nin 19 ve 20. ayetlerini okuduktan sonra, Şeytan’ın vesvesesi ile, “bu putların şefaatleri umulur” deyip, Necm Suresi’ni okumaya devam etmiş (Hâşâ). Müşrikler de buna sevinmiş, Muhammed’in artık putlarını kabul ettiklerini ve aralarında sorun kalmadığını ifade etmişler, güya. Bu kurgu, İslam düşmanları tarafından, Dine ve Hazreti Peygamber (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*)’e nakısa izafe etmek için uydurulmuş bir olaydır.

11- Fazlurrahman, Hazreti Peygamber (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*)’in kadınlara düşkün olduğuna işaret etmektedir. Fazlurrahman, “*Hazreti Peygamber’in, Hazreti Hatice’den sonra birçok kadınla evlendiğini, bunlardan tek bakire olanın Hazreti Âişe olduğunu, bununla birlikte O’nun kadınlardan hoşlandığı gerçeğinin inkâr edilemeyeceğini*” ifade etmektedir. (Fazlurrahman, Allah’ın Elçisi ve Mesajı, Ankara Okulu, 1997, s. 43).

Değerlendirme: Bir kimsenin kadınlardan hoşlanması, gördüğü her kadına karşı cinsel ilgi duyması anlamına gelir. Hazreti Peygamber (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*)’in, “*üç şey bana sevdirdi; güzel koku, kadın ve gözümün nuru namaz*” hadisindeki “*kadının sevdirmesi*” ifadesi bu anlama değil, aile hayatına ve evliliğe teşvik anlamına, metres hayatını engellemeyi amaçlayan bir ifadedir. (Bkz. Nesâî, İşratü’n-Nisâ, 96; Ahmed, III/128, 199, 285).

Kaldı ki Fazlurrahman makbul olan bu hadisi de uydurma olarak kabul etmektedir. Fazlurrahman’ın yukarıdaki sözlerinden

ise, daha çok metres hayatına özentisi anlamı çıkarmak mümkündür. Müsteşrikler bu tür iddiaları açıkça söylemektedirler. Fazlurrahman ise bunu biraz daha usturlu bir ifade ile dile getirmektedir. Böyle bir düşünceyi Hazreti Peygamber (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*)’e izafe etmek, O’nun peygamberliğine inanan bir kimseye değil, inanmayana bile yakışan sözler olmasa gerektir.

12- Fazlurrahman, Kur’an-ı Kerim’deki hulle ayetini inkâr etmektedir. Üç bâin (kesin) boşamadan sonra, bu şekilde boşanan kadının, önceki kocasıyla tekrar evlenebilmesi için Kur’an’da belirtilmiş olan, başka bir koca ile evlenmesi şartının, Hazreti Ömer tarafından konulmuş bir kural olduğunu iddia etmektedir. (Fazlurrahman, İslam Geleneğinde Sağlık ve Tıp, Ankara Okulu, 1997, s. 178).

Değerlendirme: Bu husus, Kur’an ayetiyle ortaya konan bir hükümdür (Bakara, 2/230). Ancak hadislerde, şerî tahlilin, ciddi bir evlilikle kendiliğinden oluşması emredilmiş, bu konuda kurmaca evlilik yasaklanmıştır. Fazlurrahman’ın bu iddiasının, Hazreti Ömer’in, ilgili ayeti uydurarak Kur’an’a soktuğu anlamına geldiği açıktır.

C- FAZLURRAHMAN’IN ESER VE GÖRÜŞLERİ HAKKINDA GENEL DEĞERLENDİRME

Fazlurrahman’ın eserlerinden alınan bazı fikirlerini yukarıda sunduk. Fazlurrahman’a ait yanlış görüşler bu kadarla sınırlı değildir. Yukarıdaki görüşler, örnek olarak verdiğimiz görüşleridir. Fazlurrahman’ın bu tür görüşleri, bir doktora tezini aşacak kadar çoktur. Tercüme edilen eserlerinin, çoğu kere zor anlaşılır bir üslup ve anlatım tarzına sahip oldukları görülmektedir. Ankara Okulu tarafından basılan kitaplarının da sıkıcı bir mizanpajda genellikle küçük punda

ile basıldığını görüyoruz. Bundaki amacın, “sadece meraklıları tarafından kitapların okunması, tepki çekmemek için tedrici bir aşamada fikirlerin yayılması ve herkes tarafından kolayca anlaşılmasını” olduğunu söylemek mümkündür.

Fazlurrahman’ın eserlerini yayınlayanların yanı sıra, Adil Çiftçi, Bülent Baloğlu, Salih Akdemir, Mehmet Aydın, Mehmet Dağ, Hayri Kırbaşoğlu ve Alpaslan Açıkgenç gibi bu kitapları Türkçe’ye çeviren ilahiyatçılar da basılan kitapların başlarındaki yazılarında, Fazlurrahman’ın tepki çeken bazı fikirlerini genelde yumuşatma cihetine giderek, onun iyi niyetli olduğunu ileri sürmelerini de isabetli bulmadığımızı açıkça ifade etmek isteriz.

Fazlurrahman’ın eserlerinden verilen yukarıdaki bazı görüşlerin bir kısmı felsefik bir özellik taşısa da bazı düşünceleri de basit düzeyde dini bilgisi olan kimseler tarafından bile yanlışlığı anlaşılabilir açıklıktadır. O’nun fikirlerinin, aşırı derecede İslam Düşmanı kabul edilen Müsteşriklerden, Goldziher ve Schacht’ın düşüncelerine çok benzediği belirtilmektedir. (Bkz. Mustafa Karataş, “Fazlurrahman ve ‘Yaşayan Sünnet’ Kavramı” s. 26). Bu yüzden, yukarıda belirttiğimiz gibi Fazlurrahman, Pakistan ve Hindistan alimleri tarafından dışlanarak ülkeleri dışına kovulmuştur.

Buhari ve Müslim’in rivayetlerini de içine alacak şekildeki genellemeyle Fazlurrahman’ın, güya hadislerin çoğunun sonradan uydurulduğu gerekçesiyle ileri sürdüğü, hadislerin çoğuna güvenilemeyeceği fikri, ciddi bir sapmadır. Fazlurrahman’ın bu düşüncesinin, hadisleri tarihselliğe engel görmesinden kaynaklandığını düşünüyoruz. Muhaddislerin tamamı tarafından mütevatir olarak kabul edilen hadislerin bile uydurma olduğunu ileri sürmek, dinimizin iki ana kaynağından birini dinamitlemek anlamına gelir.

Kur’an’daki ahkam ayetlerinin tarihsel olduğunu ileri sürmek de Kur’an’ı devre dışı bırakmaktan başka bir şey değildir.

Gerek Kur’an’ın gerekse makbul hadislerde belirtilen hükümlerin de, o devre ait olduğu ve bu devirde bağlayıcı hükümler olmadığı, dolayısıyla Kur’an ve hadislerin hüküm kaynağı olamayacağı görüşü de apaçık bir sapmadır.

Fazlurrahman’ın “yaşayan sünnet” adını verdiği, “hadislerin her devire göre değişken ve özgürce yoruma tabi tutulması gerektiği” görüşü -ki bu tarihsellik demektir- dinde keyfilik ve sapkınlıktan başka bir şeyle yorumlanamaz. İctihadi hükümlerin zaman ve şartlara göre değişebileceği inkar edilemezse de, nassa dayalı hükümlerin evrensel olduğu ve bunlardan sübutu ve manaya delaleti kat’î olanların zaman ve şartlar ne olursa olsun sabit hükümler olarak kalacağı, İslam alimlerinin ittifak ettiği bir husustur. Aksi halde “Son Din” ve “Son Peygamber” esprisinin bir özelliği kalmaz.

Allah Teâlâ’nın, Kur’an’ı “Son Kitap”, Hazreti Peygamber Efendimiz (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*)’i de “Son Peygamber” kılması, bu dinin, kıyamete kadar gelecek insanların ihtiyacına cevap vereceği anlamını beraberinde getirir. “Son Din” bu özellikte indirilmiştir. Bunun için Allah Teâlâ “Son Din”ini korumayı vaad ve tekeffül buyurmuştur.

Bu din her çağın ihtiyacını karşılayamayacak olsaydı, Allah Teâlâ yeni peygamberlerle yeni dinler göndermeye devam ederdi. Cenâb ı Hakk, Peygamberlerini kendilerine itaat edilsin diye, kitaplarını da içerisindeki hükümlere uyulsun, diye göndermiştir. Bu bakımdan Kuran ve Sünnet’te bağlayıcı hükümlerin bulunmadığını ya da her çağa göre özgürce yorumlarla bu hükümlerin değiştirilebileceğini ileri sürmek apaçık bir sapkınlık olur.

Hazreti Ömer'in "müellefe-i kulub" a zekât vermemesi gibi bazı uygulamaları, hükmün değiştirilmesi değil, devlet başkasına verilen yetki dahilinde, şartlar gereği geçici bir süre için o hükmün dondurulması olayıdır.

İslam âlimlerinin Kur'an ve Sünnet' en kaynaklandığı şekliyle ortaya koydukları, Fıkıh, Fıkıh Usulü, Hadis, Hadis Usulü, Kelam ve Akaid gibi birçok ilim dalını kabul etmeyip, bunların yanlış ve geçersiz olduğunu ileri sürmek, "on beş asır boyunca gelip geçen İslam âlimlerinin, 'Hakk' ı bulamadıkları" hezeyanını savurmak anlamına gelir. Ehl-i Sünneti Hıristiyan Ortodoksluğuna benzetmek de aynı mahiyettedir.

D- SONUÇ

Tarihsellik önünde en büyük engel olarak kabul edilen fıkıh, tefsir, hadis ve akaid gibi Temel İslam Bilim dalları ve usullerini kıyasıya eleştiri, Fazlurrahman'a gönül verenlerin de bu günkü yazı ve söylemlerinde ağırlık verdikleri öncelikli konular arasında bulunmaktadır. Ankara Okulu yayınlarının neredeyse tamamına yakını bu fikirleri savunma gayretindedir. Eski "İslamiyat Dergisi" ve Ankara Okulu'unun gündeminde de genelde bu konular yer almaktadır. İslamiyat Dergisi ve Ankara Okulu müntesiplerinden Diyanet'in üst yönetimini oluşturan Mehmet Görmez ve ekibi, düşünceleri doğrultusunda yollarına devam etmektedirler.

Bu bağlamda, Diyanet'in son on beş yıldaki eğitim programları ve yayınlanan eserleri, genelde İslamiyat Dergisi yazar ya da yöneticilerine hazırlanmıştır. Tenkitler üzerine Ankara Okulu dışındaki bazı hocalar, göstermelik olarak yer yer devreye konmaktadır.

Beş yıl gibi uzun bir süre üzerinde çalışılarak 2007 sonlarında uygulamaya konan Haseki (Dini Yüksek İhtisas Merkezleri) Programıyla, Türkiye'mizin Müftü ve Vaiz

adaylarına, Fazlurrahman'ın fikirlerini sembolize eden "dini modernizm/tarihsellik" düşüncesinin benimsetilmesinin hedeflendiği gözlerden kaçmamaktadır. Bu amaçla, Fazlurrahman'ın birçok kitabının yanı sıra, onun yolunu benimseyen modernist/tarihselci ilahiyatçıların kitap ve makaleleri de Haseki programına konmuştur. En son yapılan tadilatla da özde bir değişikliğin yapılmadığı haberini aldık. (Bkz. DİB, İhtisas Eğitim Programları, Ankara, 2013).

Dipnotlar

- 1 Bkz. Görmez, Sünnet ve Hadisin Anlaşılması ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu, s. 138-162, 233-234, 317 vd; Görmez, "Hadislerde Delalet Sorunu", DİB Güncel Dini Meseleler Birinci İhtisas toplantısı, Tebliğ ve Müzakereler 02-06 Ekim 2002 Ankara, TDV matbaası, Ankara, 2004, s. 225-242; Görmez, "Sünnet ve Hadisin Anlaşılması ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu ve Yeni Bir Metodoloji İçin Atılması Gereken Adımlar", İslami Arşl. Dergisi, Cilt, 10, Sayı, 1,2,3, 1997, s. 31-41; Görmez, "Sünnet'in Kaynak Değerini Temellendirme Sorunu", s. 8-10. (Görmez'e ait bu makale, Görmez'in kendi web sitesinden alınmıştır (www.mehmetgormez.com); Özafşar, Hadisi Yeniden Düşünmek Fıkıhî Hadisler Bağlamında Bir İnceleme, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 1998, s. 77, 78-80; Özafşar, "Polemik Türü Rivayetlerin Gerek Mahiyeti", s. 30, 31, 38, 40, 42, 43, 45, 46, 48; Bünyamin Erul, "Hazreti Peygamber'in Bize Bıraktığı Miras, 'Kitab ve Sünnet' Bırakıldığını İfade Eden Rivayetlerin Tedkiki", Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, VII (2007), sayı: 1); Yavuz Ünal, Hadisin Doğuş ve Gelişim Tarihine Yeniden Bakış, Pasifik Ofset (Ensar Neşriyat), 2013, İstanbul, s. s. 58-60, 197,198; Yavuz Ünal, "Cumhuriyet Döneminde Hadis Usulü ya da Usul Tarihçiliği Üzerine", Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, VI, 2006, sayı: 2, s. 286, 287; Bünyamin Erul, Sahabenin Sünnet Anlayışı, TDV Yayınları, 2014, Ankara, s. 189, 206, 216, 217, 218, 246, 265, vd); Bünyamin Erul, "Hazreti Peygamber'in Bize Bıraktığı Miras, 'Kitab ve Sünnet' Bırakıldığını İfade Eden Rivayetlerin Tedkiki", Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, VII (2007), sayı: 1, s. 9-33); Bkz. Sahabenin Sünnet Anlayışı, TDV yayınları, Ankara, 2008, s. 246; Hadislerin Dili, İlk Hadis Belgesi Hemmâm'ın Sahifesi, Tertip, Terceme, Yorum, Ankara, 2010, s. 128,129; Diyanet, Hadislerle İslâm, I/45, 46, 54, 56, 58-60, 70-74, vd..

HASAN KUDUĞLU

DEVLET-İ ALİYYE'NİN YİRMİ ALTINCI ŞEYHULİSLÂMİ,
2 KERE ŞEYHULİSLÂM OLUP SULTAN 1. AHMED'E KILIÇ KUŞATAN

EBU'L-MEYÂMİN MUSTAFÂ EFENDİ

(Rahimehûllâh)

Vilâdet târihi: 953 / 1546 - Vefât târihi: 1015 / 1606 - Şeyhulislâmlık târihi: 2 kere bu makâma getirilmiştir

İlk meşîhati: 26 Şa'bân 1011 - 8 Şubat 1603 / 10 Muharrem 1013 - 8 Hazîran 1604

İkinci meşîhati: 22 Rebî'ulevvel 1015 - 28 Temmuz 1606 / 22 Receb 1015 - 23 Kasım 1606

Şeyhulislâmlık müddeti: Toplam 1 yıl, 7 ay, 24 gün - İlk meşîhati: 1 yıl, 3 ay, 28 gün

İkinci meşîhati: 3 ay, 26 gün - Şeyhulislâmlar arasındaki sırası: 26.Şeyhulislâm

Meşîhat makâmındaki sırası: 28, 30 - Meşîhat dönemindeki pâdişâh: 3.Mehmed ve 1Ahmed Hân

- Târihçe-i Hayât-ı Necîbesi -

Mustafa Efendi 953'te (1546) doğmuştur. Doğduğu târih için "خَيْرُ النَّبِينِ" "Erkek çocukların en hayırlısı" terkibi târih olarak düşülmüştür ki harflerin ebced değerlerinin toplamı 953 rakamına ulaşmaktadır.

Ali Efendi isminde sâlih bir zâtın oğludur. "Sarı Gürzzâde'nin kayın birâderi" olarak meşhûr olmuştur.

- İlmî Hayâtı ve Vazîfeleri -

İlk tahsîlinden sonra Bursa'da Kaplıca Medresesi müderrisi **Sarı Gürzzâde**'den, **Zekeriyyâ Efendi**'den ve **Abdülganî Efendi**'den tahsîl gördü. Daha sonra **Ebu's-Su'ûd Efendi**'ye intisâb ederek 977'de (1570) mülâzemet aldı.

Tahsîl hayâtına Eski Nişancı Medresesi'n-

de¹ 20 akçe ile başladı, daha sonra 25 akçe ile Kestel, 30 akçe ile Pervîz Efendi,² 40 akçe ile Kürkçübaşı medreselerinde görev yaptı. Bu sıralarda **Kara Çelebizâde Hüsam Efendi**'ye dâmat olması kadr-u şerefini artırdı.

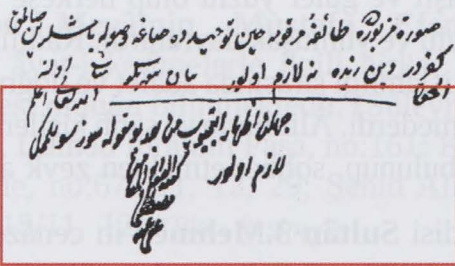
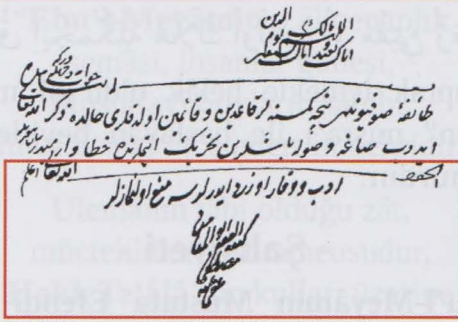
1586'da Sinan Paşa, 1590'da Zal Paşa Sultanı, 1591'de Sahn-ı Semân, 1593'te Şehzâde, 1594'te Süleymâniye medreselerine, 1596'da Süleymâniye Dârü'l-Hadîsi'ne, 1597'de Vefâ Hâkâniye Medresesi'ne müderris oldu.

1 - Bu medrese Kumkapı'daki Nişancı Karamânî Mehmed Paşa câmiinin yanında idi ama maalesef bugün ayakta değildir.

2 - **Mîmâr Sinan**'ın inşâ ettiği bu medrese Fâtih Câmiî yakınında, Şeyh Mahmud Resmî Mahallesi'nde Otlukçu Yokuşu'nda idi. Bu medrese 1918'deki Fâtih yangınından kurtulamamış olacak ki 1918 yılı sonunda yeri arsa olarak görülmektedir.

1598'de kurulan Safiye Vâlide Sultan Medresesi'nin 100 akçe yevmiye ile ilk müderrisliğine getirildi. Bu münâsebetle En'âm Sûresi'nin başından bir takrîr yapması istenmiş, bunun için Süleymâniye Câmii'nde toplanan ulemâyâ dersîâmında bulunmuştur.

Medreselerdeki tadrîsât faaliyetinden sonra 1600'de Edirne kadılığına tâyin edildi ve kendisine Dimetoka kazâsı arpalık olarak verildi. Görevi Ağustos 1601'de İstanbul kadılığına nakledildi. Bu sırada muâmelâtın

1- "Allâhümme yâ Mâlike yevmi'd-dîn! İyyâke na'büdü ve iyyâke neste'in.

Bu mesele beyânında eimme-i Hanefiyyeden cevâb ne vechiledir ki?

Tâife-i sûfiyyûndan nice kimesneler kâidîn ve kâimîn oldukları hâlde zikrullâhi Te'âlâ idüp sağa ve sola başların tahrik itmelerinde hatâ var mıdır? Beyân buyrula.

el-Cevâb: **Allâhu Te'âlâ** a'lem, edeb ve vakar üzere iderlerse men olunmazlar.

Ketebehû el-fakîr **Ebu'l-Meyâmin Mustafa**. Ufiye anh."

"Sûret-i mezbûrede 'Tâife-i merkûme hîn-i tev-hidde sağa ve sola başların sallamak küfürdür.' diyen Zeyd'e ne lâzım gelür? Beyân buyrulup musâb oluna.

el-Cevâb: Cehlin izhâr itmeyüp min-ba'd bu makûle söz söylememek lâzım olur.

Ketebehû el-fakîr **Ebu'l-Meyâmin Mustafa**. Ufiye anh."

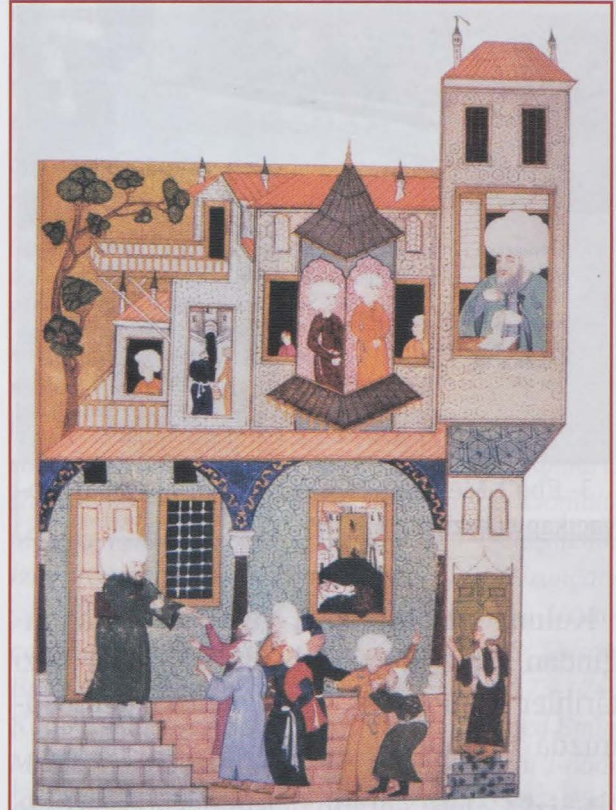
süratle yürümesi, narh meselelerinin düzene konulması ve bilhassa zahîre yokluğunda sıkı kontrolle İstanbul halkına sıkıntı çekirtmesi sebebiyle kendisine "Ebu'l-Meyâmin (uğur sâhibi, bereketli kimse)" lakabı verildi.

- Şeyhulislâm Olması (İlk Meşîhati) -

Ocak 1603'te Anadolu kazaskerliğine terfi etti. **Sadrazam Yemişçi Hasan Paşa** meslesinden dolayı azledilen **Sun'ullâh Efendi**'nin yerine 25 Şa'bân 1011'de (7 Şubat 1603) şeyhulislâm oldu. (Bkz: Resim-1 ve 2)

Aynı yıl Balkanlar'da Kalkandelen ve civârında açıkta olan 60.000 akçelik zeâmet kendisine arpalık olarak verildi.

Şeyhulislâmlığı sırasında **Sultân 1.Ahmed**'in imamı **Mustafa Sâfi Efendi** ile arasının açılması ve sadâret kaymakamı **Kâsım Paşa** ile birlik olması sebebiyle şeyhulislâmlıktan 600 akçe tekâüd ile 10 Muharrem 1013'te (8 Haziran 1604) ayrıldı.

2- Ebu'l-Meyâmin Mustafa Efendi Kasımpaşa'daki konağında fetvâlarını yazarken, aşağıda toplanan ahâliyi, sorularının cevaplarını almak için merakla bekler hâlde resmeden bir minyatür

Metin And, Osmanlı Tasvir Sanatları 1: Minyatür, sh:337

- İkinci Meşîhati ve Vefâtı -

22 Rebî'ülevvel 1015 (28 Temmuz 1606) târihinde ikinci defâ şeyhulislâm olduysa da dört ay sonra 23 Kasım 1606'da (22 Rebî'u-levvel 1015) vefât etti ve Fâtih Câmiî avlusuna bitişik olan evinin önüne defnedildi. (Bkz: Resim-3)

Hâs talebelerinden **Habîb Efendi** vefâtına târih düşerken şu Arapça beyitleri söylemiştir:

كُنْتُ أَدْعُو لَهُ بِأَنَّ لَهُ عِنْدَ بَارِيهِ جَنَّةَ الْمَأْوَى
هَاتِفٌ قَالَ فِيهِ تَارِيخُنَا أَدْخَلَ اللَّهُ رُوحَهُ فِيهَا

“Ben üstâdım için duâ ediyordum,
Rabbi katında Me'vâ Cenneti
ona nasîb olsun diye.

Mânevî âlemden bir ses târihimiz
hakkında şöyle dedi:
‘**Allâh** onun rûhunu
o cennete girdirsin.’” (1015)

3- Ebu'l-Meyâmin Mustafa Efendi'nin lahdi, Bo-yacıkapısı hazîresi, Fâtih

Kulunç hastalığından ve tütün alışkanlığından öldüğü, bu sebeple ölümüne bâzı târihler düşürülmüş, hattâ bunlar edebiyatımızda meşhur olmuştur.

Fâizî Çelebî vefâtına târih düşerken şöyle demiştir:

وَجُودِي فَلَكُنْ أَوْلَ مُفْتِيٍّ دَوْرَانَ يَبْرَاقِ إِجْمَكَلَّةَ
عَدَمَ بَحْرِيْنَهُ صَالِدِقْدَهُ كَفَنْدَانَ أَيْلِيُوبَ يَلْكَنْ

چكوب جام مي موتي ديمش آه ايليوب تاريخ

بِنَمِ فَلَكَ وَجُودُومِ رُوزْكَارِي كَلْدِي يَبْرَقْدَنْ

“Zamânın müftüsünün beden
sandalı yaprak içmekle,
Yokluk denizine salınınca
kefeninden yelken yapmış oldu.

Ölüm şerbetini içip âh ederek târih demiştir ki:

‘**Benim vücud sandalımın rüzgârı
yapraktan gelmiştir.**’” (1015)

Yine **Fâizî Çelebî**'ye âit olan ve:

يَبْرَاقُ إِجْمَكَلَّةَ هَلَاكَ أَوْلْدِي أَوْ مُفْتِيٍّ زَمَانِ

“Yaprak içmekle helâk oldu ol müftü-i zamân” mısra'ı ile başlayan beyitleri de meşhurdur.

- Şahsiyeti -

Ebu'l-Meyâmin Mustafa Efendi âlim, fâdıl, ilmiyle âmil, güzel ahlâk sâhibi bir zât idi. Fıkıh ilminde özel ihtisâs sâhibi idi. Ağırbaşlı ve güler yüzlü olup herkese karşı iyi huylu ve yumuşak davranırdı. Kadılığı ve şeyhulislâmlığı sırasında adâlet ve doğrulukla hükmederdi. Âlimlerle ve sâlih kişilerle bir arada bulunup, sohbet etmekten zevk alırdı.

Kendisi **Sultân 3.Mehmed**'in cenâze namazını kıldırıp **Sultân 1.Ahmed**'e de kılıç kuşatmıştır ki böylece kılıç alayı, **Sultân 1.Ahmed**'den îtibâren saltanatın ana timsâli hâline gelerek küçük bâzı farklarla **Sultân Vahîdüddîn**'e kadar icrâ edilmiştir.

Ebu'l-Meyâmin Mustafa Efendi'nin Hamzâvî büyüklerinden **İdrîs-i Muhtefî**'ye (ö.1024/1615) mürid olduğu kaynaklarda mezkurdur.

Nev'îzâde Atâî “Şekâik”e tekmile olarak kaleme aldığı “**Hadâikü'l-hakâik**”ta **Ebu'l-Meyâmin Mustafa Efendi**'yi vasfetmek için şu beyitleri zikretmiştir:

أَبُو الْمَيَامِنِ أَوْ سِبْهَرِ كَرْمُو مَهْرِ هَمَمِ
مُضْطَفَوِي الشِّيمِ بَحْرٍ عَطَا نَهْرٍ سَحَا

مُقْتَدَايَ عُلَمَا خَاتِمَةَ الْمُجْتَهِدِينَ
حُجَّةَ الْحَقِّ عَلَى الْخَلْقِ إِمَامُ الدُّنْيَا

“Ebu'l-Meyâmin o sipihr-i
kerem ü mihr-i himem,
Mustafavi'ş-şiyem ol
bahr-i atâ nehr-i sehâ.

Muktedâ-yı ulemâ
hâtimetü'l-müctehidîn,
Hucetü'l-Hakk ale'l-halk
imâmü'd-dünyâ.”

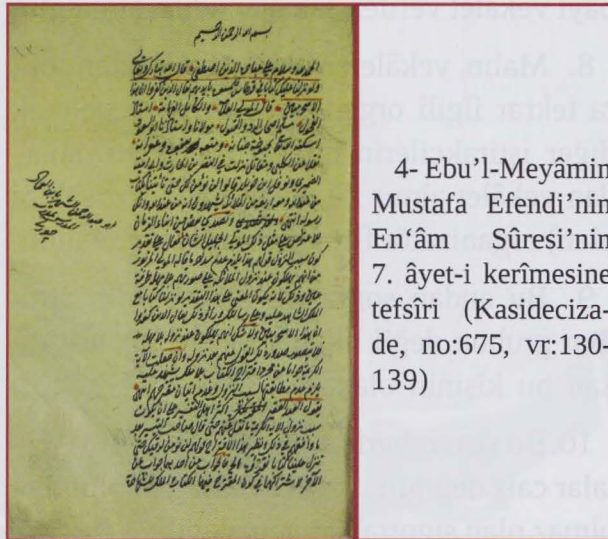
“Ebu'l-Meyâmin o âlicenâplık
semâsı, ihsanlar güneşi,
Mustafavî huyların sâhibi,
lütuf denizi ve cömertlik nehridir.

Ulemânın tâbi olduğu zât,
müctehidlerin sonucusudur,
Hakk Te'âlâ'nın kulları üzerine
delîli ve tüm dünyânın imâmıdır.”

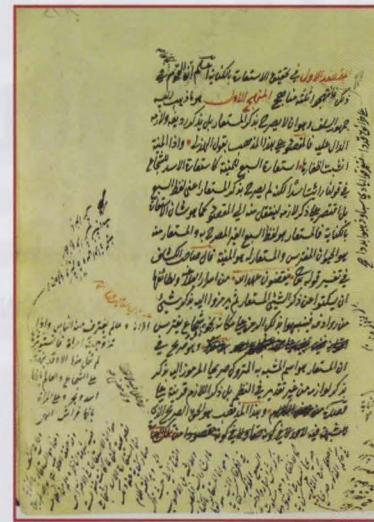
- İlmî Eserleri -

Ebu'l-Meyâmin Mustafa Efendi'nin bâzı âyet-i kerîmelerle ilgili birkaç küçük risâlesi bulunmaktadır. (Süleymâniye Ktp., Damad İbrahim Paşa, no:161; Kasidecizâde, no:675/11, 12, 29; Şehid Ali Paşa, no:315/11, 12) (Bkz: Resim-4)

Ayrıca beyân ilmindeki isti'âre meselesi hakkında da küçük bir risâlesi vardır. (Süleymâniye Ktp., Kasidecizade, no:675, vr:218-227) (Bkz: Resim-5)

4- Ebu'l-Meyâmin Mustafa Efendi'nin En'âm Sûresi'nin 7. âyet-i kerîmesine tefsîri (Kasidecizade, no:675, vr:130-139)

5- Ebu'l-Meyâmin Mustafa Efendi'nin beyân ilminden isti'âre meselesi hakkındaki risâlesi (Kasidecizade, no:675, vr:218-227)

- Hayır Eserleri -

İstanbul'da bir çeşme de yaptırmıştır ama bugün maalesef mevcut değildir. Kitâbesi Topkapı Sarayı'ndadır.

Rûhu için el-Fâtîha.

Kaynaklar:

(Mehmet İpşirli, Tdv İslâm Ansiklopedisi, 10/362-363; Müstakimzâde Süleymân Sa'düddîn, Devhatü'l-meşâyih, sh:43-44; Devhatü'l-meşâyih, Süleymaniye Ktp., Yazma Bağışlar, kayıt no:5497, verak:20b-20a; Nev'î Zâde 'Atâî, Hadâiku'l-hakâik fi tekmileti'ş-Şekâik, sh:511-513; Mehmed Süreyyâ, Sicill-i 'Osmânî, 4/382; Şemsüddîn Sâmî, Kâmûsu'l-a'lâm, 6/4304; İlmiyye Salnâmesi (haz. Seyid Ali Kahraman, Ahmed Nezih Galitekin, Cevdet Dadaş), sh:356-360, 740-744; Ahmed Sıdkî, Mu'cemü şüyûhi'i-İslâm fi'l-'ahdi'l-'Osmânî, 1/420-423; Abdülkadir Altunsu, Osmanlı Şeyhülislamları, sh:56-57; Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi'nde Şeyhülislam Fetvaları, sh:12-13; Serhat Başar, Osmanlı Şeyhülislamları, sh:82-83; M.Orhan Bayrek, İstanbul'da Gömülü Meşhur Adamlar, sh:67; İsmail Hami Danişmend, İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, 5/120; Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, 4/460-461; Aynı mlf., Uzunçarşılı, İlmiye Teşkilâtı, sh:56, 66, 188, 203; Hasan Basri Erk, Meşhur Türk Hukukçuları, sh:173-174; Kâtib Çelebi, Fezleke, 1/285-286; Muhammed Emîn Muhibbî, Hulûsatü'l-eser fi 'a'yânî'l-karnî'l-hâdî 'aşer, 4/394-395; Selânikî, Târih, sh:241, 361, 724; Na'imâ, Târih, 1/307, 316, 450; Mübahat S.Kütükoğlu, 20.Asra Erişen İstanbul Medreseleri, sh:112-113, 211-213,)

İletişim adresi: hasan.kudu@hotmail.com

ŞİRKET-İ MÜLK SİSTEMİ

HÜSAMETTİN VANLIOĞLU BAŞKANLIĞINDA
FİKİH KURULU

Şirket-i mülk sistemi; katılan iştirakçilerin birbirlerine karz (borç) verdiği ya da şartlı hibede bulunduğu bir sistem değildir. Aksine bu sistem; içerisinde olan katılımcıların, bir malda ortak bir paydaya sahip olduğu ve yapılan ödemelerin ortak bir mal alınması için kurulan bir sistemdir.

Diğer modellerden farkı;

- Karz olmadığı için “menfaat celb eden borç faizdir” ilkesini ihlal etmemektedir.
- Şartlı hibe olmadığı için sonu itibariyle vade faizine düşme ihtimali yoktur.
- Müşâreke-i mütenâkıs modelini olmadığı için ortaklık süresinde oluşabilecek masraflar, sadece kur‘ası çıkan kişiye ilzam edilmeyecek veya zımında bulunan mudârebe (emek-sermâye ortaklığı) anlayışındaki sorunlara (ve daha nice sıkıntılara) da böylelikle düşülmemiş olacaktır.
- Bu sistemde tıpkı ortak bir mal alma anlayışı ile hareket edilmekte ve toplanan paralar ile katılımcıların da hisse sahibi olduğu kolektif (ortaklaşa) bir mal alma mefkûresi söz konusu olmaktadır.

Nasıl ki 3-5 kişi bir araya gelip ödedikleri para ile ortak bir arsa alacak olsalar, bu işte bir sıkıntı olmadığı ve bir mülk ortaklığı söz konusu olduğu için burada da aynı mantıkla hareket edildiğinden dolayı bir sıkıntı söz konusu olmamaktadır. Sadece bu ortaklık yapılır yapılmaz ortaklar arasında mal taksimi yapılabir bir kişi tüm hisseleri satın alacaktır.

Bu sistemin caiz olabilmesi için uyulması gereken maddeler şu şekildedir:

1. Önce model olarak bu sisteme girildiği net olmalıdır.
2. Bu sisteme para almak için değil de, sadece mal alımı için girilmelidir.
3. Sisteme girdiğinizde ilgili organizatör firmaya, sizin adınıza mal alım-satımı için vekâlet verilmelidir.
4. Bu sistemde ödenen paraların kasası ayrı olmalı, caiz olmayan modeller ile bir olmamalıdır.
5. Kişi kur‘a kendisine çıkınca, ilgili organizatör firmaya mal alımı için vekâlet vermelidir.
6. Burada bazen mal alımı yapılmama durumu düşünülebilir. Bu kesinlikle caiz olmayacaktır. **Bu nedenle şirket-i mülkte mal alımı olmazsa olmazdır.**
7. Vekâleti alan kişi alacağı ev veya arabayı vekâlet verilen şahıslar adına almalıdır.
8. Malın, vekâleten alımı yapıldıktan sonra tekrar ilgili organizatör firmaya gelerek diğer iştirakçilerin hissesi (önceden onlardan vekâlet almış ve onlar adına söz sahibi olan) organizatör firmadan satın alınmalıdır.
9. Bu andan sonra ise alınan ürün artık tüm grubun değil bilakis sadece kur‘ası çıkan bu kişinin olacaktır.
10. Bu sistemlerde kasko ve benzeri sigortalar caiz değildir. Sadece dask gibi olmazsa olmaz olan sigortalar yaptırılabilir.

ÖMER FARUK KORKMAZ

MÜSLÜMANIN ZİHNÎ DÜNYASINDA ALLAH RESULÜ ﷺ VE SÜNNET-İ SENİYYE -1-

Giriş

Müslüman olarak en mukaddes vazifelerimizden biridir Peygamber ﷺ'i savunmak. Kur'an-ı Hakim'in canımızdan evlâ olduğunu tasrih buyurduğu¹ Hazreti Peygamber ﷺ'i her platformda müdafaa etmek gibi bir yükümlülüğü vardır biz müminlerin. Onu canımızdan öte korumak, bıraktığı mirasa sahip çıkmak ve yolunda elimizden gelen tüm fedakarlıkları sergilemek gibi vecibelerimiz vardır.

Bunu ümmetin ilk tabakası sayılan saha-be kendi zamanlarına yaraşır bir şekilde uyguladılar. Allah Resulü ﷺ'nün mübarek ayağına ufacık bir dikenin batmasına dahi gönülleri razı olmadı. Canlarından öte korudular onu.

Uhud'da Hazreti Peygamber ﷺ'in vefat ettiği haberi yayıldığında düşmen saflarına hücum eden Enes ibni Nadr'ın ağzından "O ﷺ öldükten sonra siz niye yaşıyorsunuz?!" cümleleri dökülmüştü. Demek ki onlar için hayata anlam katan tek şey Allah Resulüydü. O ﷺ'nun olmadığı bir dünya anlamsız, hissiz, ruhsuz bir hayata göz açmak demektir.

Peygamber ﷺ'i İtibarsızlaştırmak İsteyenler Ne Yapmak İstiyorlar?

Sünnet'e karşı yürütülen proje ürünü faaliyetlerin öncelikle hedefini tespit etmeli ve buna karşı alacağımız tedbirleri de bu istikamette tayin etmeliyiz. Bu sadette öncelikle tespit etmemiz gereken hakikat Hazreti Peygamber ﷺ ile uğraşanların, onu tekzip edip tahkir edenlerin, sünnetini hükümsüz kılmaya çalışanların asıl derdinin İslam ile olduğudur.

Nitekim Cenâb-ı Hak: "Onların söylediklerinin hakikaten seni üzmemekte olduğunu biliyoruz. Aslında onlar seni yalanlamıyorlar, fakat o zalimler açıkça Allah'ın âyetlerini inkâr ediyorlar. Andolsun ki senden önceki peygamberler de yalanlanmıştı. Onlar, yalanlanmalarına ve eziyet edilmelerine rağmen sabrettiler, sonunda yardımımız onlara yetişti. Allah'ın kelimelerini (kanunlarını) değiştirebilecek hiçbir kimse yoktur. Muhakkak ki peygamberlerin haberlerinden bazısı sana da geldi"² buyurarak Peygamber ﷺ'i yalanlayanların asıl derdinin Allah ﷻ'in ayetleriyle yani Kur'anla daha genel bir ifade ile İslam ile olduğunu tasrih buyurmaktadır.

Hâdise nettir: Sünnet'i itibarsızlaştırmaya çalışıp hadislerle ilgili vâveylâ edenlerin asıl derdi Kur'an iledir. Nitekim hadisleri inkar edip Sünnet'in hükümsüz olduğunu ispat sadedinde getirdikleri sözde aklî delillere bakıldığında benzeri bir fikir yürütmeye Kur'an ayetlerinin de inkar edilebileceğinin görülmesi bunun çok bâriz ispatıdır. Ne var ki konjönktürel sebeplerden dolayı buna cüret edemediklerinden Kur'an'ın şerhi mesabesindeki Sünnet ile uğraşmaktadırlar.

Batıl dinlerini hâkim kılma düşüncesiyle koca dağları küçük başlarıyla süsebileceklerini sananlar Muharref dinlere uyguladıkları tahrif faaliyetlerini Allah ﷻ'ın dini İslam'a da uygulamak istemekteler. En yakın örnek olarak görüp gösterdikleri proje ise hiç şüphesiz ki tarihte Hristiyanlığa uyguladıkları Katoliklik ve Protestanlık ayırımıdır. Bu ayırımın bir benzerini İslam'a da uygulayarak Allah ﷻ'ın dinini de gayr-i ciddi bir din haline getirmek istemektedirler.

Kiliseye Reva Görülenin İslam'a Uygulanmaya Çalışılması

Meseleyi biraz daha detaylandırmak gerekirse şöyle bir özet yapmamız mümkündür: Sünneti itibarsızlaştırma projesini yürütenler bir zamanlar tıpkı Hristiyanlığa uyguladıkları projeyi tatbik etmek peşindedirler. Muharref din olarak tavsif ettiğimiz Hristiyanlık tarihi süreç içerisinde Hazreti İsa ﷺ'nin getirdiği pak din olmaktan çıkartılmış ve her şeyiyle değişim ve dönüşüme tabi tutulmuş bir din haline getirilmiştir.

Kiliseyi temsil eden din adamları sınıfı ile halk düzeyindeki insanların oluşturduğu iki sınıf insan topluluğu zamanla aşılabilir düzeyde bir ontolojik düalizmin meydana gelmesine neden olmuştur. Kiliseyi temsil makamında olanlar kutsal metni yorumlama yetkisinin sadece kendilerinde olduğunu, dinde tek ve son söz sahibi olduklarını, düşüncelerinin ilâhî hakikatten süzüldüğünü ve yanlış yapma ihtimallerinin muhal olduğunu savunmaktadırlar.

Bu düalizmin bir neticesi olarak Ortaçağ boyunca kilise, akıl ve felsefe ile bir tartışma süreci yaşamıştır. Bu süreç içerisinde kilise aklın tesirlerinin nüfuzunu engelleme kastıyla katı bir dogmatizm dönemi başlatmış ve kilise temsilcilerinin aksine görüş belirtmenin kesinkes küfür olduğu belirtilmiştir.³

Din adına yapılan ve esasında dinin ve fitratın bizatihi kendisiyle çelişen bu tutuma karşı bir reaksiyon olarak önceleri "kısıklı" olarak niteleyebileceğimiz sesler yükselmeye başlamış ve böylelikle Ortaçağ'dan, Ortaçağ Kilisesi'nden, bu baskıcı tutumdan kurtuluş ve modern dönemin başlangıcının işaretleri sayılan Rönesans ve reform hareketleri dönemi başlayıvermiştir.

Almanya'da başlayan reformasyon hareketi yapı olarak rönesansa benzemekte başka bir deyişle dini rönesansın adı olmaktadır. Martin Luther 1521 yılında Wittenberg kilisesinin kapısına astığı doksan beş maddelik bildirgesiyle reformasyon fiilen başlamıştı. Luther bu bildirmede Ortaçağ Kilisesi'nin yaptığı yanlışlıkları anlatıp bunları şiddetle reddedip yermekteydi. O, Tanrı ile kul arasındaki aracı inancının yanlışlığının, kilisesinin kurumsallaşmış yapısının ve kutsal metni yorumlama yetkisini tekelinde tutmasının dini yozlaştırdığının altını çizmekte ve bu nedenle öze dönüşün kaçınılmaz olduğundan bahsetmekteydi.

Luther'e göre insanlar artık doğrudan kutsal metinle yüzleşmeliydiler. Dinin her müntesibi kutsal metni alıp okuyabilme ve yorumlayabilme yetkisine sahip olmalıydı. Tüm aracı ve kurumların reddedilmesinin zamanı gelmişti ve tek otorite kutsal kitap olmalıydı.⁴

Reformasyon hareketiyle birlikte Luther, Calvin ve Zwingli gibi reformcu önderler kelimenin tam manasıyla kilise otoritesine hem ideolojik hem de fiili bir savaş açmış oldular. Amaçları kilisenin aracılığını ortadan kaldırmak ve kutsal kitabı yegane otorite olarak kabul etmektir. Bu hareketle bireye önem vermek vurgusu ön plana çıkarılmış ve kutsal metni herkesin anlayabileceği üzerinde önemle durulmuştur.

Bütün bunların bir neticesi olarak Protestanlığın karşısındaki Katolik kilise ciddi bir güven kaybına mâruz kalmış ve artık yerleşik kilise halkın çok az bir kesimini temsil eder hale gelmişti.⁵ Protestanlık da Luther'in başlatmış olduğu hareketin devamı olarak benzer argümanlar seslendiriyordu. Birey vicdanının özgürlüğüne vurguda bulunan bu yapılanma, Kutsal Kitab'ın dışındaki tüm otoritelerin reddedilmesi ve özgürce yorumlanabilmesi gerektiğini savunuyordu.

Fakat bu durum çok fazla sürmemişti. Zira Protestanlık da Katolisizm'e bir tepki olarak doğuşunun sebeplerini bilfiil uygulamaya başlamıştı. Diğer bir deyişle Protestanlık başa dönüyordu. Katolisizmi eleştirdiği otoriterliği elde etme çabası içine girmişti. Protestanlıkta Katolisizm'in kurumsallaşmış haline dönüş başlamıştı. Reformasyonun üç ana kolu olan Luthericiler, Anglikanlar ve Kalvinistlerin de sık sık Katoliklerin başvurduğu kadar baskıcı bir yöntem kullanmaya başlamaları bir otoritenin yerine başka bir otoritenin geldiği anlamına geliyordu.⁶

Ez cümle Katolik kilisesinin düşünce üzerine kurmuş olduğu katı baskıyı kaldırmak ve bilim ile düşüncenin önünü açma sloganıyla ortaya çıkmış Protestanlık da farklı bir şey ihdas etmemişti. O da kendi doğrularını insanlara dayatmış ve onları kabul etmeye icbar etmişti. Bu durum, bir tepki olarak ortaya çıkan Protestanlığın Katolikliği yok etmek istemesindeki amacın onun doğrularına inanmamaktan değil kışkırdığı otoritesini elde etmekten kaynaklandığını da çok bâriz gösteriyordu.

Dünün Projesini Bugüne Uygulama Çabası

Yukarıda hulâsâsına aktardığımız Kilisenin geçirdiği reformasyonun bir benzerini İslam üzerine de uygulamak isteyenler öncelikle Peygamber, sahabe ve ulemanın otoritesini Katolisizm'in otoritesine benzeterek baskıcı olduğundan dem vurdular. Onlara göre bu baskıdan kurtulmanın yolu Peygamber ﷺ'in hüküm koyma yetkisinin olmadığı, Kur'an'ı açıklamalarının bağlayıcı olmadığı, sahabe ve ulemaya ittiba etmenin putçuluk olduğu gibi iddiaların arkasına sığınmaktı.

Bunu yaparken de tıpkı Luther'in aracıları lanetleyip insanları hür düşünmeye teşvik ederek Kutsal metni herkesin eline verme çabası gibi herkesin Kur'an'ı anlayabileceğini iddia ederek insanların ellerine birer meal tutuşturdular.

Dün Hristiyanlığa uygulanan bu reformun aynıyla İslam'a uygulandığında benzeri bir neticeyi tahsil edeceğinden şüpheleri yoktu. Bu projeyi uygulayabilmek için son derece muhtaç oldukları bir şey vardı: Müslümanların içinden olan ve onlardan görünen gafil ve hain kimseler bulmak.

Bu kişileri tirajları yüksek neşriyat çalışmalarında yazdırarak ve reytingleri fazla medya organlarında konuşurarak Sünnet'in otoritesinin olmadığı, Hazreti

Peygamber ﷺ'in de bizim gibi bir beşer olduğu aracılardan ortadan kaldırılması gerektiği, hadislerin çoğunun Emevî uydurması olduğu, herkesin Kur'an'ı kendi çaba ve gayretleriyle anlayabileceği, din adına doğru bilgiye ulaşmanın yegane kaynağının Kur'an olduğu gibi modern hurafeler sıklıkla dillendirilmeliydi. Böylelikle proje içerisinde katolisizm yerine konan gelenek çökecek ve toplumda çok az nefere tekabül eden sönük bir ideoloji haline gelecekti.

Esasen projenin asıl amacı buydu: Sahih İslam inancını çökertmek. Yerine neyin konması gerektiğine dair ucu başı mamur hiçbir hazırlık yoktu, olamazdı da zaten. İslam'ın peygamber ve ulemaya verdiği otoriteyi sarsmaya çalışan modern Lutherlerin sinesinde yatan heves de aynıydı: Neden bu otorite bizde olmasın? Bu, başka bir açıdan bakıldığında korkunç bir kıskançlıktan neşet eden bir karakter zafiyetiydi.

Asırlardır Müslümanların Kur'an'a bakışlarındaki ölçünün nabzını tutmuş müfessirlerin Allah ile kullar arasına girip engel oldukları iddia edenler yirmi küsur cilt tefsir hazırlama aşamasında olduklarını hiç utanmaksızın ilan edebiliyorlardı. Projenin asıl sahipleri bu zafiyet gömleğine uygun bedenleri arayıp bulmuşlar ve İslam içinde bir Protestanlığın mücid ve reisleri olma vadiyle onları ayartmışlardı. Bu korkunç projenin bir tarafında gafil ve kim adına çalıştığını, söylemlerinin kime/kimlere yaradığını bilmeyen safdiller diğer tarafında ise kendilerine vaadedilenleri tahsil etme yolunda canhıraş gayret eden satılmışlar vardı.

Her halükarda projeyi İslam üzerinden yürürlüğe koymak isteyenlerin unuttukları bir şey vardı: İslam, Cenab-ı Hakk'ın nurunu tamamlayacağını vaat ettiği ve bütün dinlere üstün kıldığı⁷ indellah yegane dindi.⁸ Onun hifzu himayesi bizatihi Allah Teâlâ tarafından taahhüt edilmişti.⁹

İslamiyet onların geçmişin Hristiyanlığıyla aralarında kurmaya çalıştıkları benzerlik noktalarından münezzehti. Ne İslamiyet'teki teslimiyet kula kul olma anlamına geliyor ne de ulemaya bahşedilen otorite onların ilah oldukları anlamını taşıyordu. Bu sebeple Hristiyanlık üzerinde gayet başarılı bir neticeyi tahsil eden proje İslamiyet üzerinde tutmamıştı. Sadece toplumda dini yaşama noktasında zaten sıkıntısı olan ve kalbinde buna yönelik maraz bulunanların aradıklarını bulma noktasında bir mazeretleri haline gelmişti.

Dinin aslî hüviyeti, Kur'an-ı Kerim'in muradullahı muvâfık manası ortadaydı. Bunu temin eden yegâne kaynak ise Sünnet-i Seniyye idi. Ulema Allah Resulü ﷺ'nün öğretileri doğrultusunda rivâî, dirâî ve işârî tefsirler yazarak Kur'an-ı Hakim'in sahih çerçevedeki manasını muhafaza altına almışlardı. İşte bu sebeple İslam adı altında İslam'ı ve Kur'an adı altında Kur'an'ı tahrif etmek isteyenlerin hedefinde hep Sünnet-i Seniyye vardı.

Devam edecek inşâallâh

Dipnotlar:

- 1 Ahzâb,6
- 2 En'âm, 33,34
- 3 Nureddin Topçu, *Yarınki Türkiye*, Yağmur Yayınları, İstanbul, 1961, s. 26
- 4 Hegel, Wilhelm Friedrich Georg, *The Philosophy of History*, Dover Publications, New York, 1956, s. 417; Copenhaver-Schmitt, s. 39 vd; Dobschütz, II/590
- 5 Douglas, William, O., *The Right of the People*, Pyramid Books, New York, 1996, s. 90
- 6 Şehmus Demir, *Kur'an'ın Yeniden Yorumlanması*, İnsan Yayınları, İstanbul, 2015, s. 17-23
- 7 Tevbe, 33
- 8 Âl-i İmrân, 19
- 9 Hicr, 9

İlm-i Hâl

HÜSAMETTİN VANLIOĞLU BAŞKANLIĞINDA
FIKİH KURULU

YEMEK YEMENİN SÜNNET VE EDEPLERİ

Allah Teâlâ'ya sonsuz hamd, onun Resulüne ve Resulüne tabi olan al, ashab ve ümmetine salât-u selâm olsun.

Dünyevî lezzetlerden haz almak kastıyla değil, ibadete kuvvet kastıyla yiyip-içmek gerekir. Aç olan kişi, her ne kadar açlığını giderirken yediği yemekten lezzet alsada bu zarar vermez. Zarar veren, lezzetlenme kastıyla yeme-içmektir.

Yemek yemenin bir takım sünnet ve müstehapları vardır. Bunlardan bazıları:

1. Güç yetirebilen kişilerin, yemeği masada değil de yer sofrasında yemeleri müstehaptır. [*Halil b. Abdulkadir eş-Şeybanî; ed-Dürerü'l-Mubâha fi'l-Hazri ve'l-İbâha*]
2. Sofranın önünde hazırlanmasını emretmeyip, sofranın bulunmuş olduğu yere gitmek müstehaptır. [*A.g.e*]
3. Güç yetiren kişinin her hangi bir yere dayanmaksızın sofraya oturması müstehaptır. Şöyle ki sofraya doğru eğilerek sol ayağını dikip sağ ayağı üzerine oturur. Bu şekilde oturup yemek sünnettir. [*Muhammed Emin İbn Âbidîn, Reddu'l-Muhtâr*]

Yemeği yemek; kişinin fazla vaktini alan işlerden olmamalıdır. Kişi yemeğini hemen yiyip kulluk işlerine devam etmeye yönelmelidir. İbadet, itaat, kulluk, ilim tahsilî ve emri bi'l-mâruf gibi hususlara fazla zaman ayırmalıdır. Açlığı gidermek, çok zaman kaybına sebep olacak işlerden olmamalıdır. O nedenle çabucak yiyecek şekilde oturmalı, fazla rahata bakılmamalıdır.

4. Sofraya tek başına oturmaktansa âile fertleri gibi birden fazla kişilerle oturmaya gayret etmek gerekir.

Bir hadis-i şerifte şöyle buyrulmuştur: **“Ye-meğin en hayırlısı, üzerine birçok elin inip kalktığı yemektir.”** (Celaeddin es-Suyutî, Camiu'l-Ahâdis)

5. Davet sahibinden izin almaksızın davet edilmediği yere gitmemek. Herkese açık olmayan bir davete çağrılmadan gelen bir kimseyi davet sahibi kabul etmeyebilir. İmkânı varsa ve kabul ederse nezaketli davranmış olur.

Ebû Mes'ûd el-Bedrî (Radiyallâhu Anh) şöyle dedi: Ashab-ı Kiramdan biri Peygamber Efendimiz (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) için yemek hazırladı ve onu dört kişiyle birlikte davet etti. Fakat bir adam peşlerine takılıp geldi. Kapıya gelince Peygamber (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) ev sahibine:

- **“Bu bizim peşimize takılıp geldi. İstersen girmesine izin verirsin. İstemezsen geri dönüp gitsin”** dedi.

Ev sahibi:

- **Hayır, ona izin veriyorum, Yâ Resûlallah dedi.** [Buhârî; Müslim]

6. Acıkmadan sofraya oturmamak; acıkmadan yemek yemenin sağlık açısından zararlı olduğu da bilinmektedir.

7. Yemekte bir kusur aramayıp onu beğendiğini söylemek.

Bir hadis-i şerifte şöyle buyrulmuştur: Câbir b. Abdullah'tan rivayete göre bir gün Peygamber Efendimiz (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) ev halkından (ekmekle birlikte yiyeceği) bir katık istedi. Onlar da:

- Evde sirkeden başka bir şey yok, dediler.

Peygamber Efendimiz onu getirmelerini söyledi. Sonra da:

- **“Sirke ne güzel katık; sirke ne güzel katık!”** diyerek yemeğini yemeye başladı. [Müslim: Kitabu'l-Eşribe, bâb: Faziletü'l-hal...]

En basit bir katık bile olsa onu küçümsemek ve kötülememek gerekir. Kişi, kendisine hazır edilen yemekten hoşlanırsa yemeli hoş-

lanmazsa kusur aramamalıdır. Sofraya konan herhangi bir yemek ne kadar az ve sade olursa olsun Allah'ın bir lütfü olduğunu bilmeli, şükrederek o yemek hakkında iyi şeyler söylemelidir.

Ebu Hüreyre'den (Radiyallâhu Anh) rivayete göre Peygamber Efendimiz (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) yemekte hiçbir zaman kusur aramazdı. İştahı varsa yer, canı çekmiyorsa yemezdi. [Buhârî, Menâkıb; Et'ime; Müslim, Eşribe]

8. Sofrada bulunanların izni olmadan dolma, hurma gibi birer birer yenilen şeyleri ikişer ikişer yememek; Başkalarıyla birlikte yemek yiyen kimseler onların hakkına da riayet etmelidir. Oburluk ve açgözlülük Müslümanın üstün şahsiyetiyle bağdaşmayan kötü bir huydur.

Buhari'nin rivayetine göre Cebele İbn Sühaym şöyle dedi: İbni Zübeyr ile birlikte savaştığımız sene kıtlık oldu. Bize erzak olarak hurma dağıtıldı. Hurmayı yerken Abdullah b. Ömer (Radiyallâhu Anhüm) yanımızdan geçer ve bize şöyle derdi:

“Hurmayı çiftler çiftler yemeyiniz. Zira Peygamber Efendimiz (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) bize hurmayı çiftler çiftler yemeyi yasakladı. Sonra İbn Ömer sözlerine şöyle devam etti: Fakat sofrada bulunan arkadaşı izin verirse, çift olarak yiyebilir.” [Buhârî, Kitabu'l-et'ime; Müslim, Kitabu'l-Eşribe Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Et'ime 43; Tirmizî, Et'ime]

9. Yemekten önce ve sonra elleri yıkamak sünnettir. [Burhanuddîn Ebu'l-Me'alî İbn Mâze, el-Muhîtu'l-Burhânî]

İbn Abbas'ın (Radiyallâhu Anh) rivayet etmiş olduğu bir hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyuruyor:

“Yemekten önce ve sonra elleri yıkamak fakirliği bertaraf eder. Aynı zamanda bu, Peygamberlerin sünnetlerindedir.” [el-Mu'cemu'l-Evsat]

Yemekten önce bir eli veya iki elin sadece parmaklarını yıkamakla sünnet yerine getirilmiş olmaz. Zira istenilen; iki elin bileklere kadar yıkanmasıdır. [el-Fetâvâ'l-Hindiyye]

Yemekten önce elleri yıkamada büyüklerden önce küçükler, yemekten sonra ise, küçüklerden önce büyüklerin yıkaması edeptir.

Kişi yemekten önce yıkamış olduğu ellerini havlu ve emsali herhangi bir şeyle kurulamaz. Böylece yemek esnasında yıkama eseri devam eder. Yemekten sonra yemek eseri tamamıyla gitsin diye yıkamış olduğu ellerini kurular. [A.g.e]

10. Yemek sonrasında ağız etrafına bulaşmış olan yemek kalıntılarının temizlenmesi güzel görülmüştür. Yemek öncesinde özellikle ağız yıkamak sünnet değildir. [A.g.e]

Şu kadar var ki; erkek olsun kadın olsun cünüp olan kişi bir şey yiyip-içmek istediğinde ellerini ve ağızını yıkamalıdır. Ağız ve ellerini yıkamadan bir şey yiyip-içecek olsa mekruh işlemiş olur. Âdet görmekte olan kadının ağızını yıkamadan bir şey yemesi mekruh değildir. Ağız her zaman temiz tutmak ise müstehaptır.

11. Yemeğe başlarken besmele çekmek, bitirince hamt etmek sünnettir. Yani kişi; بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ diyerek başlar ve bitirdiğinde الْحَمْدُ لِلّٰهِ der. Yemeğe başlarken besmele çekmenin sünnet olması, yenilen şeyin helal olması durumundadır. [Halil b. Abdulkadir eş-Şeybanî el-Hallâvî, ed-Dürerü'l-Mubaha fi'l-Hazri ve'l-İbâha]

Besmele çekmeyi unutarak yemeğe başlayan kişi hatırladığında بِسْمِ اللّٰهِ عَلٰی اَوَّلِهِ وَاٰخِرِهِ der. [El-Fıkhü'l-İslam ve Edilletuhu]

Yanında bulunanlara işittirme gayesiyle besmeleyi yüksek sesle söylemesinde bir sakınca yoktur. Sonunda sessiz bir şekilde hamdeder. Ancak sofrada arkadaşları yemeği bitirmişlerse sesli bir şekilde hamt edebilir. [Reddu'l-Muhtâr]

12. Yemeğe tuzla başlayıp tuzla bitirmek güzel görülmüştür. Hatta Halil b. Abdulkadir eş-Şeybanî el Hallavî, ed-Dürerü'l-Mübâhati fi'l-Hazri ve'l-İbâha adlı eserinde bunun sünnet olduğunu ve birçok hastalığa şifa olduğunu söylemiştir. el-Fetâvâ'l-Hindiyye adlı eserde de yemeğe tuzla başlayıp, tuzla bitirmenin sünnet olduğu ifade edilmiştir.

13. Tabağın ortasından değil de, kendisine bakan taraftan yemek sünnettir. Zira bereket yemeğin ortasına inmektedir.

İbn Abbas'dan (Radiyallâhu Anh) rivayete göre

Peygamber Efendimiz (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur:

“Bereket yemeğin ortasına iner. Bu sebeple tabağın ortasından değil, kenarlarından itibaren yiyiniz.” [Ebû Dâvûd, Et'ime]

Rivayete göre Ömer b. Ebi Seleme şöyle demiştir:

“Ben Allah Resulünün (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) terbiyesi altında olan bir çocuktum. Yemek yerken elimi, yemek kabının her tarafına uzatırdım. Peygamber Efendimiz (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) bana: “Ey oğul (yemeğe başlarken) Allah'ın adını an (besmele çek), sağ elinle ye, bir de önünden ye” buyurdu. Bu olaydan sonra ben her yemek yerken bu şekilde yaptım” [Buhari, kitabü'l-etime babu't-tesmiye]

14. Yemeği sağ elle yemek sünnettir. Şu kadar var ki; sağ elle yerken, sol elle yardım almakta bir mahsur yoktur.

İmam Muhammed, İmam Malik'ten (Radiyallâhu Anh) rivayet etmiş olduğu hadislerin bulunduğu el-Muvattâ isimli eşsiz eserinde şöyle der:

Abdullah b. Ömer'den (Radiyallâhu Anh) rivayete göre Peygamber Efendimiz (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Biriniz bir şey yiyip-içmek istediğinde sağ eliyle yesin, sağ eliyle içsin. Zira şeytan sol eliyle yiyip-içer.”**

İmam Muhammed (Rahimehullâh) bu hadis-i şerifi rivayet ettikten sonra şöyle demiştir: “Bizde bu görüşü alırız. Sol elle yiyip-içmek uygun değildir. Ancak bir hastalık olursa hüküm farklı olur. [Muvattâ Mâlik bi rivayeti Muhammed b. el-Hasen, bâbu's-şirbi ve'l-ekli bi'l-yemin]

Halk arasında solak diye tâbir edilen kişiler, en azından yemek gibi konularda kendilerini zorlamalıdır. Zira çalışarak buna dair meleke kazanılacağı ifade edilmektedir.

Bir hadis-i şerifte şöyle buyrulmuştur:

Seleme İbn Ekva', o da babasından yaptığı rivayete göre; Adamın biri Resûlullah (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem)in yanında sol eliyle yemek yedi. Peygamber Efendimiz ona:

- **“Sağ elinle ye!”** buyurdu.

Adam:

- Yapamıyorum, diye cevap verince.

Peygamber Efendimiz (*Sallallahu Aleyhi ve Sellem*) ona:

- **“Yapamaz ol!”** diye beddua etti.

Ravi'nin dediğine göre adam kibirden dolayı böyle söylemişti. Peygamberimizin bedduası üzerine elini ağzına götüremez oldu. [*Müslim kitabı'l-eşribe, bâb: âdâbu't-taam*]

15. Elle yenilmesi mümkün olan yemekleri elle yemek sünnettir. [*Halil b. Abdulkadir eş-Şeybanî; ed-Dürerü'l-Mubâha fi'l-Hazri ve'l-İbâha*]

16. Arpa unundan yapılmış ekmek yemek Peygamberlerin sünnetlerindedir. Arpanın birçok hastalık için şifa kaynağı olduğu bilinmektedir. Ayrıca bağışıklık sistemini kuvvetlendirdiği de tıbbi olarak kanıtlanmıştır. Bir hadis-i şerifte şöyle buyrulmuştur: Salih b. Suheyb, o da babasında Peygamber Efendimiz (*Sallallahu Aleyhi ve Sellem*)in şöyle dediğini rivayet etmiştir: **“Üç şey vardır ki bunlarda bereket vardır:**

a) Vade zamanının belirtilmesi şartıyla **vereşiye satış yapmak**

b) **Emek-sermaye ortaklığı yapmak**, yani taraflardan biri sermaye, diğeri de emeğini koyarak ortaklık yapmak.

c) **Evde yemek için buğdayı arpaya katmak. Satmak için değil.** [*Sünenu İbn Mâce, kitabı't-ticare babı'ş-şerike*]

Zira alıcıya söylemeksizin buğdaya arpa katmak alıcıyı aldatmak olacağından caiz olmaz. [*Haşif Zeyneddin Abdurrauf el-Münâvî, et-Teysir bi şerhi Câmi'i's-sağîr*]

Allah Teâlâ Hazretleri'nin biz kullara ihsan etmiş oluşu sayısız nimetleri vardır. Bu nimetlerin en önemlilerinden biri de hiç şüphesiz ekmek nimetidir. Bu sebeple ekmeğe karşı saygılı olmak gerekir. Nitekim eslâfımızdan bize tevârüs eden; yere düşen ekmeği adeta Mushaf'mış gibi üç kere öpüp başa koymak bu saygının nişanesidir. Şu kadar var ki; ekmeği öpüp başa koymanın bidat olduğu da söylenmiştir [*A.g.e*]

Ebu Sekine'den rivayete göre Peygamber Efendimiz (*Sallallahu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: **“Ekmeğe hürmet edin, zira Allah onu değerli kılmıştır. Kim ekmeğe değer verirse Allah da ona değer verir.”** [*Süleyman b. Ahmed et-Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, bâbu'l-ya*]

Şu sayılanlar ekmeğe hürmet kabilindedir:

✓ Sofrada ekmek varken yemeğin gelmesini beklemeden yemeğe ekmekle başlamak [*Halil b. Abdulkadir eş-Şeybanî; ed-Dürerü'l-Mubâha fi'l-Hazri ve'l-İbâha*]

✓ Dökülen ekmek kırıntılarına basmamak [*Celalettin Suyutî, Câmiu'l-Ahadîs*]

✓ Olması muhtemel olan ekmek kırıntılarından dolayı sofraya bezini basılmayacak bir yere silkelemek, imkân varsa karıncaların bulunduğu yere silkelemek. [*ed-Dürerü'l-Mubâha fi'l-Hazri ve'l-İbâha*]

✓ Ekmek parçalarını veya bayatlamış ekmekleri çöpe atmamak

✓ Sofraya dökülen ekmek kırıntılarını yemek

Bir hadis-i şerifte şöyle buyrulmuştur:

“Kim sofraya dökülen kırıntıları yerse refah içinde yaşar çocukları ve torunları zeki olur.” [*Celâlettin Süyûtî, Câmiu'l-kebir harfu'l-mîm*]

İhtiyaç duyulması durumunda ekmeği bıçakla kesmek mekruh değildir. [*ed-Dürerü'l-Mubâha fi'l-Hazri ve'l-İbâha*]

17. Yemekten sonra elleri bir mendille silmeden yalamak sünnet olduğu gibi, tabağını sıyırıldığı parmağı yalamak da sünnettir.

18. Muharrem ayının onuncu günü olan “Aşure” gününde yeme-içmede ve giyim-kuşamda kişinin aile fertlerine genişlik göstermesi güzel görülmüştür. (*Muhammed Emin ibn Âbidîn, Reddu'l-Muhtâr*)

عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ وَسَّعَ عَلَى عِيَالِهِ يَوْمَ عَاشُورَاءَ لَمْ يَزَلْ فِي سَعَةٍ سَائِرِ سَنَتِهِ.»

Alkame o da Abdullah'dan yaptığı rivayete göre Peygamber Efendimiz (*Sallallahu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: **“Aşure günü ailesine genişlik gösteren, senenin diğer günlerinde darlığa düşmez.”** (*Süleyman b. Ahmed et-Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr*)

YEMEK YEMENİN MEKRUHLARI

Yemek yemenin bir takım mekruhları vardır. Bunlardan bazıları:

1- Yemek yeme esnasında konuşmamak yani özellikle suskunluğu muhafaza ederek yemek yeme mekruhtur. Zira bu davranış Mecusilerin âdetlerindedir. (*el-Fetâvâ'l-Hindiyye, Şeyh Nizamuddin önderliğinde ilmî bir heyet*) Şu kadar var ki; caiz olan bir konuşma olmalıdır. (*Muhammed Emin ibn Âbidîn, Reddu'l-Muhtâr*) Konuşmak gıybet, yalan gibi bir günahı tazammun edecekse konuşmamak ehvendir.

2- Yemek esnasında sofrada bulunanların midesini bulandıracak, tabiatlarının hoşlanmayacağı şeylerden bahsetmek mekruhtur. (*Halil b. Abdulkadir eş-Şeybanî; ed-Dürerü'l-Mubâha fi'l-Hazri ve'l-İbâha*) Baş açık olduğu halde yemek yemenin mekruh olduğu söylene de tercih edilen görüşe göre mekruh değildir. (*Zeynuddin İbn Nuceym, el-Bahru'r-Râik*) Aynı şekilde kibir kastıyla olmamak şartıyla yaslanarak yemekte de bir sakınca yoktur. (*el-Fetâvâ'l-Hindiyye, Şeyh Nizamuddin önderliğinde ilmî bir heyet*)

3- Ekmeği yere atmak mekruhtur. Ekmeğe karşı hürmet göstermenin gerekliliği hakkında yukarıda geniş malumat vermiştik.

4- İnsanların gelip geçtiği yol üzerinde bir şey yiyip-içmek mekruhtur.

5- Kabristanda yemek mekruhtur. (*Ebu'l-İhlâs Hasan b. Ammâr eş-Şurunbülâlî, Merâkî'l-Felâh*) Rivayete göre bir gün Hasan-ı Basrî Hazretleri bir kimsenin kabristanda yemek yediğini görünce şöyle dedi: Bu kimse münafıktır. Zira bu kadar insan huzurunda, ibret alacağı yerde karnını doyurmakla meşguldür. İbret alıp ahireti düşüneneği yerde halkın huzurunda çekinmeden yemek yemek münafıklık alametidir.

6- Vârisler arasında taksim edilmeden önce ölen kişinin bırakmış olduğu maldan hazırlan-

mış yemeği yemek mekruhtur. (*Halil b. Abdulkadir eş-Şeybanî; ed-Dürerü'l-Mubâha fi'l-Hazri ve'l-İbâha*) Özellikle varisler arasında erginlik çağına gelmemiş kişilerin veya alacaklıların bulunduğu durumda bu yasak daha da şiddetli olur.

7- Cenaze evinde cenaze sahiplerinin yemek ziyafeti vermeleri mekruhtur. Zira bu tür ziyafetler sevinç halinde verilirler. Oysa içinde buldukları durum musibet halidir. Bu, çirkin bir bidattir. (*Kemal İbnu'l-Hümâm, Fethu'l-Kadîr*)

Komşuların cenaze evine yemek hazırlamaları müstehaptır.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اضْنَعُوا لآلِ جَعْفَرٍ طَعَامًا فَإِنَّهُ
قَدْ أَتَاهُمْ أَمْرٌ شَغَلَهُمْ

Abdullah b. Cafer (*Radiyallâhu Anh*)den Peygamber Efendimiz (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*) in şöyle dediği rivayet edilmiştir: **“Cafer (Radiyallâhu Anh)ın ailesine yemek hazırlayınız. Zira onları meşgul edecek bir iş başlarına gelmiştir.”** (*El-Beyhakî, Es-Sünenu'l-Kübrâ bab; ma yüstehabbu min taziyeti ehlin*)

8- Tabağının ortasından yemek mekruhtur.

9- Aşırı derecede sıcakken bir şey yiyip-içmek mekruhtur. (*El-Fetâvâ'l-Hindiyye, Şeyh Nizamuddin önderliğinde ilmî bir heyet*)

10- Cünüp olan kişinin bir şey yiyip-içmesi mekruhtur. Bu durumdaki kişi bir şey yiyip-içmek istediğinde ellerini yıkaması ve mazmaza yapması gerekir. (*Tebyinu'l-Hakâik*) Zira cenabetlik ağza sirayet ettiğinden mazmaza yapılmadan suyun içilmesi, müstamel suyun (Tercih edilen görüşe göre su, iki sebepten birinin bulunmasıyla müstamel olur. Suyla hadesin (abdestsizliğin veya cenabetliğin) izale edilmesi, Suyun ibadet niyetiyle kullanılması) içilmesi olacaktır ki bu da doğru değildir. Ellerini yıkamasına gelince cünüp olan kişinin ellerinin genelde necis olacağındandır. (*Bedai'u-s Sanai'*)

Hadis-i Şerîfler

Ebu Musa (Radiyallahü anh)'dan rivayet edildiği üzere Resûlullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu:

“İyi arkadaşla kötü arkadaşın misali, misk taşıyanla körük çeken insanlar gibidir. Misk sahibi ya sana kokusundan ikram eder veya sen ondan satın alırsın. Körük çekene gelince ya elbiseni yakar yahut da sen onun pis kokusunu duyar-sın.” (Buhari, Büyü’38; Müslim, Birr 146 (2628))

Ebu Berze el-Eslemî (Radiyallahü anh)'dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu:

“Kul kıyamet günü dört şeyden sorulmadıkça ayakları oynamaz: 1- Ömrünü nerede tükettiğinden, 2- İlmiyle nasıl amel ettiğinden, 3- Mahnı nereden kazanıp nereye harcadığından, 4- Vücudunu nerede yıprattığından.” (Tirmizî, Kıyamet: 1)

Ebu Bekre (Radiyallahü anh)'dan rivayet edildiğine göre, bir adam:

- Yâ Resûlellah! İnsanların hayırlısı kimdir? diye sordu. Resûlullah

(Sallallahü Aleyhi ve Sellem) buyurdu ki:

- Ömrü uzun ve ameli güzel olandır.

(Bunun üzerine tekrar sordu);

- İnsanların en kötüsü kimdir?

Resûlullah Resûlullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):

- Ömrü uzun ve ameli kötü olandır, buyurdu. (Tirmizî, Zühd, 22, 4, 566)

Câbir bin Abdullah el-Ensarî (Radiyallahu anh) anlatıyor: “Resûlullah (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem) buyurdular ki:

“Zulümden kaçın. Zira zulüm, kıyamet günü karanlıklar olacaktır. Cimrilikten de kaçın, zira cimrilik sizden öncekileri helak etmiş onları birbirlerinin kanlarını dökmeye, haramlarını helâl addetmeye sevk etmiştir.” (Müslim, Birr 56, (2578))

Ebu Musa (Radiyallahü anh) anlatıyor: Resûlullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) buyurdular ki:

“Allah-u Teâla (şu ayetle) ümmetim için bana iki eman indirdi; ‘Sen aralarında olduğun müddetçe Allah onlara (umumi bir) azab vermeyecektir. Onlar istiğfar ettikleri müddetçe, Allah onlara azab etmeyecektir.’ (Enfal 33)

Ben aralarından ayrıldım mı, (Allah’ın azabını önleyecek ikinci eman olan) istiğfarı kıyamete kadar ümmetimin yanında bırakıyorum.” (Tirmizî, Tefsir, Enfal (3082)).

Ebü Zerr (Radiyallahü anh) Rasûlullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)’in şöyle dediğini nakletmiştir:

“Nerede olursan ol Allah’a karşı gelmekten sakın, yaptığın kötülüğün arkasından bir iyilik yap ki bu onu yok etsin. İnsanlara karşı güzel ahlâkın gereğine göre davran.” (Tirmizî, Birr, 55)

Ebu Sa’id (Radiyallahü anh) anlatıyor: Rasûlullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) buyurdular ki:

“Ümmetimden (âlim, şehid, salih olan) bazıları var bir cemaate şefaath eder. Bazıları var bir kabileye şefaath eder. Bazıları var bir bölüğe şefaath eder. Bazıları da tek bir ferde şefaath eder ve cennete girmelerine vesile olur.” (Tirmizî, Kıyamet: 11, (2442)).

Güldeste

Mustafa Özşimşekler

Çalışmak İbâdet midir?

Halk arasında çok yaygın olan fakat bi' o kadar da yanlış anlaşılan bir söz vardır;

“Çalışmak da ibadettir.”

Evet, çalışmanın ibadet olduğu doğrudur. Ancak, farz olan ibadetlerini yerine getiren, bununla birlikte kazancının da helâl olmasına dikkat eden kimselerin çalışması ibadettir. Yoksa farzları ihmal edip terk eden, çalışırken de âmiyâne tabirle; **“haram helâl ver Allahım senin kulun yer Allahım”** diyerek, haram-helâl çizgisine dikkat etmeyen kimselerin çalışması nasıl ibadet olabilir?.. Hem zaten **“ibadet”** kelimesi dini bir kavramdır. Dolayısıyla yapılan bir şeyin ibadet olabilmesi için, mutlaka dinin hükümlerine uygun olması şarttır.

Ayrıca her ibadetin kendine mahsus birtakım şartları ve rükünleri vardır ve hiçbir ibadet başkasının yerini tutmaz. Yani verilen zekât, haccın yerine geçmez; tutulan oruç, namazın yerini doldurmaz. Hal böyle olunca, **“helâl bir**

işte çalışmak” ibadet de olsa, farz veya vacip olan diğer ibadetlerin yerini kesinlikle tutmaz ve doldurmaz.

Hulasa-i kelam; **“namaz kılmıyorum ama kalbim temiz”** diyerek, namaz kılmayına bahane uyduran ve kendini kandıran kimselerin durumu neyse, **“çalışmak da ibadettir”** deyip namaz kılmayanların durumu, bundan farklı değildir.

Yaratılış Gayemiz İbadettir

“Çalışmak da ibadettir” sözü, genelde farzlarını, özellikle de namazını ihmal eden kimselerin mazereti haline gelmiştir. İşte bu kimseler; **“çalışmak da ibadettir, ben çoluk çocuğumun rızık için sabahtan akşama kadar çalışıyorum.”** Diyerek, namaz kılmaya vakit bulamadıklarını öne sürerler. Böylece ibadet konusundaki gevşeklik ve tembelliklerini kendilerince bu argümanla örtbas etmek isterler. Oysa Efendimiz (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur:

“Namaz dinin direğidir! Kim namazı terkederse dinini yıkmış olur.”

Hadis-i şerif’te açıkça ifade edildiği üzere namazı terkeden kişi dinini yıkmış oluyor. Hal böyle olunca, kişinin dinini yıkmaya sebep olan bir çalışmak, ibadet olabilir mi?.. Hatta ibadet olması bir yana bilakis günah ve Allah’a isyan etmek sayılır.

Allah-u teala Kur’an-ı kerim’de:

“Ben insanları ve cinleri ancak Bana ibâdet etsinler için yarattım.” buyuruyor. (Zâriyât Sûresi: 56) Âyet-i kerime’nin beyanına göre, **“yaratılış gayemiz Allah’a ibadet”** olduğuna göre, ibadetin başı da **“namaz”** olduğuna göre, namaz kılmamanın hiçbir geçerli mazereti olmaz. Dolayısıyla bize düşen; yaratılış gayemize uygun bir şekilde hareket edip işimizi, çalışmamızı hatta tüm hayatımızı ibadetlerimizi engellemeyecek, özellikle de namazımıza mani olmayacak şekilde tanzim etmektir...

Helâl Kazanç İçin Çalışmak İbadettir.

Başta namaz olmak üzere tüm farz ibadetleri yapmamızı emreden dinimiz, çoluk çocuğunun maişetini temin için çalışıp helâl yoldan rızık kazanmayı da emretmiştir. Yani kişinin çalışmayıp tembel tembel oturmasını, başkalarının eline bakıp ailesinin geçimini adeta başkalarının üzerine yıkmasını hoş karşılamamıştır.

Allah-u teala bir âyet-i kerime’sinde şöyle buyurmuştur:

“Namaz kılınca, artık yeryüzüne dağılın ve Allah’ın lütfundan (rızıkınızı) arayın ve Allah’ı çok zikredin ki, kurtuluşa eresiniz!” (Cuma sûresi: 10)

Demek ki kul, farz olan ibâdetleri yerine getirmeli, daha sonra helâl rızık peşinde olmalıdır. İşte bu minvâl üzere devam eden bir çalışma hayatını dinimiz ibadet olarak kabul etmiş ve buna da çok ehemmiyet vermiştir. Nitekim Efendimiz bir hadis-i şeriflerinde:

“Sizden birinizin ipini alarak dağ çıkması, bir bağ odunu sırtına alarak onu satıp başkalarına muhtaç olmaması, insanlardan dilenmesinden daha hayırlıdır. İnsanlar istediğini verseler de vermeseler de.” Buyurmuştur. (Buhârî, Zekât, 50, II, 152. Müslim, Zekât 106.) Hadis-i şerif’te ifade edilen **“sırtında odun taşıyıp satmak”**, çoğumuza zor gelen belki de ağırmıza gidecek olan bir şey olabilir. Ama şu bir geçektir ki, tembellikten dolayı çalışmayıp dilencilik yapmaktan çok daha onurlu bir davranıştır. İşte Peygamber Efendimiz bu hadis-i şerifte; ormandan çalı-çırpı toplayıp satarak rızıkını temin etmenin bile dilencilikten hayırlı olduğuna ve kişinin kendi el emeği ile geçinmesinin önemine dikkat çekmiştir.

Kişinin kendi kazancının önemiyle alakalı olarak Efendimiz (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bir başka hadis-i şerifte ise şöyle buyurmuştur:

“Hiçbir kimse, kesinlikle kendi kazancından daha hayırlı bir rızık yememiştir. Allah’ın Peygamberi Dâvûd (Aleyhisselâm)’da ancak elinin emeğiyle kazandığını yerdı.”

(Buhârî, Büyû’ 15, Enbiyâ 37)

Peygamberimiz (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Davûd (Aleyhisselâm)’dan bahsederken **“elinin emeğinden yerdı”** buyurarak

onu övmüş, Zekeriyâ (*Aleyhisselâm*)'ı anlatırken Onun “**marangoz**” olduğunu ifade edip Onun da el emeği ve göznûru ile geçimini temin ederek, çalışıp kazanan bir peygamber olduğunu zikretmiştir. Böylece meslek ve zanaat erbâbı kimselerin izzet ve makbûliyetine de işâret buyurmuştur.

* * *

Sahabe-i kiram da bu konuda çok hassas ve titiz davranır, kendi el emeğiyle geçinmeye özen gösterirlerdi. Sahabenin en zenginlerinden olan **Abdurrahman b. Avf** (*Radıyallâhü Anh*) bu meseleyle alakalı olarak şöyle anlatır:

“Medine’ye hicret ettiğimizde Resûlüllah (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) Ensâr ve Muhâcirler arasında kardeşlik kurmuştu. Ensârın zenginlerinden **Sa’d b. Rebî**’ (*Radıyallâhü Anh*)’da benimle kardeş olmuştu. **Sa’d b. Rebî** bana:

- Ben Ensârın zenginlerindenim, malımın yarısını da sana ayırdım. Bak bunların hepsi senindir, dedi. Ona cevaben şöyle dedim:

- Allah malını sana mübarek kılsın, benim ona ihtiyacım yoktur. Sen bana Medine’nin çarşısını göster o bana yeter, dedim.

Çarşıya gittim. Orada yağ, çökelek alıp satmaya başladım. Öylesine kazandım ve zengin oldum ki, hangi taşa uzansam altından, adeta ya altın ya da gümüş çıkardı.”

* * *

Hasılı kelim; farz olan ibadetlerini yerine getirip kazancını helâl yollardan elde eden bir Müslüman’ın maişetini te-

min için çalışması, nafile ibadetten daha faziletlidir. Çünkü nafile ibadet şahsî bir ameldir, fakat kişinin çalışıp bir işle meşgul olması neticesinde, ekonomiye de bir katkısı olur ve bundan kamunun da istifadesi söz konusudur.

Nice kardeşlerimiz vardır ki, sabahın erken saatlerinde, belki kahvaltı bile yapmadan yollara düşer. Çalıştığı fabrika veya atölyeye, yada dükkân veya ofisine gider. Hatta bazıları yerin metrelerce altındaki maden ocaklarında, birçok tehlikelere maruz kalarak toz toprak içinde çalışmak zorunda kalırlar. Onların maksatları el emeği ve alın teriyle çalışıp ailelerine helâlinden rızık götürmektir. İşte, farz olan ibâdetlerini de aksatmadan, helâlinden maişet kazanma derdiyle çalışan kimselerin bu emekleri, kazmayı yere vurmaları, bağını budamaları, hatta tarlaya gübre atmaları dahi ibadettir. Bu kimselerin akşam ailesine götürdüğü erzak ve hanımı için yaptığı her harcamada da kendisi için sadaka olur. Nitekim Efendimiz (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur:

“Allah rızasını düşünerek yaptığın harcamalara, hatta yemek yerken eşinin ağzına verdiğin lokmalara varıncaya kadar hepsinin mükâfatını alacaksın.”

(Buhari, İman 41; Müslim, Zekât 48)

Çalışmak Tevekküle Mâni Midir?

Yanlış anlaşılan bir başka konuda “**tevekkül**” meselesidir. Zira bazı insanlar “**çalışmak ibadettir**” deyip sadece çalışmaya yönelerek ibadeti tamamen bırakırlar. Bazıları da, “**ben tevekkül sahibiyim**” diyerek ibadete yönelir ve çalışmayı tamamen bırakırlar.

Bunların biri ifrat diğeri de tefrittir ve ikisi de doğru bir davranış değildir.

Zira **Tevekkül**; kişinin maksadına ulaşmak için gerekli olan maddi ve manevi sebeplerin hepsine başvurup gereken tüm tedbirleri alması, sonra Allah'a dayanıp güvenerek neticeyi O'ndan beklemesidir. Yoksa kişinin hiçbir şey yapmadan elini kolunu bağlayıp oturduğu yerden Allah'tan bir şeyler beklemesi tevekkül değil, tembelliktir. Çünkü tevekkül, pasif bir bekleyiş değildir. Bir çaba göstermek, gayret etmek sonra Allah'a tevekkül etmektir. Nitekim Kur'an-ı kerim'de şöyle buyrulmuştur:

“Bir şeyi yapmaya karar verip azmettin mi, artık Allah'a tevekkül et (ona dayanıp güven). Şüphesiz Allah, tevekkül edenleri sever.” (Ali İmran: 159)

Bu âyet-i kerime önce azmederek çalışmak, sonra tevekkül etmek gerektiğini bizlere beyan ediyor. Yani önce deveyi sağlam kazığa bağlayıp sonra tevekkül etmek lazımdır. Nitekim Peygamber Efendimiz, devesini salarak tevekkül ettiğini söyleyen bir bedeviye:

“Önce deveni bağla, Allah'a öyle tevekkül et” (Tirmizi, Kıyamet: 60) buyurarak, tevekkülden önce gereken tedbirin alınması için ikazda bulunmuştur.

Helâl rızık talebi için çalışıp didinmek tevekküle aykırı değildir. Asıl çalışmamak, sebeplere sarılmadan tembel tembel oturmak tevekküle aykırıdır. Nitekim **Urvetü'l-Vüskâ Muhammed Masum** (Kuddise Sirruhu) bu konuda şöyle buyurmuştur:

“Sebeplere yapışmak tevekküle zıt değildir. Sebeplerin tesir etmesinin

Allah-ü Teâlâ'dan olduğunu bilen, tesiri Allah-ü Teâlâ'dan bekleyen ve tecrübe edilmiş sebepleri kullanan kimse, Allah-ü Teâlâ'ya tevekkül etmiş, yalnız Ona güvenmiş olur... Tesiri çok görülmüş olan sebepleri kullanmak gerekir. Ateş yakar, fakat ateşe yakma kuvvetini veren Allah-ü Teâlâ'dır. Aç olan kişi yemek yer, yemeğe doyurma kuvveti veren O'dur.

Gerektiği zaman böyle sebepleri kullanmadığı için zarar gören kimse Allah-ü Teâlâ'ya asi olur...”

Allah-ü teala bir âyet-i kerime'sinde:

“İnsan için ancak çalıştığının karşılığı vardır.” (Necm: 39) buyurmuştur.

Müslümanların, gerek dinî gerekse dünyevî maslahatlarını ikâme etmeleri için çalışmaları elzemdir. Zira Allah-u teala bu dünya hayatında her şeyi bir sebebe bağlamıştır. Dolayısıyla çalışmadan kazanılamaz, ekmeden biçilemez.

H. Ömer (Radiyallahü anh) karşılaştığı bir topluluğa:

- Sizler kimlersiniz, ne iş yaparsınız? diye sorunca, onlar:

- Bizler mütevekkil (Allaha tevekkül eden kimse)leriz. Allah her canlının rızıkını yaratmıştır, onun için çalışmayız ve vaktimizi ibadetle geçiririz, derler.

H. Ömer (Radiyallahü anh) onların bu sözlerine kızar ve der ki:

- Sizler mütevekkil değil “müteekkil”siniz (tembellik edip çalışmayan ve başkasının sırtından geçinen, hazır yiyici kimselersiniz) Mütevekkil, tohumunu tarlaya atan ve ondan sonra Allah'a tevekkül edendir.”

İmâm-ı Rabbânî hazretlerini yetiştiren büyük veli **Muhammed Bakibillah** (*Kuddise Sirruhu*) **“tevekkül”** meselesini şöyle izah etmiştir:

“Tevekkül, sebeplere yapışmadan tembel tembel oturmak değildir. Bu Allah’a karşı edepsizliktir. Müslüman meşrû sebeplere yapışır, sonra tevekkül eder. Çünkü Allah-ü Teâlâ sebebi, istenen şeye kavuşmak için bir kapı kılmıştır. Bizim vazifemiz kapıya gidip beklemektir. Sonrasını O bilir. İster kapıdan verir, ister pencereden...”

Mühim bir kıssa;

Dervişin biri ormanda gezerken ayakları olmayan bir tilki gördü. Bundan hayrete düştü. “Bu hayvan ne yer, ne içer, nasıl yaşar?” diyerek, taaccüp ettiği için onu takibe koyuldu.

Derken bir aslan çıkageldi, ağzında ise yakaladığı avı vardı. Avladığı hayvanın bir kısmını yedi, doyunca da kalanını orada bırakıp gitti.

Kenarda gizlenmiş ve olanları izleyen tilki, aslan gidince onun bıraktığı artığa doğru sürünerek yaklaştı ve onu afiyetle yiyip karnını doyurdu.

Tabi derviş tüm bu olanları hayretle seyrediyordu. Ayağı olmayan bir tilkinin yiyeceğinin, bizzat ayağına kadar geldiğini görünce Mevla Teala’nın lütfuna hayran kaldı. Bu olaydan kendine de bir pay çıkaran derviş kendi kendine; “bir tilkinin rızkını ayağına gönderen Allah, benimkini neden göndermesin?”

diyerek, çalışmasına gerek olmadığını, bir köşeye çekilse de rızkının ayağına geleceğini düşündü. Bu düşünceyle hareket ederek bir köşeye çekildi ve beklemeye başladı. Uzun süre bekledi ama ne gelen vardı ne de giden...

Bir zaman sonra, aç bî- ilaç kalan derviş güçsüz ve bitkin bir haldeyken, bulunduğu mescidin mihrabından hâtiften bir nida geldi. İyice kulak kabartınca, o sesin şöyle dediğini işitti:

- Ey tembel adam! Kendini ayaksız bir tilkiye benzeterек neden miskin miskin oturuyorsun?.. Kalk ve aslan ol, tilki gibi başkasının artığına göz dikme! Sana yakışan, artık bırakılanı yemek değil, bir başkasına artık bırakmaktır...”

Peygamber Efendimiz (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*) bir hadis-i şerif’lerinde:

“Üstteki (veren) el, alttaki (alan) elden daha üstün ve hayırlıdır” buyurarak çalışmayıp başkalarına muhtaç olmayı değil, kazanarak muhtaçlara yardım etmeyi tavsiye etmiştir.

Mehmed Akif’in, tembellik edip çalışmamanın ne kadar onur kırıcı bir şey olduğunu ifade ettiği bir beyitle, yazımızı hitâma erdirelim:

Kim kazanmazsa bu dünyada bir ekmek parası

Dostunun yüz karası, düşmanının maskarası.

Fi emanillah!..

Bir Sahâbîyi Tanıyalım

SAFİYE BİNTİ HUYEY

(Radiyallâhü Anhâ)

- 2. Bölüm -

Peygamber Efendimiz (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*), Müslümanlar aleyhine fitne üreten bir merkez haline gelen Hayber'deki Yahûdi fitnesini bitirip Şam ticaret yolunu da emniyet altına almak üzere ordusuyla Medine'den hareket etti. Gatafan Kabilesi'nin Hayber Yahudilerine yardım göndermesini engellemek için, Hayber ile Gatafanlılar arasında bir yerde konaklayıp karargâhını kurdu. Üzerlerine hemen taarruz etmeyip sabaha kadar burada bekledi. Çünkü Efendimiz (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*) bir kavimle çarpışacağı zaman sabah olmadıkça onlara ansızın baskın yapmazdı.

Hayber Yahudileri sabaha kadar, müslümanların gelişinden haberdar olmamışlardı. Hikmeti ilahi o gece Hayberlilerin hepsi derin bir uykuya dalmışlar hatta sabah vakti horozları dahi ötmemişti. Sabah olduğunda bağ-bahçelerine gitmek üzere kalelerin kapılarını açtıklarında, karşılarında İslam ordusunu görmüşlerdi. O zaman korkuyla:

- **Vallahi Muhammed! İşte Muhammed ve Hâmis**, yani "Muhammed (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*) ve beş düzenli ordusu" diye, bağışarak kaçtılar.

Peygamber Efendimiz (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*) ellerini kaldırdı ve:

- **Allahû Ekber! Allahü Ekber! Harap oldu Hayber. Biz bir kavmin yurduna baskın yapıp girdik mi, uyarılmış olan o kafirlerin hali yaman olur!** buyurdu ve bunu üç defa tekrarladı.

Hayber'in fethi, **Natat Kalesi** ile başladı. Natat Kalesi müthiş bir çarpışma ile düşünce, Hayber'de fetih yolu açıldı. Sonra **Kamûs Kalesi** ele geçirildi. Daha sonra da diğerleri birer birer fethedildi. Bu kaleler ele geçirilirken çok şiddetli çarpışmalar yaşandı. Yahudilerin ileri gelenlerinden birçok kimse bu çarpışmalarda öldürüldü. Müslümanlardan da şehidler verildi. Hz. Safiyye'nin kocası Kinâne b. Rebi' b. Ebü'l-Hukayk'da bu savaşta öldürülenler arasındaydı.

Müslümanlar bu gazvede pek çok esir aldılar. Yahûdilerin ileri gelenlerinden Huyey b. Ahtab'ın kızı Hz. Safiyye ile, amcasının kızı da savaş esirleri arasında bulunuyordu.

Böylece erkek ve kadın esirler biraraya toplandı. Hayber ganimetleri taksim edilirken **Dihyetü'l-Kelbî** (*Radiyallahü anh*) Peygamber Efendimize geldi ve esir alınan kadınlarından bir tanesini istedi. Peygamber Efendimiz de kendisine "Git bir kadın seç ve al!" buyurdu. Bunun üzerine Hz. Dihye

gitti ve Nadiroğullarının reisi Huyey b. Ahtab'ın kızı Hz. Safiye'yi seçip almak istedi. Fakat Sahabe-i kiram bunu uygun görmediler ve Peygamber Efendimize gelip:

- Ya Resûlellah! Kureyza ve Nadiroğullarının en büyük hanedanından olan ve Harun (Aleyhisselam)'ın neslinden gelen Huyey kızı Safiyye'yi Dihye'ye vermişsin. Halbuki o kavmin seyyidesi olan bu kadın, Senden başkasına münasip değildir! Dediler ve başkomutanlık hakkı için onu Kendisine almasını istediler.

Bunun üzerine Peygamber Efendimiz, hem bir kavmin liderinin kızı olması, hem de Hz. Harun'un neslinden gelmesi hasebiyle, Hz. Safiye'nin bu soyluluğunu göz önünde bulundurdu ve Dihye (Radiyallahü anh) 'a Hz. Safiyye'nin amcasının kızını verdi. Onu da Kendisine ayırdı.

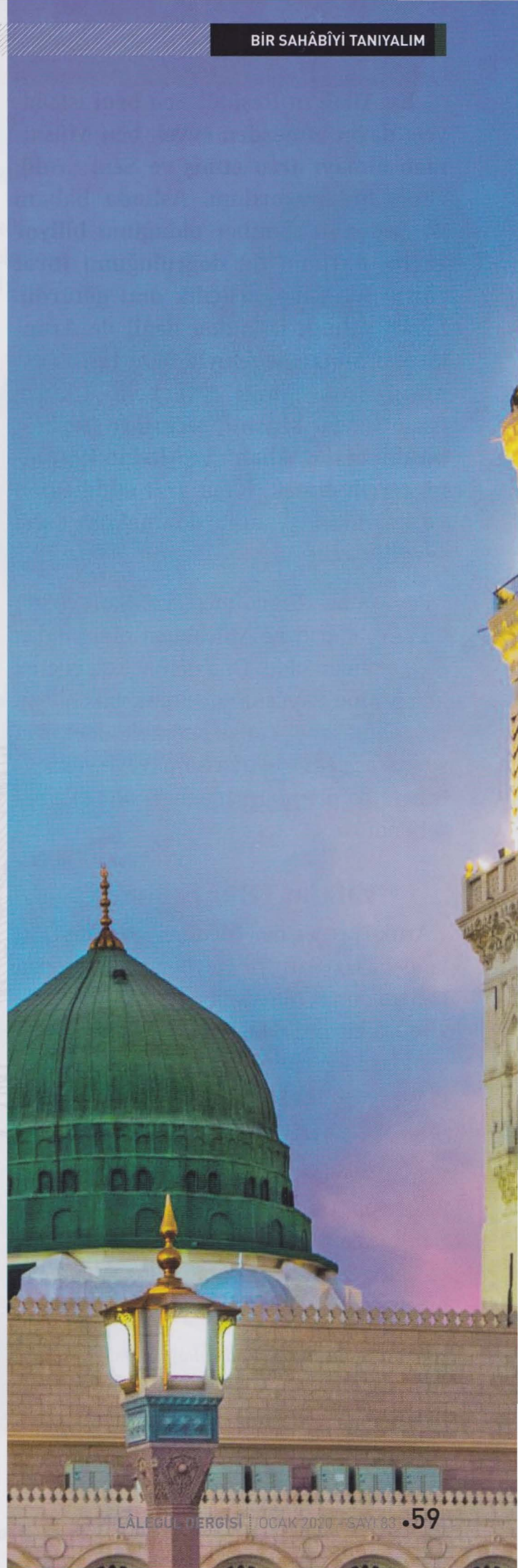
Müslüman Olması

Peygamber Efendimiz Yahudiler ile bir anlaşma imzaladıktan sonra Hz. Safiyye'ye İslam Dinini anlattı ve şöyle buyurdu:

- Eğer sen müslümanlığı seçer Allah'ı ve Resûlünü tercih edersen Seni Kendime zevce olarak alırım. Yok eğer yahudiliği tercih edecek olursan, seni azad ederim. Sen de gider kavmine kavuşursun.

Peygamber Efendimiz büyük bir âlicenaplık göstermiş ve onu iman edip Kendisine eş olması veya eski dini yahudilikte ısrar edip kendi kabilesine dönmesi konusunda serbest bırakmıştı.

Hz. Safiye, kibar ve zekî bir hanımefendi idi. Peygamber Efendimiz tarafından kendisine böyle bir teklif yapılmasına da hiç de şaşırılmamıştı. Çünkü o, Peygamber Efendimizin hanımları arasına katılacağını, evvelce rüyasında görmüştü. Bu teklif üzerine hiç tereddüt etmeden kendisine yakışan şu muhteşem cevabı verip tercihini açıkladı:

- **Ey Allah'ın Resülü! Sen beni İslamiyete davet etmezden evvel, ben Müslüman olmayı arzu etmiş ve Seni tasdik etmiş bulunuyordum. Aslında babam da Senin peygamber olduğunu biliyor ve bu davanın da doğruluğunu itiraf ediyordu. Fakat ırkçılık onu götürdü. Senin yahudi ırkından değil de Araplardan olman sebebiyle Seni tasdik etmemişlerdi. Şimdi Sen beni küfürle İslamiyetten birisini seçmekte serbest bırakıyorsun. Allah'ı ve Allahın Resûlünü tercih etmek, bana azat edilmekten ve kavmimin yanına dönmekten daha sevgilidir!..**

Peygamber Efendimiz Hz. Safiyye'nin bu cevabından ve Müslüman olmasından çok memnun oldu. Onu derhal azat ederek hürriyetine kavuşturdu. Sonra nikâhlayıp zevceliğe kabul etmek suretiyle, onu hem soy ve asaletine uygun bir pâyeye yükseltti hem de müminlerin annesi olmakla şereflendirdi.

Zifafın Tehir Edilmesi

Artık Hayber'den Medine'ye dönüş başlamıştı. Hz Safiyye Hayberde iken iddeti tamam olmuş olmasına rağmen Efendimiz zifafı tehir etti. Hayberden altı mil kadar uzaklaşıldığı ve **Sibar** mevkiine gelindiğinde ise, bu defa Hz. Safiyye buna muvafakat etmediği için zifaf yine tehir edildi.

Yola devam edildi. Hayberden iyice uzaklaşıp on iki mil kadar uzaklıktaki **Sahba** mevkiine geldiklerinde Hz. Safiyye muvafakat etti. Burada konaklandı ve bu mevkide zifaf gerçekleşti.

Ümmü Süleym (*Radıyallahü anha*) Hz. Safiyye'yi gelin gibi süsleyip kokular sürerek hazırladı. Efendimiz için kurulan çadıra getirdi. Peygamber Efendimiz ona çok

yumuşak davrandı, önce sohbetiyle onu teskin etti, onun korku ve endişelerini giderdi. Bu arada kendisine, **Sibar** mevkiinde zifafa muvafakat etmeyişinin sebebini de sorunca Hz. Safiyye dedi ki:

- **Ya Resûlellah! Orası Haybere yakın olduğu için yahudilerin yakınında Sana bir kötülük ve zarar gelebileceğinden endişe ettim. Şimdi onlardan iyice uzaklaşınca artık emniyete kavuştum.**

Onun bu ifadesi, tutumu ve gayreti Efendimizin çok hoşuna gitti, yanındaki kıymet ve itibarı da arttı.

Peygamber Efendimiz, sabahleyin erkenden çadırından çıkınca Ebu Eyyub el-Ensari (*Radıyallahü anh*)'ı elinde kılıç olduğu halde çadırın önünde nöbet beklerken gördü.

- **Ya Eba Eyyub! Nedir bu halin!** diye sordu. Ebu Eyyub el-Ensari dedi ki:

- **Ey Allahın Resülü! Şu yanına girdiğin kadından Sana bir zarar gelir diye korktum. Çünkü babasını kardeşini kocasını amcasını ve kabilesini öldürüp helak ettiğin bu kadın, intikam hissiyle Sana bir zarar verebilir düşüncesiyle korktuğum için buradan ayrılamadım, dedi.**

Peygamber Efendimiz tebessüm ederek: **"Allah Seni hayra erdirsin."** Buyurdu ve:

- **Ey Allahım! Beni koruyarak gecelediği gibi Sen de Ebu Eyyub'u koru!** diye Ona dua etti.

Sahbâ mevkiinde üç gün kalındı ve orada zifaf merasimi yapıldı. Ashabı Kiramın toparlayıp bir araya getirdiği yiyeceklerle düğün yemeği ikram edildi.

DEVAM EDECEK

DR. İHSAN ŞENOCAK

HİNDİSTAN SEYÂHATİNDEN İBRET LEVHALARI -1-

Gemiler Hindlilerle, Arapları Hind Okyanusu üzerinden birbirine bağlayan köprü gibiydi. Hind piyasasının her nevi malı Arap şehirlerindeki pazarlarda hüsn-ü kabul görürdü. Araplar, Hindlere de, mallarına da hayrandı. Her iki millet de puta tapar, taştan, bakırdan medet umardı. Masalları, yalanları, yalandan kahramanları her ikisinin de meşhurdu.

Araplar, Allah Rasulü ile değişip Müslüman olunca Hindliler onlara hayran oldu: “*Yol kesen Bedeviler gitti, yerine, adalette, merhamette bayraktar bir millet geldi.*” dediler. Sahabe hayatı semadan gelen bir yağmur gibi yüreklerine değdi Hindlilerin. Bir anda hâfızaları canlandı ve gerçeğin kucağına düştüler.

Kutsal kitapları Rig-Veda’da geleceği haber verilen “Ahmed”in, Yacur Veyd’daki “**Muhammed**”in (*Mevlânâ Rüknu’-d-Din, Tavzihu’l-Akaid, Lahor, b.y.56.*) insanları hak yola davet etmeye başladığını, değişen Araplar’ın da Onun öğrencileri olduğunu anladılar.

Kilise’yi, Havra’yı çökerten, Roma’yı sarsan İslam; Hindistan’ın belli bölgelerinde büyük bir heyecana vesile oldu. Kappal Vustulu, hizmetçisi Ninda’ya, Mityerya’nın yani **Âlemlere Rahmet** olarak gönderilen Peygamber’in vaktinde geleceğini müjdeledi. (*Zaferullah Daudî, Pakistan ve Hindistan’da Hadis Çalışmaları, İnsan yayınları, İstanbul, 1995, sh:25*)

Çözülemeyen sorunları ve bitmeyen kavgaları Ona havale edenler umutsuzluk yolunun sonuna ulaşmanın heyecanı içerisindeydi. **Serendib’e Allah Rasulü’nün** haberi ulaşınca, en zeki birini hazırlayıp elçi olarak Ona gönderdiler. Ne var ki yol manilerinden dolayı elçi Medine’ye ulaştığında **Allah Rasulü** ahirete irtihal etmiş, **Hazreti Ömer** Halife olmuştu. Bir müddet **Hazreti Ömer**’le birlikte olduktan sonra geri dönen elçi, yolda vefat eder, **Serendib’e** daveti kölesi iletir. (*Ramehurmuzi, Acaibu’l-Hind, Ayasofya, no:3306, 77b, Daudî, a.g.e., 26*)

Müslüman tüccarların müşteri ise satıcıdan, satıcı ise müş-

teriden yana tavır almaları, pazarlara hak-kaniyet ayarı yapmaları yürekleri fethetti. Şehirlerde, köylerde toplu ihtidalar yaşandı, puthaneler yıkıldı, camiler yapıldı. Hindistan'tan tekbir sesleri yükseldi. Cahiliyye'yi nesheden İslam, ilk Müslümanların irfanıyla Hindistan'da putlara kahredecî darbeler indirdi. “*Lâilâhe illellâh*” diyen Hindliler putlarını kendi elleriyle kırdı.

Önce Yürekler Fethedildi

Hazreti Ömer'e, “*Dünya onların, âhiret bizim olsun*” diyen **Peygamber-i Ekber'in** öğrencileri halleriyle şehirlerden önce yürekleri fethetti. **Abdurrahman ibni Semure**, Daver şehrini İslam devletine katınca, altından bir putun kolunu kopardı, yakuttan olan gözlerini çıkardı sonra da şehrin reisine dönüp, “*Altın ve mücevheri al, senin olsun. Ben bunu, putun hiçbir şekilde ne zararı, ne de faydasının olmadığını göstermek için yaptım.*” (Belâzurî, *el-Büldân ve Futûhuhâ, el-Mektebetu'l-Asriyye, Beyrut, 2008, 356*) dedi.

Allah Rasulü'nün ashabından **Mucâşi' ibni Mesud** da Kabil'de bir puthanede aynı işlemleri yaptı. (İbn Hacer, *el-İsâbe fî Temyîzi's-Sahabe, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, 1995, 5/570*)

Onlar ellerini ne altına, ne de mücevhere uzattılar. Muhataplarına dünyalık istemediklerini söyleyen peygamberler gibi sahabe de zenginlerden aldıklarını fethedilen bölgelerin fukarasına infak etti.

Altın Sizin, Yürekler Bizim Olsun

Altın ve bakır için savaşan, toprak için kabileleri ortadan kaldıran Hindular, “*Muhammed (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) bu Arabları ne halde getirdi?*” diyorlardı. Bir kese altına mâlik olmak için bir kervana ölümü göze alıp saldıranlar şimdi kırdıkları putların yakutlarını da, altın parçalarını da onlara veriyordu. “*Böyle bir ordu düşman olamaz*”, dediler. “*Çünkü düşman, altınları hasmının avucuna koymaz bilakis avuçtakini alır.*” dediler. Hindistan'da insanlar birbirine: “*Madem altın ve gümüşü bize veriyorlar. O halde neden savaşıyorlar?*” diye soruyordu.

Hazreti Ali ve Ömer ibni Abdülaziz'in hilafet yıllarında yüreklere yeni yollar keşfedildi. İhtida rüzgârı yeniden esmeye başladı. Şehirler, köyler bir çağlayan gibi İslam'a akıyordu. Karadan, denizden tâcirler, murâbitler, komutanlar Hindistan'a harekât üzerine harekât düzenledi. **Ömer ibni Abdülaziz**, onlara “*Müslümanların lehine olan sizin de lehinize, aleyhine olan sizin de aleyhinize olacak*” (Belâzurî, a.g.e., 391.) teminatını verdi.

Hindistan'da Müslümanlar tanıdıkça insanlar İslam'a koştı, puthaneler kapandı, tapınaklarda baykuşlar ötmeye başladı. **Gazneli Mahmud** devlet çapında büyük hizmetler yaptı. Sapık fırkaları etkisiz hale getirdi. Puthane Somnat'ın bütün putlarını parçaladı. Kimse kalkıp da puttan tanrıları müdafaa etmedi. Çünkü Müslümanlar, diğer bütün ordulardan farklı olarak altınları değil yüreklerine talipti. Ekber Şah'ın “*Tanrısal Dini*” ile başlayan büyük ilhad hareketini ise İmam-ı Rabbani imha etti. İslam'ın devlet düzeyindeki hâkimiyeti 1857 yılında başlayan İngiliz istilasına kadar devam etti.

Üç Koldan Gelen İngiliz İstilas

İngilizler sahabenin yürek fethiyle girdiği Hindistan'ı, sömürü, şarkiyat ve misyonerlik yollarıyla kuşatıp istila etti. Büyük mücadeleler ve on binlerce şehitten sonra Hindistan düştü, haydutlara teslim oldu. İngilizler harabeyi de harap etti. Sonra da tahribe direnen noktaları içerden ifsat etmek için hususi adamlar tayin etti. Diliyle, lisanıyla Müslüman, kalbiyle İngiliz olan bir güruh İslam adına İslam'la savaştı.

İkinci bin yılın müceddidi **İmâm-ı Rabbânî**
Hazretleri'nin türbesi

İngiliz işgali, pek çok cihette **Ekber Şah**'ın ifsadına benziyordu. Bu yüzden **İmam-ı Rabbani'nin**, kuşatan ve kucaklayan kıyamı İngilizlere karşı direnen Müslümanlar için örnek oldu. Ulema daha ilerlere gidebilmek için bir süreliğine geri çekildi. Uzun süreli bir savaş için derin mevziler kazıldı. *Diyobend, Nedvetu'l-Ulema ve Mezâhiru'l-Ulûm* gibi ilim ve fikir külliyeleri neşv ü nema buldu.

İmam-ı Rabbani'nin diriltten mektupları Nebevî mücadelenin nasıl olacağı noktasında yeniden okundu; *Sünnet-i Seniyye* mecerası büyük ruhlu âlimler yetiştirecek bir derinlikte sonuna kadar açıldı.

Bin Bir Cepheli Bir Savaş

Ulema, İngilizlerin çok yönlü saldırılarına karşı her mevzide hakikat müdafaası yapma kararı aldı. Bu uğurda can verdi fakat mevziyi terk etmedi. Kimi **Rahmetullah Hindî** gibi münazara meclislerinde papazları ilzam etti, kimi mezhepleri, kimi Sünnet'i, kimi topyekûn İslam'ı savundu. Bin bir cepheli bir savaş vardı Hindistan'da. Kimi ihanetle içerden, kimi hıyanetle dışardan saldırıyordu. Kâh rahlenin başında, kah Osmanlı'ya yardım seferberliğinde, kah da İngilizlere karşı mücadele mihrabındaydı ulema.

Hindistan, tarihinin en zor zamanlarını yaşamaktaydı. Devlet çökmüş, sancağı ulema devralmış; Onlar da büyük kayıplar vermişti. Müslüman halk, İslam'a sadece elleriyle değil bütün hasseleriyle sarıldı.

Kahramanlar zor zamanlarda ortaya çıkar ya; Hind coğrafyası da zor bir zamanda Ümmet'e Muhammed Kasım, Enver Şah Keşmirî, Eşref Ali et-Tehânevî, Süleyman en-Nedvî gibi âlimler armağan ederek İslam'ın yenilmezliğini gösterdi...

Kavuştuğunu Zannedenlerin Yolda Kalmışlığı

Hindistan'a uçakla giden her Müslüman, sahabenin at ya da deve sırtında put kırmak için yürüdüğü yolu, havadan geçmenin hicabını yaşar ya da yaşamalı... Esasında kızaran bir yüzden ya da acı çeken bir yürekten dolayı sevinmek gerekir. "Yapmam gerekenlerin hiçbirini tam olarak yapamamanın hüznü içerisindeyim. Bir vakit namazı kazaya bırakmadım fakat huzuruna göndermeye layık da bir namaz kılamadım Ya Rabbi!" diye üzülebilenlere ne mutlu!

Kendi payıma itiraf edeyim ki, bunda da mukallidiz. Hüzünden yürekleri daralanları ya da âlemin ahvaline bakıp neredeyse kendini helak edecek olan (*Kehf:6*) **Peygamber-i Ekber**'e uyuyor gibi olmanın sarhoşluğu içerisindeyiz. Kavuştuğunu zannedenlerin yolda kalmışlığı bizimkisi. Yolu menzil; menzili de yol addettiğimizden, menzile varmak ya da yolda yol almak için bir gayretimiz de yok. Bu yüzden, hep dualarımız icabetsiz, seferlerimiz de zafer-siz sonlanıyor.

İman Ordusunun Büyük Kumandanı:

İmam-ı Rabbani'ye Doğru

Hindistan'ı inkâr ordusuna karşı diriliş mücadelesini başlatan **İmam-ı Rabbani** gibi büyük velilerin, 39 yıllık bir ömre ancak bir asırda yazılacak kadar kitap sığdıran **Abdülhayy el-Leknevî** gibi âlimlerin yurdu olarak tanıdım.

Ne Hind kumaşı, ne âşıkların uğrak yeri Taç Mahal'di bizi oraya çeken. İslam erlerinin enfuste ve afakta nasıl mücadele edeceklerini bize öğreten büyük kumandan İmam-ı Rabbani ve Onun yolunda yürüyenlerin destanını dinlemeye gidiyorduk.

Muâsır Bir Gazalî

Uçakta İngilizlerin akıl oyunları ile yaptığı hamleleri akamete uğratmak için kalemiyle en ön safta çarpışan, Ümmet evlatlarının yüreğine saplanmak için atılan zehirli inkâr oklarına göğsünü siper eden allâme **Muhammed Abdulbarî en-Nedvî'nin**, “*ed-Dîn-u ve'l-Ulûmu'l-Akliye*” adlı eserini mütalaa ettim.

Hind coğrafyasında zor sorulara mukni cevaplar verdiği için kendisine, “*Hakîmu'l-Umme*” denen **Eşref Ali Tehânevî** kitabın yerini kıymetlendirirken ona, “*Dini muhafaza eden demir bir kale*” olarak tavsif ettiği bu kitap ulema ve akademisyenlerden oluşan bir topluluğun önünde akdedilen bir konferanstan ibaret, daha sonra ise **Reşid en-Nedvî** tarafından Arapça'ya çevrilmiş.

Hind coğrafyasında zor sorulara mukni (iknâ edici) cevaplar verdiği için dolayı kendisine “Hakîmu'l-Umme” denen Eşref Ali Tehânevî

Dur Ey Akıl!

Din'in terakkiye mâni olduğu yalanının her yerde yayıldığı bir zamanda, İslam'ın nelere ve nasıl mâlik olduğunu delileriyle ortaya koyan “*ed-Dîn-u ve'l-Ulûmu'l-Akliye*” akla önce ulaşabileceği nihai sınırı gösterdi sonra da “Dur!” dedi ona. “İşte burası sana tayin edilen dünyanın sidre-i müntehası, öteye dair, öteden habersiz söylediğin her şey senden sonra gelecekler tarafından çürütülecek; bu da nesiller boyu böyle devam edecek; İnsanlar da bu yaptığına bilim

diyecekler. Yapma ey akıl! İnsanlığı mağruriyetine kurban etme! Felsefenin en zor bahislerini gel, birlikte konuşalım. Hem de sonuna kadar... Acziyetini, ifade edemezliğini, “*Din, terakkiye manidir!*” diye İslam'a mal etme!” dedi.

Kitabın sonuna geldiğinizde akliyat cephesinin şımarık çocuklarına dair zihninizde oluşan hüküm şuydu, “*Onlar sadece zannın ardı sıra gidiyor ve yalnızca yalan söylüyorlar.*” (Yunus:66) ya da “*İşin aslı şu ki, onlar, mahiyetini kavrayamadıkları ve henüz kendilerine yorumu gelmemiş olan şeyi yalanladılar.*” (Yunus:39)

İslam'ın üzerine çöküp, onu yok etmeyi amaçlayan Batı Aklına haddini bildiren **Abdulbarî en-Nedvî'ye**, menhecte bir kurbiyet, harekette bir aidiyet aranacaksa o, **Gazzalî**'dir. Eserini **Gazzalî** ruhuyla, Onun çizgisinde telif etti. **Gazzalî** gibi önce felsefi metinler okudu, onların mahiyetini kavradı, hedeflerini keşfetti, sonra insanların sorunlarını çözecek yegâne nizamın İslam olduğunu ilan etti.

Din ve akıl noktasında eski-yeni çok sayıda eser okuduğunu söyleyen **Ebu'l-Hasan en-Nedvî**: “Bu kitap Peygamberlerin ilminin yanılmaz olduğunu ilan ve isbat ediyor.” dedi. (Bkz. Muhammed Abdulbarî en-Nedvî, *ed-Dîn-u ve'l-Ulûmu'l-Akliyye*, Leknev 2011)

Kardeşlerim **Abdullah, Mahmud** ve fakirden oluşan ilim talebelerini İstanbul'dan Hocam **Selman en-Nedvî'nin** İstanbul'daki oğlu **Yunus** uğurladı. Leknev Havaalanında ise diğer oğlu **Yusuf** karşıladı. **Yunus** da ağabeyi **Yusuf** gibi Arap'tan daha fasih Arapça konuşuyor, her ikisinin de ilmi seviyesi yaşlarının çok üzerinde.

Nedvetu'l-Ulema

Leknev'e doğrudan uçak olmadığından Delhi'ye indik. Havaalanında Sihler daha fazla göze çarpıyordu. Şükür ki Delhi'de, Hindistan'ın Ankara Konsoloslukunda

olduğu gibi, “Niçin Hindistan’a gidiyorsunuz? İnsanları İslam’a davet etmek gibi bir niyetiniz var mı?” türünden garip sorulara muhatap olmadık.

İkinci vakti Leknev’e ulaştık. **Yusuf en-Nedvî** kardeşimle havaalanından *Nedvetu’l-Ulema*’nın merkezine doğru yola çıktık. Yolda yoğun bir trafik vardı. Bisiklet, motosiklet, inek, üç tekerlekli taksi, kamyon ve otobüsten oluşan bilcümle canlı ve cansız varlıkların seyrettiği yol, vasıtalara göre çok dardı. Hiç susmayan kornalar ve sabrı tükenmeyen sürücüler arasından geçerek *Nedve*’ye vardık. Yemek vaktiydi. Doğruca büyük bir salona geçtik.

Yerde serili sofraya örtüsünün, sağlı sollu iki tarafında **Sünnet-i Seniyye** üzere oturan hocalar ve misafirler vardı. İçeriye girince salonun dip tarafına düşen masada misafirlerden ya da hocalardan hastalıktan dolayı yere oturamayanlar yemek yiyordu. Fakat yer sofrasına da, masaya da sadelik ve teva zu hâkimdi.

Her Çocuğun Adı Muhammed

Nedvetu’l-Ulema’nın lideri **Mevlana Muhammed er-Râbi’**in odasındayız... **Allah Rasulü**’ne olan muhabbetinden dolayı bütün çocuklarına **Muhammed** adını veren bir babanın dördüncü evlâdı O.

Pederi birinci oğluna **Muhammed el-Evvel**, ikinciye **Muhammed es-Sâni**, üçüncüye **Muhammed es-Sâlis**, dördüncüye **Muhammed er-Râbi’**, beşinciye ise **Muhammed el-Hâmis** adını koydu.

er-Râbi’ aynı zamanda *Nedve*’yi bütün bir aleme tanıtan büyük mütefekkir ve davetçi *Hakîmu’l-Umme Ebu’l-Hasan en-Nedvi*’nin kız kardeşinin oğlu. **Muhammed er-Râbi’** küçük bir odada kardeşi *Muhammed el-Hâmis (Vadîh)*le birlikte kalıyor. Beş Muhammed’ten geriye kalan bu iki kardeş birbirinden hiç ayrılmıyor.

Hindistan’da gerek ulemadan, gerekse halktan bütün çocuklarına “*Muhammed*” adını koyan, bir **Muhammed** diğerleriyle karışmasın diye her birinin adını bir peygamber ismiyle terkip edip **Muhammed Yahya**, **Muhammed Yusuf**, **Muhammed Zeke-riyya** diyen babalar da var.

Mevlana Muhammed er-Râbi’i, *Leknev*’de defaatle, *Tekâyâ* köyündeki **Ebu’l-Hasan en-Nedvi**’den kalma evde de bir defa ziyaret ettik, birlikte aynı sofraya oturduk. Her defasında aynı zerafet, aynı nezakete şahit olduk. Bir Osmanlı evladını mihraba geçirip, selamdan sonra kalkıp namazını tamamlayacak kadar Devlet-i Aliyye muhabbeti olan bir âlim.

Haftada altı akşam *Nedve*’de, bir akşam evde kalıyor. Akşam yemeğini mütevazı bir odada *Nedve*’deki kibâr-ı ulema ile birlikte yiyor. Fakat yemek *Nedvetu’l-Ulema*’nın mutfağından değil de, evlerden geliyor. Herkes evinden ne getirdiyse sofraya o koyuluyor.

İlimde İtidal Çizgisi

Bir tarafta İngiliz hâkimiyeti ve **Sir Seyyid Ahmed Han** (ö.1898) gibi, onların himayesinde hadisler hakkında şüpheler yayan, mucizeleri inkâr eden, dış güçlerle birlikte

Hindistan’da İngiliz emellerine hizmet eden Sir Seyyid Ahmed Han

hareket etmenin gereklilik arz ettiğini iddia eden *Aligarh Ekolu*, diğer tarafta ise dünyaya kapalı, bütün meselesi metin tercüme etmekten ibaret olan bazı medreseler ve hocaları... *Nedvetu'l-Ulema* böyle bir süreçte bir araya gelen âlimler tarafından 1894'te Kanpûr'da kuruldu. 1898'de Leknev'e taşındı. Aynı yıl *Dâru'l-Ulûm Nedvetu'l-Ulema* açıldı.

Her Şeye Hazır Olmak

İşgal altındaki Müslümanların her nevi ihtiyaçlarını karşılayacak ilim adamları yetiştirmek, ulema arasındaki ihtilafı gidermek, dinle meşgul oluyorum zannıyla dünyayı terk etmenin, dünyaya hâkim olmayı emreden dini de terk etmek anlamına geldiğini öğrenciye anlatan, Aligarh Üniversitesi ile yayılmaya başlayan Batı'yı üstün görme zilletinin yok edici bir maraz olduğunu ilan eden, kurtuluşun ancak İslam'ın âli esasları ile hareket ederek mümkün olacağını savunan *Nedve*, onbinlerce talebe yetiştirdi.

Şibli Numani'den, **Süleyman en-Nedvî** ye kadar güçlü kalemleriyle siyer alanında önemli çalışmalar yaptı. Bu çalışmalarla, İngiliz himayesindeki akımların **Allah Rasulü** etrafında oluşturmaya çalıştığı vehimler izale edildi. İslamî eğitimin bir vadide, çağdaş bilimlerin başka bir vadide olmasının caiz olmadığını, tarih, biyoloji, kâinat başta olmak üzere her alanda insanları araştırmaya çağırın bir Kitab'a iman edenlerin ilimleri bu şekilde kategorize etmelerinin de doğru olmadığını ifade etti.

Müslüman, **Allah Rasulü'nün** "Hikmet müslümanın yitiğidir. Onu nerede bulursa alır." talimatı gereğince bütün uygarlıkların müktesebatını inceleyecek ve "Huz mâ safâ, da' mâ kedure / Berrak olanı al, bulanık olanı bırak" fehvası gereğince uygarlıkların envanterini öz-posa ayırımına tabi tutacak. Çağın ihtiyaçlarını da dikkate alarak "Kâfirlere karşı elinizden geldiği kadar güç hazırlayın." (*Enfal:60*) ayetinin gereğini îfa edecek, her şeye, her zaman, her nevi imkânla hazır olacak.

Hayra Motor, Şerre Fren

Nedvetu'l-Ulema tarihi süreç içerisinde "Hayra motor, şerre fren oldu." Bölen, parçalayan, tahrik eden yaklaşımlara karşı direndi. **Süleyman en-Nedvî** ahir ömründe *Diyobend Dâru'l-Ulûm'un* allâmesi **Eşref Ali Tehânevî**'nin dergâhında uzlete çekilerek **Ebu'l-Hasan en-Nedvî** de, Ramazan'ın son on gününde **Zekeriyya Kandehevî**'nin yanında itikafa girerek bir âlimin ulemaya nasıl bakması gerektiğini haliyle gösterdi.

"Benden Sonra Kime İbadet Edeceksiniz?"

Farklı coğrafyalardaki Müslüman gençlerin İslamî tasavvurlarının oluşmasında derin tesiri olan **Ebu'l-Hasan en-Nedvî**'nin vefatı (1999) üzerinden yıllar geçti. Fakat *Nedve*'de etkisi, O hala yaşıyor gibi devam ediyor. **Muhammed er-Râbi**'in odası başta olmak üzere pek çok yerde vasiyeti asılı. **Hazreti Yakub**'un oğullarına vefatı öncesinde yaptığı konuşmayı bildiren ayet-i kerimeyi vasiyet olarak bıraktı: "Benden sonra kime ibadet edeceksiniz?" diye sorunca **Peygamber** oğulları: "Senin, ataların İbrahim, İsmail ve İshak'ın ilahı, tek ilah olan Allah'a ibadet edeceğiz, dediler." (*Bakara:133*)

Hazreti Yakub dünyadan ayrılırken, ne çocukları, ne de geride bıraktığı dünyalıkların akıbetinden etkilendi. "Kime kulluk edeceksiniz, İslam'ın mevzisinde bekleyecek misiniz?" diye sormuş, bu sorunun cevabını aldıktan sonra huzur-u kalple ruhunu teslim etmişti. **Ebu'l-Hasan** da öğrencilerine, "İslam'ın Hindistan'da sahabeyle başlayan yürüyüşünü sürdüreceksiniz, yüreklerinize; makam sahiplerinin nefislerine değil, 'Allah'a kul ol ve ölene kadar da buna sadakat göster!' diyecek misiniz?" diye sormuştu. Hocalarının ihtar hükmündeki vasiyetinden müstefid olabilmek için, onu neredeyse her odaya asmışlar. Yoldaki işaret gibi, dermansız kaldıklarında, moralsiz olduklarında onu okuyorlar.

Tekâyâ

Yoğun bir trafik ve yine korna sesleri arasında *Leknev*'den **Ebu'l-Hasan en-Nedvî**'nin köyü olan *Tekâyâ*'ya doğru yola çıktık... **Nedvî**'nin köyüne giderken durup namaz kıldığı mütevazı camiyi de ziyaret ettik. İçerde Tebliğ Cemaatinden davetçi Müslümanlar vardı. Yolda yine arabalar birbirinin şeridinde gidiyor; bir taraftan kamyon geliyor, diğer taraftan bisiklet yola çıkıyor, motosiklet şerit ihlali yapıyor, kuralsızlığın kural olduğu trafikte “*Şimdi bir kaza olacak*” diye endişeleniyorsunuz, sonra da “*Elhamdülillah bu da geçti.*” deyip şükrediyorsunuz.

Tekâyâ'da'yız... Köyü, **İmam-Rabbani'nin** halifelerinden **Adem Bennurî**'nin emriyle Hicri 1083'te **Şeyh Şah Alemullah** kurdu. **Alemullah** daha sonra köye büyük bir mescid inşa etti. Şimdi ise köyde *Nedve*'ye bağlı ilkokuldan matbaaya, yayın evinden, dâru'l-huffaza kadar çeşitli bölümleri olan büyük bir külliye var.

İmam-ı Rabbanî Yolundan Şehid Bir Devlet Başkanı

Önce bir asker, sonra ise mücahid bir alim olarak temayüz eden **Ahmed b. İrfan eş-Şehîd** de *Tekâyâ*'da doğdu (1787). 17 yaşında babası vefat edince *Leknev*'e gitti. Orada askerî hizmetlere devam etti. **Şah Veliyullah ed-Dihlevî**'nin medresesi alakasını çekti ve 1807'de Delhi'ye gitti. **ed-Dihlevî**'nin iki oğluna öğrenci oldu. 1817 yılında Müslümanları bid'atları terk edip Sünnet'e ittiba etmeye çağırın daveti Hindistan'ın hemen her noktasında yankı buldu. **Şah Veliyullah** soyundan **Abdullah ve Şah İsmail** de ona biat etti. Kısa zamanda çağrısı büyük bir alaka uyandırdı, binlerce insan Onun İslam ahkâmının hayata tatbik edilmesi mücahadesine fiili destek verdi.

Ahmed ibni İrfan Müslüman yüreklere cesaret aşıladı. *Tekâyâ* köyünde toplanan insanlara yaptığı konuşmayla yol güvenli-

Hindistanlı büyük âlim merhum **Ebu'l-Hasan en-Nedvî**

ği olmadığından dolayı haccın Hind Müslümanlarından düştüğü yönündeki fetvanın geçersiz olduğunu ilan etti. Cemaati hacca davet etti, gücü olmayanlarının masraflarını tekeffül edeceğini söyledi. 70 yürekli Müslümanla 1820 yılında *Tekâyâ*'dan *Haremeyn*'e doğru yola çıktı.

Hindistan'ın her tarafından Müslümanlar, **İmam Ahmed ibni İrfan**'ın Pencab'ı Sih'lerden kurtarmak için yaptığı cihad çağrısına icabet etti. Büyük bir seferberlik başladı. İmam 1826 yılında Hindistan'ın kuzeyine doğru hareket etti. Hedefinde hem Pencab'ı karargah yapmak, hem de güçlü bir İslam Devleti kurmak vardı.

Ne var ki içerden ve dışardan kuşatılmış bir haldeydi. Buna rağmen ilerleyişine devam etti. Çünkü karşısındaki insanlar dünyayı ne kadar seviyorsa O da şehâdeti o kadar öz-lüyordu. Yürüyüşüne devam etti. Peşaver'i başkent yaptı. Etraftaki emirler, kabileler gelip Ona biat etti. Valiler, kadılar atadı. Bölgede İslam ahkâmını yeniden tatbik etti.

Sihler'le zorlu savaşlar yaptı. Durdurulamayacağı anlaşılınca içerden çeşitli iftiralarla ordusuna nifak sokuldu. Peşaver yolunda ordusuna sızan hainlerin de yardımıyla şehid edildi (1831).

Ebu'l-Hasan en-Nedvî köylüsü olan **Ahmed ibni İrfan eş-Şehid**'i "*İzâ Habbet rîhu'l-îmân*" başlıklı eserinde anlattı. **Selman en-Nedvî** de büyük bir alanda kurmuş olduğu üniversiteye Onun adını verdi.

Ahmed ibni İrfan, "Alim ya İslam devletine biat eder, ya da (eğer yoksa) devleti kurup biat alır" düsturu gereğince hareket etti ve bu uğurda şehid düştü.

Bir Âlim Evi

Bir akşam namazından sonra kardeşim **Yusuf**'la, **Ebu'l-Hasan en-Nedvî**'nin seksen altı yıllık hayatının bir bölümünü geçirdiği evini ziyaret ettik. 88 yaşındaki halefi ve en yakın öğrencisi **Muhammed er-Râbi'** de oradaydı ve hasta yatağında bizi kabul etmekten imtina etmedi.

Odada **Muhammed er-Râbi'** evradıyla meşgul, kardeşi **Muhammed Vâdih** ise (bir gün önce kendisine hediye ettiğim) fakirin "*el-Makâlâtü'n-Nahdaviyye*" başlıklı kitabını okuyordu. İki makaleyi bitirdiğini, devam edeceğini söyledi; Dua etti. Daha sonra **Ebu'l-Hasan**'ın ruhunu teslim ettiği küçük odaya geçtik. İçeride (30 yıl önce Türkiye'deki evlerden kaldırılan) tahta bir divan, ahşap bir sandalye, kütüphane, vefat ettiği üzerinde olan cübbe ve hasta arabası vardı. Kitaplarının bir kısmı da oradaydı.

Ulema Böyle Yürür Hakka

Yıl 1999, Ramazan ayının 23... **Ebu'l-Hasan en-Nedvî**, köyündeki odada Cuma namazına hazırlanıyordu. Kıyafetlerini giymiş, kokusunu sürünmüştü. Adeti olduğu üzere 14 Yasin-i Şerif okumuş Kehf Suresi'ni okumak için de Mushaf-ı Şerif'i istemişti. Mushaf gelmeden Yasin'e devam ederken ruhunu Rabbi'ne teslim etti.

1999'da bir bin yıl daha devrilirken, Ramazan ayının üçüncü onunda, haftanın en faziletli günü Cuma'da, Yasin-i Şerif okurken bir alim, bir mütefekkir, bir davetçi ayrıldı dünyamızdan. Açıldı göklerin kapısı ve gitti **Ebu'l-Hasan en-Nedvî**. Kitaplarıyla büyüdüğümüz bu allameyi biz göremedik. Fakat 88 yaşında hâlâ tahta divanda yatan öğrencisi **Muhammed er-Râbi'**den zühd, takva ve vera babında çok şeyler öğrendik, çok...

Dur Yolcu!

Ebu'l-Hasan en-Nedvî'nin misafirlerini kabul ettiği, içerisinde birkaç yer minderi olan odanın duvarındaki vasiyeti ve **Hazreti Ebu Bekir**'in, "*Eyenkusu'd-Dinü ve Ene Hayyun/Ben hayatta iken İslam'dan bir şey eksilir mi?!*" mealindeki sözü, "*Dur Ey Yolcu! Büyük mesuliyeti kuşanma sözünü vermeden buradan ayrılma!*" diyordu.

O, bu levhalarla geride bıraktığı on binlerce öğrencisine, "*Hazreti Sıddık'ın iman ve kararlılığıyla yürümeyi emrediyor, leğende vapurunun batmasından korkanlara inat, kayıkla okyanuslara açılma talimatını veriyordu. Bütün Rabbani alimler gibi 'Ya ol, ya öl'*" diyordu.

Ebu'l-Hasan en-Nedvî'nin yaşadığı evin her köşesindeki zühd remizleri ve ruhunu teslim ettiği odanın sadeliği, **İmam Rabbani**'ye verasetin Onun soyundan gelmekle değil, yolundan gitmekle olduğunu anlatıyordu lakin anlamak isteyene...

Yusuf Karadavî

Yokken zahid, varken müsrif olanlara, **Nedvî**'nin evi, nasıl müstakim bir mümin olacakları noktasında bugün de önemli şeyler söylemekte. Gök kubbede bıraktığı sedaları dinlemesini bilenler ya da üzerinde yattığı tahta divana bakanlar, **Yusuf Karadavî** gibi köyden ağlayarak ayrılacaklar.

Ölünce heykelleri dikilerek yaşatılanlara inat âlimler yüreklere vurdukları mühürlerle yaşamaya ve yaşatmaya devam ederler.

Neden Osmanlı'yı Tarihten Silemediler?

*Nedvetu'l-Ulema'nın yayın merkezindeyiz... Raflarda Arapça, Urduca ve İngilizce kitaplar var. Bir ara içeriye seksen yaşlarında bir Şeyh girdi. Tanıştık, adı **Nezru'l-Hâfız en-Nedvî... Ebu'l-Hasan**'ın hem öğrencilerinden, hem de sefer arkadaşlarından... **Ebu'l-Hasan en-Nedvî**'nin Türkiye'ye seyahatlerini sordum. "İlk seferde birlikteydik." dedi.*

Peki neler hissetti ve hissettiklerinden neleri sizinle paylaştı?

Ebu'l-Hasan en-Nedvî İstanbul'a giderken çok endişeliydi. "Bu kadar yıkımdan sonra Türkiye'de Müslüman kalmış mıdır?" diye tereddütleri vardı. İstanbul'da bir dizi toplantıya katıldıktan sonra endişeleri, mutluluğa dönüştü. İstanbul'un kalbine vurulan muhteşem iki mühür gibi duran **Sultan Ahmed** ve **Süleymaniye**'ye bakıp iftihar etti. **Ayasofya** ile hüznü. Bütün bunlara rağmen Müslüman yürekler sekînet indiren, dayanma iradesi veren Allah'a hamd etti.

Sayıları az da olsa mücadeleden geri adım atmayan gençlerle dertleşti. Sonra bize döndü ve dedi ki, "Şu iki ayet-i kerimeyi şimdi daha iyi anlıyorum: 'Allah asla imanınızı zayi etmeyecektir.' (Bakara:143)

Bin yıl İslam'a hizmet eden, Doğu'da, Batı'da Ümmet'in imdadına koşan Osmanlı'nın imanını da âmâlini de **Allah Teâlâ** zayi etmedi. Hatırlayınız! Harabe kasabayı gördükten sonra 'Allah, bütün bunları öldükten sonra nasıl diriltecek?' diye taaccüp eden zat, yüzyıllık bir süre ölü kaldıktan sonra dirildiğinde **Allah Teâlâ** ona, 'Yiyeceğine ve içeceğine bak henüz değişmedi.' buyurmuştu (Bakara:259)

Yüz yıl yiyeceği bozulmadan koruyan **Allah Azze ve Celle**, bir avuç adamın Osmanlı'nın çocuklarını 40-50 yılda bozmasına müsaade eder miydi?! Yüzyıl yiyeceği bozulmadan koruyan, Fatih'in evlatlarını, onların ruhu mesabesinde olan medrese olmadan da diri tuttu."

Nar Ağacı Altında Başlayan Bir Diriliş Öyküsü

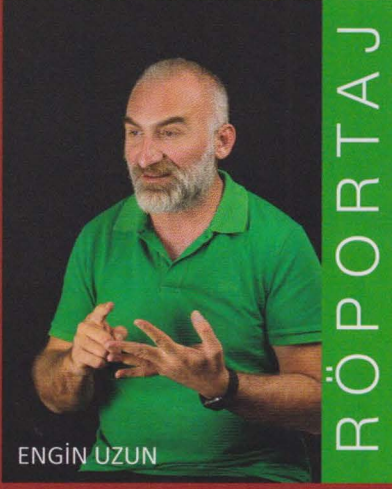
İngilizlerin desteği, hâinlerin yardımı ve Sihler'in saldırısı sonucu **Ahmed b. İrfan** (v.1831) şehid olunca, Müslümanlar her alanda kuşatıldılar. 1857 yılındaki ayaklanmada İngilizlerin düzenli ordusu karşısında yenilmeleri ise ikinci büyük darbe oldu. Çok sayıda âlim şehid edildi, bir kısmı da Hindistan'dan ayrılmak zorunda kaldı.

Böyle bir zamanda (1866) **Sehârenpûr**'a bağlı **Diyobend** kasabasındaki **Çatta Mescidi**'nin yanı başında son yüzyılın en büyük muhaddislerini yetiştirecek bir **Dâru'l-Ulûm**'un temelleri atıldı. Bu muhteşem külliyenin mana planında mimarı **Allah Rasülü... Mevlâna Kasım en-Nânotevî** (v.1880) rüyasında **Allah Rasülü**'nü görür, Efendimiz Ona nasıl bir medrese yapması gerektiğini bizzat anlatır.

İlk ders **Çatta Mescidi**'nin önünde şimdi yerinde şadırvan olan nar ağacının altında başlar. Sonra yüzlerce şubesi olan dev bir camia olur **Dâru'l-Ulûm**.

Ölüden diriye, diriden de ölüyü çıkaran **Allah Azze ve Celle** yürümeye niyet edenlere yol da veriyor, derman da.

Devam edecek inşaallah

Yaptığı umre ziyareti ile hayata ve yaptığı işe bakışı değişen ünlü fotoğrafçı Engin Uzun’la sanatını ve son zamanlarda çok sık paylaşılan fotoğrafının hikâyesini konuştuk.

Engin Uzun ürün, portre, manzara, moda fotoğrafları çeken bir fotoğraf sanatçısı olarak biliniyordu yalnız yakın zamanda başka bir kimliğiyle insanlar tarafından tanındı. Artık Engin Uzun deyince insanların aklına Mescid-i Nebevî ve Kâbe-i Muazzama geliyor. Bilhassa Efendimizin (sallâllahu aleyhi ve sellem) ravzâsının en net çekildiği fotoğrafı sadece ülkemizde değil dünyada ilgi uyandırdı. Nitekim geçtiğimiz aylarda, bahsettiğimiz fotoğraf efendimizin velâdet kandili münasebetiyle dergimizin kapağında da yer almıştı.

Engin Abi önce senin fotoğraf sanatına merakından başlayalım ve daha sonra önüne gelen her işi kabul etmemene vesile olan dönüm noktan, Hicaz ziyaretini konuşalım. Son olarak da bu fotoğrafın hikâyesine gelelim.

Mesleğimde yirmi beşinci yılım. Daha önce sahibi olduğum bir ajansta çalıştığım fotoğraf-

çının her defasında beni zor duruma sokmasından dolayı bu işe başladım. Önce bir denedim, müşterim beğendi. Sonra bir başka iş oldu derken kendimi bu işin içinde buldum. Sonra iş işi getirdi. Derken bir arkadaşım sayesinde kutsal topraklarla tanıştım. Hatta gitmeden bir gün evvel şu an asla yapmam dediğim işlerden bir tanesini yapmıştım.

Peki bu işleri yaparken Umre’ye gitme fikri, isteği nereden geldi?

Hiç yoktu. Arkadaşım İsmail Tongar sıkıştırdı beni “Hadi gidelim” diye, “Oğlum, çarpılıyorum oralarda ben.” dedim. Sonra radyoda yaptığı Kâbe Anıları programının birkaç bandını verdi bana. Sabaha kadar dinledim. Orada dinlediğim hikâyelerin etkisiyle ertesi gün aradım “gidiyoruz” dedim. Apar topar umre yolcusu olduk. Tabi bu işi yapanlar gittikleri her yerden kareler alırlar. Telefonumla yaptığım çekimlerden kısa bir film yapmıştım. O filmi seyrederken çok içlendim ve “Yâ Rabbi, beni bir daha çağırsan da ben yine gelsem” diye dua ettim. On iki saat sonra bir imam arkadaşım “Hazırlan, bizimle umreye geliyorsun” diye aradı. Onlarla gittim, oradayken “Allah’ım en büyük hayalim anacığım ve babacığım-la birlikte onların elinden tutup bir umre yapmak” diye dua ettim ve Rabbim üç ay sonra nasip etti. Sonrasında bizim Tongar’a Hac çıktı. Durumu duyunca çok sevindim, imrendim hatta kıskandım. Gerçi kıskanmak için önce kayıt olmak lazımmış. Onu da bilmiyordum. Bir Cuma günü, on dört gün var Hacca. Hutbe esnasında çok ağladım. Hutbede hoca ne anlattı onu bile hatırlamıyorum. Hutbe bitti. Namaz-

dan hemen sonra şu duayı ettim: Allah’ım ya burada al canımı, ya da bedenimi gönder oraya ve ben Hacı olayım. Tam 24 saat sonra yine Tongar aradı ve “Özel vize ile kontenjan açıldı” dedi. “Kaç para?” “70 bin TL!” Bir hırsızlık vakıası yaşamıştık yakın zamanda. Çok şeyimizi kaybettik. Bir arabam vardı 100 Bin TL değerinde. Tamam, arabayı satıp geliyorum dedim. Olur, olmaz derken arabayı sattım. O dönemde çok eleştirdiler beni lüks hac yaptığım ama tam tersini düşündüm. Başka fırsatım yoktu.

O zamanki mali durumunun iyi olmamasına rağmen değil mi?

Evet. Hatta acil paraya ihtiyacım olduğu için herkes düşük fiyat verdi. Hayırlısı deyip, neredeyse hac parama denk fiyata verdim. Dönüşte, birlikte gittiğimiz tur şirketinin sahibi aradı beni ve “Bundan sonra her sene benim misafirim olarak Hacca gelmeni istiyorum” dedi. Nedenini sorduğumda “Her sene bizim fotoğraflarımızı çek burada” dedi. Yani Arafat’ta ettiğim “Rabbim beni burada memur eyle” duam kabul oldu. Evvelki sene bir hac yaptık beraber, döndük, bu yıl da nasip oldu. İki hac arasında ailemi götürdüğüm bir umre var. Ramazan’da iki gün dahî olsa Medine’de bulunmak istiyoruz. Umremizi yapıp Medine’ye geçtik. Orada hiç olmaması gereken bir şey oldu ve ben bir kavgaya karıştım. Ağza alınmayacak ifadeler sarf ettim. Bizimkiler birbirine girdi derken dostum Diyaeddin Şahin “Hacım sen ne yaptın?!” dedi. Ben hala kendimi savunuyorum. O ise “Ayet var. Resulullah’ın (sallâllahu aleyhi ve sellem) yanında sesinizi yükseltmeyin diye

buyruluyor, sen kavga ettin ve üstelik küfür ettin” dedi. Ben hiç öyle düşünmemiştim. Akşam iftar vakti. Ramazan’da Medine’de milyona yakın Müslüman var. Girdiğin zaman Harem’e iftar vakti, herkes kolundan tutar ve seni sofrasına buyur eder. Çok güzel bir şeydir bu. Ben de heyecanla girdim içeri. İftara az bir vakit var. Fakat bir milyon Müslüman içerisinde ayakta kalan tek kişi benim. Kimse sofrasına davet etmiyor. Hayatımda yediğim en büyük tokattı. Düşünsene ezan okundu, herkes yiyip içiyor ve kimse seni davet etmiyor. Çok ağır geldi bana. Sonra bir daha da selamlamaya gitmedim, hep arkada kıldım namazı. Ardından Hac zamanı geldi. Kafile ile birlikte selamlama yapacağız ben duvar dibine geçtim ve “Selamünaleyküm Yâ Resulallah” deyip kaçtım. Zaten üç gün duruyoruz Medine’de. Her defasında uzaktan selamladım Efendimizi.

Hac sonrasında Medine’de bir otelin fotoğraf çekimi işini aldım. Hacdan bir ay sonra bir daha gittik üç arkadaş. Yine dostum Diyaeddin Bey var yanımda. Arkadaşlarım “Hadi selamlama yapalım” diyor ama ben köşe bucak kaçıyorum. İkinci, akşam, yatsı ... gitmedim. Yatsıdan sonra bütün cesaretimi topladım, otelde abdest aldım ve doğru selamlamaya gittim. Kaç-kaç nereye kadar. Bilirsin, yeşil halıların bitiminde barikat kurar polisler tersten giriş olmasın diye. Öbür tarafta da müthiş bir sıra var. Tam ters istikametten içeriye seyrediyordum. Polis kenara çekildi ve İngilizce olarak “Geç içeri” dedi. Şaşkınlıkla “ben mi?” dedim. “Evet sen” dedi. “Bak geçiyorum ha” dedim ama hala şoktayım.

Hülâsa tersten girip geçtim içeri. Minberin altında ilk defa namaz nasip oldu. İki rekât kıldım ve yanımdaki adam kalkınca onun yerine geçip iki rekât da orada kıldım. Sonra onun yanı derken atlaya atlaya tâ ki Resulullah’ın hücresi ile aramda bir demir kaldı. Görüyorum içeriyi hafif loş ışıklar arasında. İki saat efendimizin dizinin dibinde oturdum. Ağladım, sızladım, özür diledim, yalvardım, yakardım. Rabbim’e tövbe istiğfar ettim. Önümdeki, arkamdakini polis kaldırdı ama bana kimse dokunmuyor. Orada zayıf, incecik bir görevli duruyor. İngilizce olarak bir kare fotoğraf çekebilir miyim dedim. “Sadece bir kare ama” dedi. Ben de o heyecanla telefonu açmak yerine kapatmışım. Heyecandan ellerim titriyor, neyse güç bela açtım kamerasını, elimi soktum içeriye ve basılı tuttuğum için sıralı olarak üç kare çektim. Oradan bir çıkışım var ki sorma. Efendimizi yüzlerce kez selamlamışımıdır belki ve her defasında kemal-i edeple çıkış yaptım. Fakat bu sefer heyecanlan koşar adım dışarı çıkarken bir anda yaptığının ne olduğunu fark edip geri döndüm ve tekrar geri gelmeye başladım.

Başladım ağlamaya. Telefonumu çıkarıp baktım ve gördüğüm manzara müthişti. Bilinen en net, en iyi ve aydınlık fotoğrafı çekmiştim. Sonrasını biliyorsunuz, dünyanın her yerinde paylaşıldı. Sağolasınız, derginizin kapağında da paylaştınız. Birçok gazete, dergide gördüm. Her geçen gün de farklı yerlerde karşıma çıkıyor olması beni fevkalade mutlu etti. O fotoğrafı gören bir kişi “kim çektiyse Allah razı olsun” dese bana yeter.

Tabi şu an bilhassa Harem-i Şerif fotoğrafçısı olarak da anılıyorsun. Bu pâyenin sorumluluğu hakkında neler söylersin?

Bu çok büyük bir sorumluluk. Açıkçası bu şekilde anılmak insana yük bindiriyor. Artık iş alırken daha dikkatli oluyorum. Her işi kabul etmiyorum. Hamd olsun hâlimden de gayet memnunum.

Hayırlı gayretlerinde muvafakiyetler dilerim ağabey.

Çok teşekkür ediyor, Lâlegül Dergisi okuyucularından bu fotoğraf vesilesiyle birer salavat getirmelerini rica ediyorum. Hayırla kalın.

Nur Haktan konuştu.

Hikmetli Söyler

“Ömrüm boyunca oruç tutsam, hiç uyumadan geceleri ibadetle geçirsem, malımı parça parça Allah yolunda infak etsem, fakat gönlümde Allah’a itaat edenlere karşı bir sevgi; isyan edenlere karşı ise bir nefret duymasam, bütün bu yaptığım amellerden bir fayda göremem.”

Abdullah bin Ömer (Radiyallahü anhüma)

*“Dün öldü, yarın doğmadı, bu gün ise can çekişiyor.
Öyleyse şu anı değerlendirmek için amele sarıl”*

Biş-i Hafî

“Bazen, namaz ve oruçta bulamadığın derûnî mânevî halleri çaresizlik ve yoksullukta fazlasıyla bulursun.”

Atâullah el-İskenderî

*“İki musibet vardır ki, bunlardan daha fecisi yoktur. Bu iki musibet ölüm anında iner:
1- Malı toplayandan malının tamamı alınır. 2- Malın tamamı toplayandan sorulur.”*

Yahya bin Muaz (Rahimehullâh)

“Sende gördükleri zaman gizli kalmasını istediğin şeyi, başkalarında görünce ifşa etme.”

Hamdûn el-Kassâr

*“Yenerek nefsini kurtul şu behîmilikten,
Çünkü cisminle değil rûhunla insansın sen”*

Alî Ulvi KURUCU

*“Dünyaya önem verdiğimiz gibi âhiret için çalışsak en yüksek dereceye ulaşırız.
Şayet âhirete önem verdiğimiz gibi dünyaya çalışsak acımızdan ölüürüz.”*

Mahmud Efendi hazretleri (Kuddise Sirruhu)

ZİKİRLER, DUÂLAR VE FAZİLETLİ AMELLER

CEMÂZİYELEVVEL AYININ NAMAZLARI

Cemâziyelevvel ayının yirmi birinci gecesi (15 Ocak Çarşamba gününü 16 Ocak Perşembe gününe bağlayan gece) ekserî evliyâullâha mânevî mi'râc nasîb olduğu için, o gecenin ihyâsı îcâb eder (ki o gecenin ihyâsı niyetiyle iki rekât dahî kılınsa en azından Âmene'r-Rasûlü bile okunsa ihyâdan sayılır). (Muhammed ibnü Hatîriddîn, el-Cevâhiru'l-hams, sh:53-54)

Cemâziyelevvel ayının yirmi yedinci gecesi (21 Ocak Salı gününü 22 Ocak Çarşamba gününe bağlayan gece) iki selâmla sekiz rekât kılınır, her rekâtta Fâtiha'dan sonra Duhâ (Vedduhâ) Sûresi bir kere okunur.

Sonra ay bitene kadar: «سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ» “Sübbûhun Kuddûsün” zikrine devâm edilerek o ay ihyâ edilir ki, bu amellerin yüceliğinden bu ayın azameti de anlaşılmiş olur. (Muhammed ibnü Hatîriddîn, el-Cevâhiru'l-hams, sh:54)

CEMÂZİYELÂHİR AYININ NAMAZLARI

Cemâziyelâhir ayının ilk gecesi (25 Ocak Cumartesi gününü 26 Ocak Pazar gününe bağlayan gece) kolaya gelen sûrelerle iki rekât namaz kılınır, namaz bitirdikten sonra çokça istiğfarda bulunulur. (Muhammed ibnü Hatîriddîn, el-Cevâhiru'l-hams, sh:54)

SABAH NAMAZINDAN SONRA SÜREKLİ OKUYANI, CÜZÂM, DELİRME, KÖRLÜK VE FELÇTEN KURTARACAK VE KENDİSİNE CENNETİN DÖRT KAPISINI AÇTIRACAK TESBÎHÂT VE DUÂ

İbnü Abbâs (Radiyallâhu Anhuma) şöyle anlatmıştır:

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: «بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ إِذْ أَقْبَلَ شَيْخٌ يُقَالُ لَهُ قَيْصَةُ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا جَاءَ بِكَ وَقَدْ كَبِرْتَ سِنَّكَ وَدَقَّ عَظْمُكَ»، فَقَالَ: «يَا رَسُولَ اللَّهِ! كَبِرْتَ سِنِّي وَدَقَّ عَظْمِي وَضَعُفْتُ قُوَّتِي وَاقْتَرَبَ أَجَلِي»، فَقَالَ: «أَعِدْ عَلَيَّ قَوْلَكَ»، فَأَعَادَ عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا بَقِيَ حَوْلَكَ شَجَرٌ (وَلَا حَجَرٌ) وَلَا مَدْرٌ إِلَّا بَكَى رَحْمَةً لِقَوْلِكَ فَهَاتِ فَهَاتِ حَاجَتَكَ فَقَدْ وَجَبَ حَقُّكَ»، فَقَالَ: «يَا رَسُولَ اللَّهِ! عَلِمَنِي شَيْئًا يَنْفَعُنِي اللَّهُ بِهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَا تُكْثِرْ عَلَيَّ فَإِنِّي شَيْخٌ نَسِءٌ»، قَالَ: «أَمَّا لِدُنْيَاكَ فَإِذَا صَلَّيْتَ الصُّبْحَ فَقُلْ بَعْدَ صَلَاةِ الصُّبْحِ: «سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ»، سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ (الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ)» ثَلَاثَ مَرَّاتٍ (وَفِي رِوَايَةٍ: أَرْبَعًا) يَقِيكَ اللَّهُ مِنْ بَلَايَا أَرْبَعٍ مِنَ الْجُدَامِ وَالْجُنُونِ وَالْعَمَى وَالْفَالِجِ وَأَمَّا لِآخِرَتِكَ فَقُلْ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِمَّا عِنْدَكَ وَاهْدِنِي مِنْ عِنْدِكَ وَأَفْضِ عَلَيَّ مِنْ فَضْلِكَ وَأَنْشُرْ عَلَيَّ رَحْمَتَكَ (وَأَسْبِغْ عَلَيَّ نِعْمَتَكَ) وَأَنْزِلْ عَلَيَّ مِنْ بَرَكَاتِكَ» فَقَالَهَا الشَّيْخُ وَعَقَدَ أَصَابِعَهُ الْأَرْبَعِ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ: «خَالِكَ هَذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا أَشَدَّ مَا ضَمَّ عَلَى أَصَابِعِهِ الْأَرْبَعِ»، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَئِن وَافَى بِهِنَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَمْ يَدْغُهُنَّ لِيُفْتَحَنَّ لَهُ أَرْبَعَةُ أَبْوَابٍ مِنَ الْجَنَّةِ يَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَ.»

“Bir kere biz **Rasûlüllâh** (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*)’in yanında bulunuyorken (Rasûlüllâh (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*)’in dayılarından olan) **Kabîsa** isimli bir pîr-i fânî çıkageldi. **Rasûlüllâh** (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*) ona: ‘**Senin yaşımlerle ve kemiklerin incelmışken seni** (bunca zahmete katlanarak bana) **getiren sebep ne oldu?**’ diye sordu. O da: ‘Ey **Allâh**’ın Rasûlü! Yaşımlerle, kemiklerim inceldi, kuvvetim zayıfladı ve ecelim çok yaklaştı. (Evvvelce yapmakta olduğum sâlih amelleri işlemekten âciz kaldım, bu yüzden ölmeden önce senden kısa ve kolay bir amel öğrenmek istiyorum.)’ diye cevap verince **Rasûlüllâh** (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*): ‘**Bu sözlerini bana tekrar et.**’ buyurdu.

O pîr-i fânî zât bu sözlerini tekrar edince **Rasûlüllâh** (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*): ‘**Senin etrafında bulunup da bu sözlerine acıyarak ağlamayan ne ağaç, ne taş ne de kerpiç kaldı** (hepsi de senin için istiğfâr ettiler). **O hâlde hâcetini arz et, muhakkak senin hakkın(a riâyet) vâcib oldu.**’ buyurdu.

Bunun üzerine o: ‘Yâ **Rasûlellâh**! Bana birtakım şeyler öğret ki **Allâh-u Te’âlâ** bana onlarla dünyâda da âhirette de fayda versin. Fakat öğreteceklerini çok uzun tutma, çünkü ben unutkan bir ihtiyarım.’ dedi.

O zaman **Rasûlüllâh** (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*): ‘**Sana dünyâ(da fayda görme)n için öğreteceğime gelince; sabah namazını kıldığın zaman üç** (bir rivâyet dört) **kere: /O Allâh’ı tesbîh eder ve O’na hamdederim./ O büyük Allâh’ı tesbîh eder ve O’na hamdederim. /O çok yüce ve pek büyük olan/ Allâh’ın yardımını olmadan hiçbir güç ve kuvvet yoktur.’ de ki, cüzam, delilik, körlük ve felçten** (ibâret olan); **dört belâdan** (bu tesbîhât sayesinde) **korunasın.**

Âhiretin için (faydalı) olana gelince:

‘Ey **Allâh**! Şüphesiz ben, **Senin katındaki(derece)lerden istiyorum, beni Kendi nezdinden hidâyet eyle, fazl-u kereminden bana** (hayırlar) **akıt, rahmetini üzerime saç, nimetini bana tamamla ve bereketlerinden üzerime indir.’ de.**” buyurdu. **Rasûlüllâh** (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*)’in dayılarından olan o zât, dört parmağını düğüm yaparak bu duâları söyleyince **Ebû Bekr** ve **Ömer** (*Radyallâhu Anhümâ*): ‘Yâ **Rasûlellâh**! Senin bu dayın (bu duâları okurken) dört parmağını ne kadar kuvvetli sıkı?’ dediler.

Buna mukâbil **Rasûlüllâh** (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*): ‘**Nefsim Kendi yönetiminde olan Allâh’a yemin ederim ki, eğer o bu duâları hiç terk etmeden kıyâmet gününe bunlarla gelebilirse, elbette cennetten dört kapı kendisine açılacaktır ve o dilediğinden** (cennete) **girecektir.**’ buyurdu.” (İbnü’s-Sünnî, ‘Amelü’l-yevmi ve’l-leyle, rakam:133-134, sh:116-119; Ahmed ibnü Hanbel, *el-Müsned*, rakam:20602, 34/207; et-Taberânî, *el-Mu’cemu’l-kebîr*, rakam:940, 18/368; Aynı mlf., *Kitâbu’d-Du’â*, rakam:733, 1/233; Ebû Tâlib el-Mekkî, *Kûtü’l-kulûb*, 1/16; İbnü’l-Esîr, *Üsdü’l-ğâbe*, 4/386; el-Ğazâlî, *el-İhyâ*, 2/413)

Tesbîhât ve Duânın Birlikte Okunuşu:

«سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ،
وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ.» (4 kere)
«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ»

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِمَّا عِنْدَكَ وَاهْدِنِي مِنْ عِنْدِكَ وَأَفِضْ عَلَيَّ مِنْ فَضْلِكَ
وَأَنْشُرْ عَلَيَّ رَحْمَتَكَ وَأَسْبِغْ عَلَيَّ نِعْمَتَكَ وَأَنْزِلْ عَلَيَّ مِنْ بَرَكَاتِكَ.»

MÜCERREBÂT-I SENÛSÎ'DEN FAYDALI İLİMLER

1) Yetkili ya da Makam Sâhibi Biriyle Alâkalı Bir İsteğin Gerçekleşmesi İçin Yapılacaklar

Her kim yetkili ya da makam sâhibi biriyle alâkalı bir hâcetin (ihtiyâcının) görülmesini isterse, Yâsîn Sûresi'ni otuz beş kere okusun ve o kişinin yanına girsin, eğer böyle yaparsa şüphesiz o kişi ihtiyâcı olana tâzim edip isteği ne olursa olsun onu Allâh-u Te'âlâ'nın izniyle hâlleder.

2) Sinirli Olan Kişiyi Yatıştırmak İçin Okunacak Duâ

Her kime yetkili birisi ya da hanımı kızarsa, onunla konuşurken A'râf Sûresi'nin 154. âyet-i kerîmesini okuduktan sonra (noktalı yerde kızan kişinin ismini zikrederek) aşağıdaki duâyı okursa (Allâh-u Te'âlâ'nın izniyle) sinirli olan kişinin o hâli izâle olur.

Okunacaklar şunlardır:

﴿وَلَمَّا سَكَتَ عَنْ مُوسَى الْغَضَبُ أَخَذَ الْأَلْوَاحَ وَفِي نُسُخَتِهَا
هُدًى وَرَحْمَةً لِّلَّذِينَ هُمْ لِرَبِّهِمْ يَرْتَابُونَ﴾

«أَطْفَأْتُ غَضَبَ بِلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاسْتَجَلَبْتُ مَوَدَّتَهُ
بِسَيِّدِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.»

“(Kardeşinin özür beyânı ve kavminin tevbesi sonucu) Mûsâ'dan kızgınlık sakinleşince, o (yere bıraktığı) levhaları (geri) aldı ki, onda yazılanlarda, kendileri sâdece Rablerinden çokça korkan o kimseler için (doğruları açıklama mânâsında) büyük bir hidâyet ve (iyiliğe irşâd anlamında) yüce bir rahmet vardı.” (el-A'râf Sûresi:154)

“Felanın gazabını ‘Allâh’tan başka hiçbir ilâh yoktur.’ (kelime-i tevhîdi) ile dindirdim ve Efendim Rasûlüllâh (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem)in hürmetine onun sevgisini celbettim (kendime çektim).”

3) Birisinden İsteği Olan Kişinin, İşinin Hâllolması İçin Okuncak Âyet-i Kerîme

Her kimin birisinden isteği olup onun çabucak hâll edilmesini ister de o kişinin yanına giderken Yûsuf Sûresi'nin 68. âyet-i kerîmesini yedi kere okursa, inşâallâh isteği gerçekleşir.

Âyet-i Kerîmenin Okunuşu:

﴿وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ أَبُوهُمْ مَا كَانَ يُغْنِي عَنْهُمْ مِنَ اللَّهِ
مِنْ شَيْءٍ إِلَّا حَاجَةً فِي نَفْسٍ يَعْقُوبَ قَضِيهَا﴾

4) (Allâh İçin Buğzedilen) Birinin Uzaklaşması İçin Okunacak Âyet-i Kerîmeler

Tecrübe edilmiş faydalardan biri de şudur ki; yanına (Allâh için buğzedilen ve) ağırlık veren birisi oturduğu zaman şu âyet-i kerîmeleri (el-Kehf Sûresi:45'den, ed-Duhân Sûresi:12, ez-Zilzâl Sûresi:6'dan, et-Tevbe Sûresi:41'den) sessizce oku, eğer böyle yaparsan Allâh-u Te'âlâ'nın izniyle o kişi hızlıca (yanından) kalkıp uzaklaşır.

Âyet-i Kerîmelerin Okunuşu:

﴿تَذَرُوهُ الرِّيَّاحُ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُّقْتَدِرًا﴾، ﴿رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ﴾، ﴿يَوْمَئِذٍ يَصُدُّرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا﴾، ﴿انْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا﴾

5) Emânetin ya da Malın Zâyi Olmaktan ve Çalınmaktan Korunması İçin Yazılacak Duâ

Emânetler ve mallar üzerine yazılıp onu hırsızdan, zâyi olmaktan ve (şerli) her şeyden Allâh-u Te'âlâ'nın izniyle koruyan mühim bir duâ vardır ki o duâ şöyle yazılır:

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، يَا مَنْ هُوَ حَفِيزٌ لَا يَنْسِي، يَا مَنْ نِعْمُهُ لَا تُعَدُّ وَلَا تُحْصَى، يَا مَنْ لَهُ الْعُرْوَةُ الْوُثْقَى، يَا مَنْ لَهُ الْعِزُّ وَالْبَقَايَا، يَا مَنْ لَهُ الْمَجْدُ وَالشَّيَا، يَا مَنْ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى، اِحْفَظْ لِي كَذَا وَكَذَا بِمَا حَفِظْتَ بِهِ الْأَرْضَ وَالسَّمَاءَ، أَلْجَأْتُ ظَهْرِي فِي حِفْظِ ذَلِكَ إِلَى الْحَيِّ الْقَيُّومِ الَّذِي لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ، فَإِنَّكَ قُلْتَ وَقَوْلِكَ الْحَقُّ فِي كِتَابِكَ الْمَكْنُونِ، ﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾، وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ كَلَّمَا ذَكَرَهُ الذَّاكِرُونَ، وَغَفَلَ عَنِ ذِكْرِهِ الْغَافِلُونَ، آمِينَ!»

“Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın adıyla (başlıyorum). Ey hiç(bir şeyi) unutmayan koruyucu! Ey nîmetleri adetlendirilerek sayılamayacak (kadar çok) olan! Ey en sağlam (koruyucu) kulp Kendisine âit olan! Ey izzet ve bekâ kendisine hâs olan! Ey ululuk ve senâ Kendisine mahsûs olan! Ey en güzel isimlerin sâhibi!

Yeri ve göğü (yok olmaktan) koruduğun gibi şu emâneti /ya da malı/ da koru. Ben bu emânetin /ya da malın/ korunması husûsunda, Kendisini ne (uyku öncesindeki) bir gevşeme, ne de bir uyku tutmayan, Hayy (başı ve sonu olmayan, Zât'ına âit bir hayata sâhip olan) ve Kayyûm (yarattıklarını yönetme ve koruyup kollama işini dâimâ üstlenmiş bulunan) olan Zât'a sırtımı dayadım.

(Ey Allâh!) Nitekim Sen (ince sırları kullarından) gizlenmiş olan Kitâbın'da: ‘Gerçekten de Biz, o Kur'ân'ı Biz indirmişizdir. Şüphesiz ki Biz (diğer kitaplarımız arasından) sâdece onu elbette (tahrif ve değişikliklere uğratılmaktan) muhâfaza edicileriz.’

(el-Hıcr Sûresi:9) buyurdun ve Senin sözün haktır. Zikredenler Kendisini her zikrettiğinde, gâfil olanlar da zikrinden her geri kaldıklarında (her vakit) Allâh Efendimiz Muhammed'e, Ehl-i Beyti'ne ve sahâbesine salât-ü selâm eylesin. Âmîne!"

6) Birbirine Dargın Olan Eşlerin Barışması İçin Okunacak Âyet-i Kerîmeler

Eşler arasında sulh (barış ve güzel münâsebet) olması için şu âyet-i kerîmeler (misk, safran ve gül suyu gibi temiz karışımlardan yapılan mürekkeple temiz bir kâğıda) yazılıp bu kâğıt suyun içine konur, yazılar suya geçtikten sonra bu sudan eşler içerse, Al-lâh-u Te'âlâ'nın izniyle aralarında sulh ve muhabbet gerçekleşir.

Yazılacak âyet-i kerîmeler şunlardır:

﴿وَأِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا﴾، ﴿يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ﴾، ﴿سَيَهْدِيهِمْ وَيُصْلِحْ بَالَهُمْ﴾، ﴿وَإِنْ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ﴾، ﴿عَسَى اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُمْ مِنْهُمْ مَوَدَّةً﴾

Âyet-i Kerîmelerin Mânâları:

“(Ey yetkililer!) Eğer o (karı-koca) iki(li)sinin aralarının açılmasından endişe ederseniz, o zaman bir hakem onun ehlinden, bir hakem de bunun âilesinden (olmak üzere arabulucu olarak her ikisine birer hakem) gönderin.

Eğer (karı-kocadan) o ikisi (iyi niyet taşıyıp) bir düzeltme yapmak isterlerse, Allâh (hakemlerin güzel gayreti sebebiyle) o ikisi arasında (bir kaynaşma ve) uyum meydana getirir.” (en-Nisâ Sûresi:35'den)

“Tâ ki O (Rabbiniz) sizin için amellerinizi ıslâh eylesin (düzeltsin).” (el-Ahzâb Sûresi:71'den)

“Onları muhakkak (doğruya) hidâyet edecektir ve onların hâllerini düzgün kılacaktır.” (Muhammed Sûresi:5)

“Eğer bir kadın (yatağını terk etmesi ve nafakasında ihmâl göstermesi gibi emârelerle) kocasının uzaklaşmasından yâhut (konuşup görüşmeyi azaltma, sövme veyâ dövme gibi belirtilerle, kendisinden) yüz çevirmesinden endişelenirse, (mehrinin yâhut nöbet günlerinin bir kısmını veyâ tamâmını bağışlayarak, kocası da bunu kabûl ederek) aralarında bir sulh ile düzeltme yapmalarında ikisi üzerine de hiçbir günah yoktur. (Boşanmaktansa yâhut evliliği sürdürüp de kötü geçinmektense) sulh daha iyidir.” (en-Nisâ Sûresi:128'den)

“Umulur ki Allâh, sizinle, onlardan düşmanlık yapmış bulunduğunuz o kimseler arasında bir tür dostluk yaratacaktır.” (el-Mümtahine Sûresi:7'den)

(es-Senûsî, el-Mücerrebât, sh:44-47, -Mücerrebâtü Diyerbî hâmişinde-)